tevhid

Ramazan 1438

"Tağuta kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele!" (39/Zümer, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | HAZİRAN '17 | YIL: 6 | SAYI: 61 | FİYATI: 7 ₺ | ISSN: 2148-4635

Hatırlat!

Hatırlatma Müminlere Fayda Verir

"Ramazan ayı... İnsanlar için hidayet olan ve doğru yolu ve (hak ile batılı birbirinden) ayıran apaçık belgeleri (kapsayan) Kur'an onda indirilmiştir.
Öyleyse sizden kim bu aya şahid olursa artık onu tutsun."

(2/Bakara, 185)

EDİTÖR

بسم الله الرحمن الرحيم

Allah'a hamd, Rasûlü'ne salât ve selam olsun.

Hicri 1438 yılının Ramazan ayına girmiş olmanın sevinci içerisinde 61. sayımızla karşınızdayız. Ramazan ayının her ciheti ile Müslümanlara hayır ve bereket vermesini, İslam'a güç ve kuvvet enjekte eden bir potansiyel olmasını Allah'tan niyaz ederiz.

Bu sayımızda *'Din nasihattir'* ilkesi mucibince müminlerin hayatında elzem olan nasihatlere şahitlik edeceğiz. Tevhid ve Sünnet davasını yüklenen her bir birey bu öğütlere kulak asmalı ve her gevşediğinde, her ilkesinden bir adım kaydığında, her gereksiz meşguliyet ve gündemlere daldığında bunu kendi nefsine bir reçete olarak uygulayacağı *'tezkira'* olarak başucundan ayırmamalıdır.

Ebu Hanzala Hocamız'ın devam eden *'Peygamberin Hikmet Pınarından'* yazı silsilesi de yine içerisinde bir çok hikmeti barındıran bir yazı niteliği taşımakta.

Kerem Çağlar ağabeyimiz, bu mübarek aya dair mülahazalarını paylaşarak güzel yazısını dergimizden esirgemezken, Dr. Seyfullah Hocamız ise bu ayda sağlıklı beslenme haritasını bizlere sundu.

Yazılarını seri hâlde yazmaya devam eden ve bizleri güzel malumatlarından esirgemeyen diğer yazarlarımıza da ayrıca şükranlarımızı sunarız. Rabbimiz her birinin kalemlerini kuvvetlendirsin.

Allah *subhanehu ve teâlâ* bizleri Ramazan'dan bağışlanmış, merhamet edilmiş ve arınmış kullarından eylesin. Allahumme Amin.

'Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun' duamız ile...

Editör

tevhid

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
info@tevhiddergisi.net
www.tevhiddergisi.net

Adres
Kirazlı Mh. Mahmutbey Cd. No: 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Abonelik İçin
0 (545) 762 15 15

Yazışma Adresi
Abdullah DEMİR
Güneşli Merkez Postane P.K. 51
Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Mavi Ay Ofset, Litros yolu 2. Mat. Sit.
Giriş kat 1BF2 Topkapı/İSTANBUL
0 (212) 613 47 65

Dergi içerisinde yer alan
yazılardan ilgili yazar mesuldür.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Satış Noktaları

İstanbul	**Ankara**	**Diyarbakır**	**Konya**
Tevhid Kitabevi,	Tevhid Kitabevi,	Tevhid Kitabevi,	Tevhid Kitabevi,
Kirazlı Mh.	Kazım Karabekir Mh.	Kaynartepe Mh.	Sarıyakup Mh.
Mahmutbey Cd. No: 120/A	2061. Sk. No: 18	Gürsel Cd. No: 90/A	Burhandede Cd. No: 28/A
34212	06794	21090	42020
Bağcılar/İSTANBUL	Etimesgut/ANKARA	Bağlar/DİYARBAKIR	Karatay/KONYA
0 (545) 762 15 15	0 (534) 701 10 20	0 (536) 680 82 76	0 (553) 513 48 48

İrtibat Büroları

Merkez Kirazlı Mh. Mahmutbey Cd. No: 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
Büro 1 Yeşilkent Mh. Balık Yolu Cd. 3/G Sk. No: 1 Kat: 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
Büro 2 İsmetpaşa Mh. 90. Sk. No: 4 34270 Sultangazi/İSTANBUL
Büro 3 Mezopotamya Mh. 327. Sk. Seval Kent Sitesi A Blok No: 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
Büro 4 Sarıyakup Mh. Karaman Cd. No: 81/A 42020 Karatay/KONYA
Büro 5 Bahçıvan Mh. Sıhke Cd. Karatekin Sk. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040Tuşba/VAN
Büro 6 Bağlarbaşı Mh. Nilüfer Cd. 2. Fırın Sk. No: 4 16160 Osmangazi/BURSA
Büro 7 Kazım Karabekir Mh. 2061. Sk. No: 18 06794 Etimesgut/ANKARA

Ramazan 1438 | Haziran '17
Yıl: 6 | Sayı: 61 | Fiyatı: 7 TL
ISSN: 2148-4635

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ

tevhid

İÇİNDEKİLER

Peygamberlerin Hikmet Pınarından

Ebu HANZALA

Zikir meclisi, rahmet meclisidir. Alah'ın en sevdiği kullar olan meleklerin hazır bulunduğu bir ortamdır. Bir ucu yerde diğer ucu semada olan bir halkadır. Bunun sonucu olarak; yerden göğe tesbih, tehlil, tekbir çıkar. Gökten yere rahmet, şefkat, sekinet ve mutmainlik iner.

Allah'ın adıyla...

Peygamberlerini apaçık delillerle, mizan/ölçü ve hikmetle gönderen Allah'a hamdolsun. Salât ve selam, şefkatli bir babanın evladına öğüdü gibi ümmetlerine öğüt veren Nebilere, onların ashabına ve pak ailelerinin üzerine olsun.

Bu sayımızda üç Peygamberin hikmet pınarından, susuzluğumuzu gidermeye devam edeceğiz. Geçen ay ele aldığımız rivayetin, Allah'ı zikretmenin önemini anlatan bölümü üzerinde duracağız. Çaba bizden başarı Allah'tandır.

"Allah, Yahya bin Zekeriyya'ya beş kelime söyleyip, bunlarla amel etmesini ve onlarla amel etmelerini Ben-i İsrail'e de söylemesini emir buyurdu. Ancak o, bu hususta ağır davrandı. İsa kendisine:

— Allah sana beş kelime öğretip, onlarla amel etmeni ve Ben-i İsrail'e de bunu emretmeni söyledi. Ya sen bunları onlara emredersin veya bunları onlara ben emredeceğim, dedi. Yahya:

— Onları emretmede benden önce davranacak olursan yere batırılmak veya azap görmekten korkarım, dedi ve halkı Beytu'l Makdis'te topladı. Mescid ağzına kadar doldu. Mahfillere dahi oturdular. (Söz alıp şöyle dedi):

— Allah bana beş kelimeyi emretti, onlarla amel etmemi ve size de emretmemi istedi:

Bunlardan birincisi Allah'a ibadet etmeniz, O'na hiçbir ortak koşmama-

nızdır. Allah'a ortak koşanın misali şudur: Bir adam, kendi öz malından altın veya gümüş mukabilinde bir köle satın alır ve: 'Bu benim evim, bu da işim (çalış kazandığını) bana öde!' der. Köle çalışır, fakat kazancını efendisinden başkasına öder. Kölenin böyle yapmasına hanginiz razı olur?

Allah da size namazı emretti. Namaz kılarken (sağa-sola) bakınmayın. Zira Allah yüzünü, sağa-sola bakmadığı müddetçe namazda bulunan kulunun yüzüne karşı diker.

Allah size orucu emretti. Bunun misali şu insanın misaline benzer: O, bir grup içerisindedir. Beraberinde bir çıkın, onun içinde de misk var. Herkes onun kokusundan hoşlanmaktadır. Oruçlunun (ağzında hasıl olan) kokusu, Allah indinde miskin kokusundan daha hoştur.

Allah size sadakayı emretti. Bunun misali de şu adamın misaline benzer: Düşmanlar onu esir edip ellerini boynuna bağlamışlar ve boynunu vurmaları için cellatlara teslim etmişlerdir. Adam: 'Ben az veya çok (bütün malımı) vererek kendimi fidye mukabilinde kurtarmak istiyorum' der ve nefsini fidye ödeyerek kurtarır.

Allah size, Allah'ı zikretmenizi de emretti. Bunun da misali, peşinden hızla düşmanın geldiği bir adamdır. Bu adam muhkem bir kaleye gelip, düşmandan kendini korur. Kul da böyledir. Şeytana karşı kendisini sadece Allah'ı zikrederek koruyabilir. (Yahya'nın vasiyetini naklettikten sonra) Allah Rasûlü şöyle buyurdu:

'Ben de size beş şeyi emrediyorum. Allah onları bana emretti. Dinlemek, itaat etmek, cihad, hicret ve cemaat. Zira, kim cemaatten bir karış ayrılırsa; boynundaki İslam bağını çıkarıp atmıştır, geri dönen hariç. Kim de cahiliye davası güderse; o, cehennem molozlarından biridir!

Bir adam:

— Ey Allah'ın Rasûlü! O kimse namazını kılar, orucunu tutarsa yine de cehennemlik mi olur? Diye sordu.

Nebi:

— Evet, namaz kılsa, oruç tutsa da! Ey Allah'ın kulları! Sizi Müslimler, müminler diye isimlendiren Allah'ın davasını güdün, buyurdu." [1]

1. *Müsned, 17800; Tirmizi, 2867.*

Allah'ı Zikretmenin Önemi

'...Allah size, Allah'ı zikretmenizi de emretti. Bunun da misali, peşinden hızla düşmanın geldiği bir adamdır. Bu adam muhkem bir kaleye gelip, düşmandan kendini korur. Kul da böyledir. Şeytana karşı kendisini sadece Allah'ı zikrederek koruyabilir...'

Yahya *(as)*, Allah'ın *'zikri'* emrettiğini haber veriyor. Evet, Allah *(cc)* zikri emretmiştir. Hem kitabında hem de Rasûlü'nün *(sav)* sözlerinden öğrendiğimiz kadarıyla bizden önceki ümmetlere zikir emredilmiştir. Peki neden? En kısa ve öz ifadeyle diyebiliriz ki: beden için su neyse; kalp için zikir odur. İnsan'ın manevi olarak var olması ve istikamet üzere kulluğunu devam ettirebilmesi için zikir, hayati öneme haizdir. Bu nedenle Allah Rasûlü *(sav)* zikir edenle etmeyeni; diri ve ölüye benzetmiştir. Önemi, etkisi ve sonuçları nedeniyle Allah *(cc)* kullarıyla iletişim kurduğu tüm kanallardan Zat-ı subhaniyyesini zikretmelerini emretmiştir onlara. Zikrin faziletine dair konuşmaya başladığımızda emrin bu denli sıkça tekrar edilmesindeki hikmet daha iyi anlaşılacaktır.

İnsan'ın manevi olarak var olması ve istikamet üzere kulluğunu devam ettirebilmesi için; zikir, hayati öneme haizdir. Bu nedenle Allah Rasûlü (sav) zikir edenle etmeyeni; diri ve ölüye benzetmiştir. Önemi, etkisi ve sonuçları nedeniyle Allah (cc) kullarıyla iletişim kurduğu tüm kanallardan Zat-ı subhaniyyesini zikretmelerini emretmiştir onlara.

Zikir, Mümin'in Korunaklı Kalesidir

Şeytanın vesvese, süsleme, aldatma, korkutma ve kışkırtma gibi özellikleri ve bu özelliklerle insanın ayağını kaydırabiliyor olması manevi bir durumdur. Gözle görülüp, elle tutulan bir olgu değildir. Bunun gibi zikrin bir kalkan olup insanı muhafaza etmesi de manevi bir durumdur. İnsanoğlu bu ilahi uyarıya gerekli önemi göstermese de şeytan konu üzerine ciddiyetle eğilir. Onun tüm çabası insanı korunaksız bırakmaya yöneliktir. Allah'ı *(cc)* zikretmeyi unutturmak için uğraşır. Zikri unutan insan, gafiller zümresine dahil olur. Gafiller; şeytanın kendisine asker yapabildiği, istediği gibi yönetip yönlendirdiği bir topluluktur.

"Şeytan onları sarıp kuşatmıştır; böylelikle onlara Allah'ın zikrini unutturmuştur. Onlar, şeytanın askerleridir. Şunu bilin ki şeytanın askerleri hüsrana uğrayacaktır." [2]

Başta istiaze olmak üzere tüm zikirler insanı manevi bir korumanın altına alır. Şeytanın yaklaşmasına ve vesvese vermesine engel olur. Abdullah b. Abbas bir öğüdünde şöyle der: *'Şeytan insan kalbine yönelir. O, Allah'ı zikretmeyi unutup gaflete düştüğünde vesvese vermeye başlar. Allah'ı (cc) zikretmeye başladığındaysa gizlenmek zorunda kalır.'* [3]

İnsan, kulluk yolunda gevşeyip yorulabilir. İnsi ve cinni şeytanların aldatması karşısında zayıf düşüp sapkın düşüncelere ve çirkin davranışlara meyil gösterebilir. Bazen kendisini zifiri karanlık içerisinde yalnız hissedebilir. Kendi nefsine söz geçiremediği, kalbine gelen vesveselere kulak tıkayamadığı hissine kapılabilir. Böylesi zamanlarda yolu aydınlatmanın, kalbe basiret kazandırıp, ruhu nefse karşı galip pozisyona geçirmenin yolu, her şeyi bırakıp zikir kalesine sığınmaktır.

"(Allah'tan) Sakınanlara şeytandan bir vesvese eriştiğinde (önce) iyice düşünürler (Allah'ı zikredip anarlar), sonra hemen bakarsın ki görüp bilmişlerdir." [4]

2. 58/Mücadele, 19
3. El-Vabılu'l Sayyib, s. 58.
4. 7/Araf, 201

Zikir, Kalbe Hayat Verir

"...Dikkat edin! Vücutta öyle bir et parçası vardır ki, o iyi/doğru/düzgün olursa bütün vücut iyi/doğru/düzgün olur; o bozulursa bütün vücut bozulur. Dikkat edin! O, kalptir." [5]

Kalp, kulluğun ana merkezidir. Bizim olumlu ve olumsuz davranışlarımızın belirleyicisidir. Manevi olarak sıhhatli olan bir kalp, sahibini hayra teşvik edip yönledirir. Kişi bir salih amel yapmak istediğinde kendinde o amele karşı bir sevgi ve istek hisseder. Bu da takvalı olmasını kolaylaştırır. Zıddı bir durumdaysa kişi şerre meyilli olur. Hayra karşı bir yorgunluk ve isteksizlik hisseder nefsinde.

Kur'an'da selim, yönelen/munib, korkan vb. sıfatlarla övülen kalp; terbiye edilebilir. Günahkâr bir kalpten, Allah'a çokça yönelen bir kalbe dönüşebilir kalpler. Kalbi terbiye etmenin en kısa ve etkili yolu bilinçli bir şekilde Allah'ı *(cc)* zikretmektir.

"Dikkat edin! Kalpler Allah'ı zikretmekle mutmain olur." [6]

"Allah'ı zikredenle zikretmeyenin misali, ölüyle dirinin misali gibidir." [7]

Kalpler, Allah'ı sevmek ve O'na kulluk etmek için yaratılmıştır. İnsanın elleriyle kazandığı masiyetler kalbi ağırlaştırır. Günahların karanlığına boğar. Önce kalp ağırlaşır, istek ve muhabbetini kaybeder. Sonra hastalanır. Sorumluluklarını bilse de yapacak güç bulamaz kendinde. Bir adım sonrası ise kalbin ölümüdür. Artık kulluğunu yapmıyordur ve yapmadığından ötürü rahatsızlık da duymuyordur.

Kalp, ona zarar veren hangi durumda olursa olsun, önemli değildir. Bedende ruh olduğu müddetçe onu tedavi edip, yaratıldığı gaye için atacak hâle getirmek mümkündür. Çorak toprağa suyun değmesiyle başlayan değişim neyse, kalpte de benzer bir değişim zikrin kalbe temasıyla yaşanır. *"Yeryüzünü kupkuru ölü gibi görürsün, fakat biz onun üzerine suyu indirdiğimiz zaman titreşir, kabarır ve her güzel çiftten (ürünler) bitirir."* [8] Zikirle tedavi edilen kalp

5. Buhari, 52; Müslim, 1599.
6. 13/Ra'd, 28
7. Buhari, 6407
8. 22/Hac, 5

önce titreşir, hayat emaresi gösterir. Sonra kabarıp harekete geçer, hastalığın oluşturduğu o masiyet tortularını üzerinden atar. Sonra renklenmeye başlar kalp. Tevbe, muhabbet, tevekkül, inabe, rağbet, rahbet gibi ameller kalbi süsler.

Zikrin kalpler üzerinde öyle derin ve şaşırtıcı bir etkisi vardır ki; bunu daha iyi anlamak için asrı saadette yaşanan bir olaya bakalım.

"Bir hurma kütüğü vardı. Allah Rasûlü hutbe verdiğinde onun üzerinde dururdu. Nebi'ye bir minber yapmayı teklif ettiler. Kabul edince ona bir minber yapıldı. Cuma günü olunca yeni minbere çıktı ve hutbe verdi. Eskiden kullandığı kütükten gebe develerin iniltisine benzer sesler işittik. Allah Rasûlü (sav) indi ve ona sarıldı. Çocukların susarken kesik kesik inlemesine benzer sesler çıkartarak sakinleşti. (Cabir b. Abdullah der ki:) Kütüğün ağlaması, yanında işittiği zikir sebebiyledir." [9]

Köklerinden koparılmış, mescidde öylece bekleyen bir hurma kütüğü dahi yattığı yerde sesler çıkarıyor. Mescidde bulunanların tamamı bu sesi işitiyor. Kütüğün ağlamasından daha şaşırtıcı olanı, kanaatimce ağlama sebebidir. Allah Rasûlü (sav) ona yaslandığında, üzerinde hutbe verdiğinde; zikri yakından işitiyor, Allah'ı en güzel şekilde zikreden/hatırlayan ve hatırlatan/zikrettiren Nebi'ye temas ediyordu. Zikirden ve sahibinden uzaklaşınca; kaybettiği değeri anlayıp ağlamaya, develer gibi böğürmeye başladı. Evet, zikir böyledir. Kütüğe dahi duygu kazandırır. Paslanan, üzeri masiyetlerin kara örtüsüyle örtülen kalpleri cilalayıp, eski canlılığına kavuşturur.

"Kul, bir günah işlediğinde kalbinde siyah bir nokta oluşur. Tevbe ve istiğfar ettiği takdirde kalbi cilalanıp silinir. O günahı tekrar işlediği/günaha devam ettiği zaman, o siyah nokta da gittikçe büyür, kalbi istila eder. İşte bu husus, 'Bilakis işledikleri günahlar, onların kalplerini paslandırdı.' [10] *ayetinde geçen paslanmadır."* [11]

Kallbinde isteksizlik, bedeninde tembellik, duygularında donukluk hissedenler; kalplerinin günahlarla paslandığını bilmeli ve bu Rabbani reçeteyle tedaviye başlamalıdırlar.

9. Buhari, 2095
10. 83/Mütaffifin, 14
11. Tirmizi, 3334

Bir Ucu Yerde Bir Ucu Gökte Olan Meclisler

Zikir, hasta kalplerin tedavisi olduğu gibi, selim kalplerin lezzet ve sevincidir. Zikir ehli olanlar tarifsiz bir huzur ve sekinet hâlinde yaşarlar. Korkularından emin, kaygılarından arınmış, kışkırtan ve huzursuz eden şeytan-nefis ikilisine rağmen mutmain bir hayat sürerler.

"Cennet bahçelerine uğradığınız zaman ondan faydalanın/cennet nimetlerinden yiyiniz. Biri, 'Cennet bahçeleri nedir?' deyince; Rasûlullah: 'Zikir halkalarıdır' buyurdu." [12]

İnsan, doğal güzelliklerini koruyan bir bahçeye girdiğinde; kelimelerle tarifi mümkün olmayan hoş ve anlamlı bir sevinç hisseder gönlünde, ferahlar. Yorgunluk, dert, tasa ve hüzünlerini unutuverir. Zikir de böyledir. Cennet bahçesi misali insanı sakinleştirip mutlu eder. Sebebi bellidir. Çünkü; zikir meclisi, rahmet meclisidir. Allah'ın en sevdiği kullar olan meleklerin hazır bulunduğu bir ortamdır. Bir ucu yerde diğer ucu semada olan bir halkadır. Bunun sonucu olarak; yerden göğe tesbih, tehlil, tekbir çıkar. Gökten yere rahmet, şefkat, sekinet ve mutmainlik iner.

"Allah´ı zikretmek için bir mecliste oturanları, melekler, halka hâlinde kuşatırlar. Allah´ın rahmeti kendilerini kapsar ve Allah , onları nezdinde bulunan kimselerin yanında anar." [13]

Zikir meclislerinde öyle bir bereket ve hayır vardır ki; sadece zikir yapanları değil, mecliste hasbel kader bulunanları dahi kuşatır bu bereket.

"Allah'ın bir grup meleği vardır. Bunlar yeryüzünde gezerler. Bir araya gelip Allah´ı zikreden bir cemaat gördüklerinde birbirlerini şöyle çağırırlar:

— Aradığınıza geliniz!

Bu davet üzerine meleklerin hepsi oraya toplanır ve sonra da zikredenleri çepeçevre kuşatarak, halkalarını ta göğe varıncaya kadar genişletip yükseltirler. Bunun üzerine Allah onlara şöyle der:

— Kendilerini bıraktığınızda kullarım ne yapıyordu?

12. Müsned, 12523; Tirmizi, 3510.
13. Müsned, 11875

— Seni tesbih, hamd, tekbir edip övüyorlardı.

— Acaba o kullarım beni görmüşler midir ki, bana bu şekilde hamdetmektedirler?

— Hayır!

— Peki, beni görmüş olsalardı ne yaparlardı?

— Daha fazla tesbihte ve hamd-u senâda bulunurlardı.

— O kullarım hangi şeyden bana sığınıyorlar?

— Ateşten.

— Acaba onlar ateşi görmüşler midir ki, ondan bana sığınıyorlar?

— Hayır!

— Peki, onlar ateşi görmüş olsalardı ne yaparlardı?

— Ondan daha fazla kaçar ve ürkerlerdi.

— Onlar ne istiyorlar?

— Cenneti.

— Acaba onlar cenneti görmüşler midir ki onu istiyorlar?

— Hayır!

— Peki, bir de görmüş olsalardı nasıl olurdu?

— Onu daha da fazla isterlerdi.

— Ey meleklerim! Sizi şahit kılıyorum ki; ben, o kullarımı affettim.

— Ya Rabb! Onların içinde bir adam vardır ki bu meclise seni zikretmek veya onlarla beraber olmak için değil; onların herhangi birisinden ihtiyacını istemek için katılmıştır. (Onu da mı affettin?)

— Onlar öyle bir kavimdir ki, kendileriyle beraber oturan bir kimse asla şaki/bedbaht olmaz." [14]

Her insan mutlu olmak ister. Ancak, insanları mutlu eden şeyler farklıdır. Dünya ehlinden olan basit insanlar; gündem olduklarında, gözde kulislerde anıldıklarında ve toplum tarafından takip edildiklerinde mutlu olurlar. Ahiret ehlinden olan değerli insanlarsa; Allah katında anıldıklarında, Mele-i A'lada gündem olduklarında ve sema sakinleri olan melekler tarafından takip edildiklerinde mutlu olurlar.

"Beni anın ki, bende sizi anayım…" [15]

"Allah buyuruyor ki: 'Ben kulumun zannı üzereyim. Kulum beni zikrettikçe, ben kulum ile beraberim. Eğer beni kendi nefsinde zikrederse, ben de onu kendi nefsimde zikrederim. Eğer beni toplulukta zikrederse ben onun beni zikrettiği topluluktan daha hayırlı bir toplulukta onu zikrederim…' " [16]

Allah'ın *(cc)* insanı anması… Ne büyük bir şeref, ne yüce bir rütbe… İnsan, zikre başladığında bunu hatırlamalı. Her lafzıyla beraber semada ismiyle anılıp, Allah'a *(cc)* biraz daha yakınlaştığını hissetmeli. Sahabe, Allah'ın onları andığını duyunca duygularına hakim olamaz seviçten ağlarlardı.

"Allah, 'Lem yekunillezine keferû/Beyyine' suresini sana okumamı emretti ey Ubey! Ubey İbni Ka'b: 'Allah benim ismimi andı mı?' dedi. Rasûlullah: 'Evet' buyurdu. (Bunun üzerine) Ubey ağlamaya başladı." [17]

Bundan daha ötesi ve önemlisiyse Allah'ın zikir ehliyle semada övünmesidir. Melekler her daim Allah'ı zikretmekte ve O'nun emirlerine itaat etmektedirler. Bunda şaşılacak bir şey yoktur. Onlar ibadet için yaratılmışlardır. Allah'a isyan etmeyi bilmezler. İnsansa böyle değildir. Onu her daim ayartmaya çalışan şeytan, kötülüğü emreden nefis ve yaşamak için meşgul olmak zorunda olduğu bir dünya hayatı vardır. Bunca engel ve engelleyiciye rağmen Rabbini anıyorsa insan, bu gerçekten şaşılacak ve övünülecek bir durumdur.

"Zikir halkası kurarak oturup, Allah'ı zikreden bir grup sahabi topluluğunun üzerine Rasûlullah çıkageldi. Onlara sordu: 'Ne için burada oturup halka kurdunuz?' Dediler ki: 'Allah'ı zikretmek, ve bahşettiği İslam nimetinden dolayı O'na hamd etmek için oturduk.' Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu: 'Vallahi şimdi bana Cibril geldi ve şöyle dedi: Ya Muhammed! Allah (cc), senin bu grup sahabelerinle meleklerine karşı övünmektedir.' " [18]

14. *Buhari, 6408; Müslim, 2689.*

15. *2/Bakara, 152*

16. *Buhari, 7405; Müslim, 2675.*

17. *Buhari, 3809; Müslim, 799.*

18. *Müslim, 2701*

Zikir, Beden Gücüdür

Zikir, bir kuvvet kaynağıdır. Kalbe kuvvet verip onu hayır konusunda yönlendirdiği gibi; bedene canlılık, cesaret ve kuvvet kazandırır. Zikrin insana kattığı kuvveti anlamak için en iyi örnek sahabelerdir. Onlar geceleri ibadet, gündüzleri oruçla geçiren renkleri solgun, gözleri yorgun insanlardı. Yokluk ve tercih ettikleri zühd nedeniyle sırtlarını doğrultacak bir kaç lokma/hurma yerlerdi. Birçoğu beden olarak zayıf, orta boylu, sade kıyafetli insanlardı.

Tüm bu fiziki özelliklerine rağmen, işkenceler karşısında dağların gıpta edeceği bir dayanıklılık, savaş meydanlarında aslanları kıskandıran bir cesaret sergilediler.

Görüntülerindeki sadelik ve zayıflık alametlerine rağmen bir aylık mesafeden düşmanların kalbine korku salmış, onları gören Kisralar, Kayserler onların karşısında küçülmüş, acziyet içine düşmüşlerdir. Bu manevi kuvvetin kaynağı, zikirdir.

"Ey iman edenler! Bir toplulukla karşı karşıya geldiğiniz zaman kararlılık gösterin ve Allah'ı çokça anın ki kurtuluşa/başarıya erişesiniz." [19]

Ali *(ra),* Fatıma annemizin değirmen çevirmekten ellerinin yaralandığını, su kovası taşımaktan boynunda ip izi çıktığını, evi süpürdüğünden üst başının toz toprak içinde kaldığını ve elbiselerinin sürekli kirlendiğini gördü. Oysa Fatıma babasının en değerlisiydi. Onun bu durumuna üzülüyor, elindense hiçbir şey gelmiyordu. Ona hizmetçi tutacak parası da yoktu. Medine'ye savaş esirleri olan cariyeler gelince; Fatıma annemize bir yol gösterdi. Babasına gitmesini ve bu sıkıntılı halden kurtulmak için kendisine bir hizmetçi vermesini talep etmesini tavsiye etti.[20]

Fatıma annemiz bu tavsiyeye uyarak babasına geldi. Allah Rasûlü *(sav)* bu isteği karşılayamayacağını nazikçe belirttikten sonra ona şöyle cevap verdi:

"Sana bundan daha hayırlı olanını haber vereyim mi ey Fatıma? Yatağına girdiğinde otuz üç defa tesbih, otuz üç defa tahmid, otuz dört defa da tekbir getir." [21]

19. *8/Enfal, 45*
20. *Müsned, 1313*
21. *Buhari, 5362; Müslim, 2728.*

Ev işleri yapmaktan yorulan ve yardımcı talebinde bulunan kızına Allah'ı *(cc)* zikretmesini emrediyordu Allah Rasûlü. Neden?

"Biriniz uyuyunca şeytan ensesine üç düğüm atar. Her düğümü atarken, düğüm attığı yere eliyle vurarak: 'Üzerine uzun bir gece var, yat' der. ***İnsan uyanır ve Allah'ı zikrederse bir düğüm çözülür****, abdest alırsa ikinci düğüm çözülür ve bir de namaz kılarsa bütün düğümler çözülmüş olur.* ***Böylece kul canlı, hoş bir halet-i ruhiye ile sabaha erer****. Aksi hâlde böyle yapmazsa* ***habis ruhlu, içi kararmış ve uyuşuk bir hâlde sabaha erer****"* [22]

Zikir; bedene canlılık veren bir iksir, insanın olaylara güzel tarafından bakmasını sağlayan bir ruh haleti ve zorluklar karşısında insanı güçlü kılan bir kuvvet kaynağıdır.

Çünkü zikir; bedene canlılık veren bir iksir, insanın olaylara güzel tarafından bakmasını sağlayan bir ruh haleti ve zorluklar karşısında insanı güçlü kılan bir kuvvet kaynağıdır.

Zikir, İnsanı Öne Geçirir

Mümin Rabbine kulluk ederken hayırlı bir yarış ve tatlı bir rekabet içerisindedir. Her yarışta olduğu gibi cennet yarışında da yarışma hâlinde olduğu arkadaşları vardır. Akranlarıyla, geçmişte yaşamış

22. *Buhari, 1142; Müslim, 776.*

kardeşleriyle ve gelecek nesillerle yarışmaktadır. Cennet maratonunda turnikeyi gögüslemek isteyenler için zikir, öne geçiren bir doping mahiyetindedir.

Sahabiler Allah Rasûlü'ne *(sav)* gelip şikayette bulundular:

"Varlıklı Müslümanlar cennetin en yüksek derecelerini ve ebedî nimetleri alıp götürdüler. Bizim kıldığımız namazları onlar da kılıyorlar. Tuttuğumuz oruçları onlar da tutuyorlar. Fazla malları olduğu için hac ve umre yapıyorlar, cihad ediyorlar ve sadaka veriyorlar, biz veremiyoruz. Bunun üzerine Nebi (sav) onlara: ***'Sizden önde gidenlere yetişebileceğiniz, sizden sonra gelenleri geçebileceğiniz, sizin yaptığınızı yapanlar dışında herkesten üstün olacağınız bir şeyi haber vereyim mi?'*** *diye sordu. 'Evet' dediler.* ***'Her namazın ardından otuz üçer defa Allah'ı tesbih eder, O'na hamdeder ve tekbir getirirsiniz'*** *buyurdu."* [23]

Allah *(cc)* zikir ehlini sever. Ve onlara çokca ecir vereceğine dair vaatte bulunur. Zikir ehlini kulluk yarışında ileriye taşıyan ve akranlarının önüne geçmesini sağlayan, ilahi vaatle teminat altına alınan işte bu büyük ecirdir.

"... Allah'ı çokça anan erkeklerle Allah'ı çokça anan kadınlar, (işte) bunlar için Allah bir bağışlama ve ***büyük bir ecir*** *hazırlamıştır."* [24]

Zikredilebilecek onlarca nas içerisinden birkaç tanesini beraberce okuyalım:

" ' Size amellerinizin en hayırlısını, Melik'iniz indinde en temizini, derecelerinizi en çok yükseltenini ve sizin için altın ve gümüş bağışlamaktan, düşmanınızla karşılaştığınızda onların boynunu vurmanızdan ve onların boynunuzu vurmalarından daha hayırlısını haber vereyim mi?' 'Evet ey Allah'ın Rasûlü!' dediler. 'Allah'ı zikretmektir' buyurdu. Muaz bin Cebel: 'Kulu Allah'ı zikretmek dışında, Allah'ın azabından daha iyi kurtaracak bir şey yoktur' dedi." [25]

"Kim, 'La ilahe illallahu vahdehu la şerike leh, lehu'l mulku ve lehu'l hamdu ve huve ala kulli şey'in kadir.' duasını bir günde yüz kere söylerse, kendisine on köle âzad etmiş gibi sevap verilir, ayrıca lehine yüz sevap yazılır ve yüz günahı da silinir. Bu, ayrıca o gün akşama kadar onu şeytana karşı muhafaza eder. Bundan daha fazlasını okumayan hiçbir kimse, o adamınkinden daha efdal bir amel de getiremez. Kim de bir günde yüz kere 'Subhânallahi ve bihamdihi' derse hataları dökülür, hatta denizin köpüğü kadar (çok) olsa bile." [26]

"Her kim 'Subhanallahi ve bihamdihi' derse, onun için cennette bir hurma ağacı dikilir." [27]

Bunca hayır ve fazileti, dünya ve ahirette kula kazandırdıkları varken; zikirden gafil olan ve Allah'ı zikretmeyi unutanları Rabbimiz uyarmaktadır. Ne olursa olsun hiçbir mazeretin mümini zikirden alıkoymaması gerektiğini özellikle belirtmekte, kullarına nasihat etmektedir. Böylece bazı bahaneler öne sürerek nefislerini Allah'ı *(cc)* zikretmekten mahrum bırakanların bahanelerinin önünü kapatmaktadır.

"Ey iman edenler! Ne mallarınız, ne çocuklarınız sizi Allah'ı zikretmekten 'tutkuya kaptırarak alıkoymasın' Kim böyle yaparsa, artık onlar hüsrana uğrayanların ta kendileridir." [28]

Önümüz Ramazan ve her günümüzü Allah'ın *(cc)* evinde geçiriyor olacağız. Bu mübarek ayda Allah'ın *(cc)* şu hatırlatmasını aklımızdan çıkarmayalım:

"(Bu nur) Allah'ın, yükseltilmesine ve içlerinde adının anılmasına izin verdiği evlerdedir. Oralarda sabah akşam O'nu tesbih ederler. Kendilerini ne ticaretin, ne de alışverişin; Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekat vermekten alıkoymadığı adamlar (O'nu tesbih ederler). Onlar kalplerin ve gözlerin döneceği günden korkarlar. Çünkü Allah onlara yaptıklarının en güzeliyle karşılık verecek ve onlara kendi lütfundan artıracaktır. Allah dilediğini hesapsızca rızıklandırır." [29]

Yazımızı sözlerin en güzel ve etkileyici olan Allah'ın *(cc)* kelamıyla bitirmiş olalım.

---

23. *Müslim, 595*
24. *33/Ahzab, 35*
25. *Muvatta, 716; Tirmizi, 3377.*
26. *Müslim, 2691*
27. *Tirmizi, 3464*
28. *63/Munafikun, 9*
29. *24/Nur, 36-38*

Azığı sabır; ab-ı hayatı gözyaşı, kan, ter; zemini musibet olan bir yolda olduğumuzu bilmeliyiz. Zor olan, zoru ister. Kolaycılık, rehavet ve konfor düşkünlüğüyle sarp yokuşlar, yalçın kayalıklar aşılmaz. Dava yolunu yüz akıyla tamamlamak ve Allah'ın huzuruna dökülmeden, müminler olarak can verip gidebilmek için; hazırlıklı olmalıyız.

Hatırlat! Hatırlatma Müminlere Fayda Verir

Başyazı

Allah'ın adıyla...

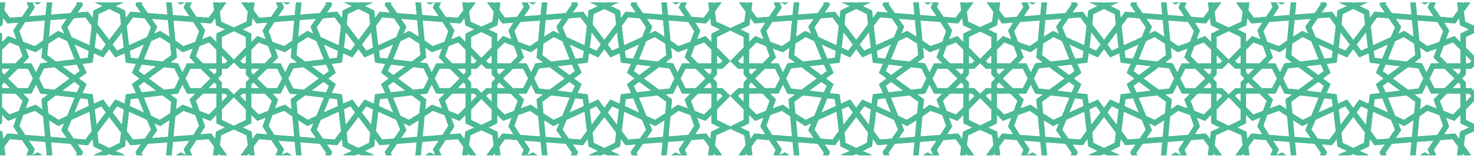
Bizleri yeni bir sayıyla buluşturan, *'Din nasihattir'* vazifesini yerine getirmemize olanak sağlayan ve bizleri dininde kardeş kılan Rabbimize hamd olsun. Salât ve selam; Nebimiz Muhammed Mustafa'ya, onun temiz ailesine, ashabına ve kıyamete kadar tâbilerinin üzerine olsun.

Hiç şüphesiz dünya hayatı bir imtihandır. Her imtihanda olduğu gibi, bu imtihanın da kazananları ve kaybedenleri olacaktır. Vahyin ıstılahında felaha erenler ve hüsrana uğrayanlar olarak ifadesini bulan iki zümreyi de mezkur sonuca ulaştıran bazı sebepler vardır. İmtihanı kazanmanın yolu; hayat kitabı olan ve kulluk klavuzu mahiyetindeki vahye sıkı sıkıya yapışmaktır. Vahiy: insanı arındırmak ve takvaya ulaştırmak için terbiye eden bir muallim, yol gösteren bir rehber ve yolu aydınlatan bir kandildir. Vahiy: insanı içinde barındırdığı öğüt, mev'ize ve hatırlatmalarla terbiye eder. Vahyin kalbinde karar kılıp, kelimelerle vucut bulduğu Nebi de, dinin nasihat olduğunu söylemektedir.

İnsan, iman ve ahlakta hangi seviyeye ulaşırsa ulaşsın öğüde ihtiyaç duymaktadır. Allah'tan razı olan ve Allah'ın *(cc)* kendilerinden razı olduğu sahabeler dahi -insan olmaları hasebiyle- unutmakta, kalpleri katılaşmakta ve Allah tarafından öğüt ve hatırlatmalarla uyarılmaktaydılar.

"İman edenlerin, Allah'ın ve haktan inmiş olanın zikri için kalplerinin 'saygı ve korku ile yumuşaması' zamanı gelmedi mi? Onlar, bundan önce kendilerine kitap verilmiş, sonra üzerlerinden uzun bir süre geçmiş, böy-

lece kalpleri de katılaşmış bulunanlar gibi olmasınlar. Onlardan çoğu fasık olanlardı." [1]

Abdullah İbni Mesud der ki:

"İslam oluşumuz üzerinden dört yıl geçmeden Allah bu ayetle bizleri uyardı." [2]

Başlık ve girişten de anlaşılacağı üzere bu ayın başyazısı; yol arkadaşlarımıza hatırlatmalardan oluşmaktadır.

Davamız Ağır, Yolumuz Uzundur

Tevhid ve Sünnet davası; yer, gök ve dağların dahi omuzlamaktan imtina ettiği, zor ve meşakkatli bir davadır.

"Doğrusu biz emaneti göklere, yere ve dağlara sunduk da; onlar onu yüklenmekten kaçındılar ve ondan korktular. Onu, insan yüklendi. Çünkü o çok zalim, çok bilgisizdir." [3]

Bu yola girenler ve girmeye aday olanlar, bu hakikati bilmek ve kabul etmek zorundadırlar. İnsan, çıkacağı yolun uzunluğu ve meşakkatine göre ruhen hazırlık yapar, yol azığı alır yanına. Girdiği yolun hakikatinden haberdar olmayanlar yolda dökülmeye mahkumdurlar. Çünkü hazırlıkları yolun sonunu görmelerine uygun değildir. Allah *(cc)*, Rasûlü'yle diyaloğa geçtiği ilk andan itibaren yolun zorluğunu ve nasıl bir davayı yüklendiğini ona hissettirmiştir.

"... Bu hâl, kendisine Hira mağarasında Hak gelinceye kadar devam etti. Bir gün ona melek gelip: 'Oku!' dedi. Nebi: 'Ben okuma bilmiyorum!' cevabını verdi. Nebi, hadisenin gerisini şöyle anlatıyor: 'Ben okuma bilmiyorum deyince melek beni tutup kucakladı, takatim kesilinceye kadar sıktı. Sonra bıraktı. Tekrar: 'Oku!' dedi. Ben tekrar: 'Okuma bilmiyorum!' dedim. Beni ikinci defa kucaklayıp, takatim kesilinceye kadar sıktı. Sonra tekrar bıraktı ve 'Oku!' dedi. Ben yine: 'Okuma bilmiyorum!' dedim. Beni tekrar alıp, üçüncü sefer takatim kesilinceye kadar sıktı. Sonra bıraktı ve: 'Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku, Rabbin Kerim'dir, O kalemle öğretti, insana bilmediğini öğretti.' [4] *dedi."* [5]

1. 57/Hadid, 16
2. Müslim
3. 33/Ahzab, 72
4. 96/Alak 1-5
5. Buhari

Vahiyle muhatap olan Allah Rasûlü *(sav)*, korkmuştu. Daha yumuşak bir karşılaşmayla vahiy meleğiyle tanışabilirdi. Ancak Allah *(cc)* daha ilk andan meleğin onu sıkmasını ve takatini kesmesini istedi. Nebi'nin, yüklendiği vazifenin hakikatini anlamasını istedi. Bu dava ağırdı. Düşmanları çok, yandaşı azdı. Yol uzun, meşakkatli ve saçları ağartan belalarla doluydu. Nebi, bunu anlamalıydı.

Nebi durumu Hatice annemize anlatınca, onu teselli etti.

"Asla korkma! Vallahi Allah seni ebediyen rüsvay etmeyecektir. Zira sen, sıla-i rahimde bulunursun, doğru konuşursun, işini göremeyenlerin yükünü taşırsın. Fakire kazandırırsın, misafire ikram edersin, Hak yolunda zuhur eden hadiseler karşısında (halka) yardım edersin' diyerek endişesinin geçmesini sağladı. Sonra onu amca oğlunun yanına götürdü. Varaka bin Nevfel ona şu cümleleri söyledi:

'... 'Bu gördüğün melektir. O, Musa`ya da inmiştir. Keşke ben genç olsaydım (da sana yardım etseydim); keşke, kavmin seni sürüp çıkardıkları vakit hayatta olsaydım' dedi. Rasûlullah: 'Onlar beni buradan sürüp çıkaracaklar mı?' diye sordu. Varaka: 'Senin getirdiğin gibi bir din getiren hiç kimse yok ki, ona husumet edilmemiş olsun!' dedi."

Hatice annemiz ve Varaka'yı konuşturan kimdi? Kalpleri eviren çeviren Allah'tı elbet. O *(cc)*, Varaka'nın dilinden, geçmiş Rasûllerin sünnetini hatırlatıyordu Nebi'ye. Bu davayı getiren herkes, insanlar tarafından düşman edinilmiş, hasım sahibi olmuşlardı. Peşpeşe gelen ayetlerin tamamı bu hakikati tekrar ediyor, Nebi'nin kalbine ilmek ilmek dokuyordu; bu yol zor ve azığı sabır diyordu ayetler.

"Ey örtünüp bürünen (Peygamber!) Kalk da uyar. Rabbini yücelt. Nefsini arındır. Şirkten uzak dur. İyiliği, daha fazlasını bekleyerek (bir kazanç elde etmek için) yapma. Rabbinin rızasına ermek için sabret..." [6]

"Ey örtünüp bürünen (Peygamber)! Kalk, birazı hariç olmak üzere geceyi; yarısını ibadetle geçir. Yahut bundan biraz eksilt. Yahut buna biraz ekle. Kur'an'ı ağır ağır, tane tane oku. Şüphesiz biz sana (sorumluluğu) ağır bir söz vahyedeceğiz. Şüphesiz gece ibadetinin etkisi daha fazla, (bu ibadetteki) sözler (Kur'an ve

6. 74/Müddesir, 1-7

dua okuyuşlar) ise daha düzgün ve açıktır. Çünkü gündüzün sana uzun bir meşguliyet vardır. Rabbinin adını an ve bütün benliğinle O'na yönel. O, doğunun da batının da Rabbidir. O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. Öyle ise O'nu vekil edin. Onların söylediklerine sabret ve onlardan güzellikle ayrıl..." [7]

Azığı sabır; ab-ı hayatı gözyaşı, kan, ter; zemini musibet olan bir yolda olduğumuzu bilmeliyiz. Zor olan, zoru ister. Kolaycılık, rehavet ve konfor düşkünlüğüyle sarp yokuşlar, yalçın kayalıklar aşılmaz. Dava yolunu yüz akıyla tamamlamak ve Allah'ın huzuruna dökülmeden, müminler olarak can verip gidebilmek için; hazırlıklı olmalıyız. Maddi ve manevi olarak ihtiyacımız olan şer'i azığımızı tamamlamalı, yolun öncülerinin siretlerini okuyarak yolu nasıl tamamladıklarına dair çıkarımlarda bulunmalıyız.

Hepimizin malumudur ki; Allah Rasûlü'nden önce Peygamberler sadece kavimlerine gönderilir, mesajları belli bir bölgeyle sınırlı kalırdı. Allah Rasûlü'yle beraber tüm insanlığa gönderilen, belli bir bölgeyle sınırlı olmayan ve kıyamete kadar geçerli olan evrensel bir dava başladı. Allah *(cc)*, bu dava için çölü ve çöl insanını seçti. Oysa; böylesi büyük dava Kisra'nın, Kayser'in ülkesinde başlamalı gibi geliyordu insana. Ama öyle olmadı. Gözlerden ırak, kendi hâlinde yaşayan, büyük iddiaları olmayan, direkt olmasa da indirekt olarak imparatorluklara tebalık yapan bir bölgede başladı bu dava. Elbette bunun birçok hikmeti vardı. Hikmetlerden biri; çöl insanın zorluklara alışık olmasıydı. Bu dava zordu ve Allah zora alışmış, zorlukla iç içe ve zor koşullara teslim olmayıp, zora boyun eğdirebilen bir topluluğun bu davanın tebası ve yardımcıları olmasını istedi.

Onlar kısa bir zamanda davalarını anlayıp, yaşamaya ve insaları davet etmeye başladılar. Günümüz dava sahiplerinin oluşumlarını tamamlamakta zorlandıkları on üç yıl gibi kısa bir sürede devletleştiler. Yirmi yıl geçmeden fetihlere ve dünyaya adalet dağıtmaya koyuldular.Günümüz insanına bu sürede bu işleri başarmak hayal gibi geliyor.

Neden?

Müminlere sürekli tuzaklar kuran ve onları Allah yolundan alıkoymak için mallarını harcayan şer odakları; insanları tevhid davasından uzak tutmak için uğraşırlardı. Tevhid, fıtrat dini olduğundan bunu başaramadılar. Bunun üzerine yeni yollar aramaya başladılar. Ve daha tehlikeli olanını buldular. İnsanlara öyle alışkanlıklar kazandırdılar ki; bu yeni alışkanlıklarla İslam davasını yüklenmek, yüklense dahi yolun sonunu getirmek neredeyse mümkün değildi.

Bu yeni standartlara göre; herkes günde en az sekiz saat çalışmalı, haftada bir gün, sene ortasında on beş gün, yıl sonunda üç ay tatil yapmalı, günde üç öğün yemek yemeli, her öğünde en az üç çeşit yemek olmalı, günlük duş alabilmeli, giyim mağazalarının sezonluk trendlerine göre giyinmeli... Saydıklarımız alt sınır olarak kabul edildi. Ve insanlara bunun haricinde orta, üst ve ultra sınırlar çizdiler. Medya aracılığıyla her sınıf mensubunu bir üst sınıfa özendirip daha fazla çalışmalarını, kazanmak için gerekirse tüm ahlak ilkelerini çiğnemelerini istediler.

> İnsan, çıkacağı yolun uzunluğu ve meşakkatine göre ruhen hazırlık yapar, yol azığı alır yanına. Girdiği yolun hakikatinden haberdar olmayanlar yolda dökülmeye mahkumdurlar. Çünkü hazırlıkları yolun sonunu görmelerine uygun değildir.

Her geçen gün teknoloji biraz daha hayatı kolaylaştırıp, konfor düzeyini arttırıyor. Konfor, para istiyor. Parası olmayanlar için küresel tuğyan bankaları devreye sokuyor. Lüksü ihtiyaç hâline getiren medya ve lükse erişmeyi kolaylaştıran banka kredileri sayesinde insanlar ömür boyu ödemek zorunda oldukları borçlarla boğuşuyorlar. Böylece fıtratlarına uygun bir davaya davet edilseler de alışkanlıkları ve

7. *73/Müzzemmil, 1-10*

alışkanlıklarının bedeli olan kredi borçları insanlara engel oluşturuyor.

Davaya gönül vermiş insanların birçoğu böyle bir toplumun içinde yetişiyor. Davanın tabiatında var olan zorluk ve zor şartlara alışmaktan uzak, rahata alışmış ve rahatı seven bireyler olarak neşv-u nema buluyorlar.

Bu sebeple; muvahhidlerin, alışılmış standartların dışına çıkması gerekiyor. Toplumda amentu ilkesi gibi kabul edilen yeme-içme, uyuma, eşya, elbise, araç vb. kabulleri değiştirmeleri; ailelerini ona göre eğitmeleri gerekiyor.

Dava imtihandır. İmtihan ise çeşitlidir. Kimi zaman hayırla kimi zaman şerle imtihan eder Allah. Mümin, şer odakları tarafından belirlenen standartların kölesi olmamalıdır. Bilinçli olarak hayatında bazı zorlukların yer almasını sağlamalı, alışılmış şartların dışına çıkarak beslenme, giyim, ev eşyası, uyku saatleri ve uyuma zamanı, yaşam alanı vb. konularda değişiklikler yapmalıdır.

Aksi hâlde insanın davası; alıştığı şartlar olur. Allah'a *(cc)* tek taraflı kulluk eden, nimet hâlinde mutmain, musibet hâlinde ökçelerinin üzerine gerisin geriye dönen, apaçık zarar edenlerden olur.

Bu konuda; İslam davasının yükünü omuzlamış, yüz akıyla imtihanı geçmiş ve mücadelesini şehadetle (Allah'ın izniyle) tamamlamış Seyyid Kutup der ki:

"Büyük bir davayı yüklenebilmek ve davanın gerektirdiği fedakârlıkları yapabilmek için; hazırlığa, donanım ve desteğe ihtiyaç vardır. İlahî hayat sisteminin nefislerde ve tüm yeryüzünde yerleşmesi uğrunda, canların, mal ve ürünlerin azalması, korku, açlık, şehadet, cihad ve cihadın zorluklarını göğüslemek, söz konusu fedakârlığın bir gereğidir. Tüm bu zor şartlarda bir desteğin bulunması şarttır:

'Ey iman edenler! Sabır ve namazla yardım dileyin. Allah, hiç şüphesiz sabredenlerle beraberdir.' [8]

Allah (cc), davanın gerektirdiği zorlu çalışmayı elbette ki bilmektedir. Çünkü bu çalışma, yoldaki tüm cazibe ve dürtülere rağmen istikametten ayrılmamayı Allah'a daveti, her tür sindirme ve engellere rağmen yürümeyi gerektirmektedir. Bu, insanın her an harekete hazır olmasını, sinirlere hakimiyeti ve içteki-dıştaki her şeye karşı dikkat kesilmeyi gerektiren bir çalışmadır. İşte tüm bu konularda sabretmek gerekir. İtaatte sabır... Günah işlememede sabır... Yardımın gecikmesine ve yorgunluğa karşı sabır... Batılın güçlenmesine karşı sabır... Taraftar azlığına karşı sabır... Diken dolu yolda sabır... Kaypak karakterlere, inatçı kişiliklere, laf dinlemez kimselere ve katı gönüllere karşı sabır...

Rasûlullah'a (sav) "Kalk" diye emredildi. O da kalktı ve yirmi seneden fazla hep ayakta kaldı. Hiç dinlenmeden, hiç durmadan, kendisi ve ailesi için yaşamadan... Kalktı; üstüne aldığı ağır ve sorumluluk dolu Allah'a davet yükünü, hayatı boyunca hiç indirmeden... Yeryüzündeki büyük emanetin yükü, yani tüm insanlığın yükü, akidenin yükü, değişik alanlardaki cihad ve mücadele yükü altında hiç ezilmeden ayakta kaldı. Cahilî evham ve düşüncelerin arasında boğulmuş, dünyevî cazibe ve ağırlıkların altında bunalmış, şehvetlerin sömürü ve boyunduruğuna girmiş insan ruhunu kurtarmak için yılmadan savaştı. Cihad ve mücadele görevini asla aksatmadı.

Bu mücadelenin sonunda davaya inanan Sahabe-i Kiram (r.anhum), cahiliyyenin ve dünyevî hayatın boyunduruğundan kurtulup ruhsal özgürlüğüne kavuştu. Ama bu, mücadelenin sonu demek değildi. Çünkü bu mücadelenin başka alanlarda sürdürülmesi gerekiyordu. Davayı ve müminleri rahat bırakmayan, bu taptaze filizi yeşerdiği yerde, büyüyüp toprağa kök salmadan ve dalları göğe yükselmeden koparıp öldürmeye çalışan İslam davası düşmanlarıyla savaşmak gerekiyordu. Bundan dolayı mücadele alanı, büyüdükçe büyüyordu. Arabistan'daki savaşlar bitmek üzereyken Bizans saldırısı başlıyordu, henüz çiçeği burnunda olan yeni ümmete karşı...

İşte bu savaşlar olup biterken, nefis savaşı devam ediyordu. Çünkü bu, kıyamete kadar şeytana karşı sürdürülecek amansız bir savaştır. Ve şeytan hep tetikte... İnsan nefsinin ta derinliklerinde faaliyetlerini sürdürmek için tetikte... Allah'ın Rasûlü (sav) gerek bu alanda ve gerekse diğer alanlarda sürdürüyordu savaşını... Dünya nimetlerini tepip sıkıntılı bir yaşam sürdürmek pahasına, olanca güç ve emeğiyle savaştı durdu. Hatta etrafındaki müminler güvenlik içinde istirahat ederlerken...

O (sav) tükenmez bir gayretle, sabırların en güzelini göstererek, gece namazlarına kalkıp ibadet ediyor;

8. 2/Bakara, 153

yüce Rabbine Kur'an tilavet edip, yönelerek sürdürüyordu cihadını... Rabbinin destek ve yardımına kavuşmak için sürdürüyordu... Yalnız kendisini düşünen kimse rahat bir yaşantı sürdürebilir. Ama o, küçük yaşar ve küçük ölür. Büyük davayı yüklenen kimseye gelince, o kim, uyku kim? Bu büyük davanın adamı kim, istirahat kim? Evet o kim, yumuşak yatak, sakin yaşam ve rahat meta kim? Allah'ın Rasûlü (sav) işin hakikatini bilip, takdir ettiği için kendisini uyku ve rahatlığa davet eden Hatice'ye: 'Uyku zamanı geçti ey Hatice!' diyordu.

Evet, uyku zamanı geçmişti. Bundan sonra hep uykusuzluk, hep yorgunluk ve zorlu cihad vardı. Bundan dolayı ibadet kaçınılmazdı. Çünkü İslam'a göre ibadet; hayatın sosyal ve ahlakî akışından ayrı olarak düşünülemezdi. En yüksek derecelere yükselmenin yoludur ibadet...

Yolda destek sağlayan vazgeçilmez bir azıktır ibadet... Kısacası Allah (cc) ile ilişkide olmaktır. Yardım ve destek, bu ilişkinin sonucudur. Kalbin tezkiye ve temizliği için bu ilişkiye gerek vardır. Halkın adetlerini, toplumsal gelenekleri ve sosyal baskıları aşması için bu ilişkiye muhtaçtır insan. Çünkü bir insan eğer Allah (cc) ile ilişkideyse; halktan da, toplum ve ortamdan da daha yüce, daha üstün ve daha doğru yolda olduğunu anlayabilir. Gördüğü aydınlığa başkasını da götürmeye ehil olduğunu bu ilişkiyle anlayabilir. Çünkü başkaları onu, ilahi nizamdan kopuk bir hayatın getirdiği karanlıklara ve cahiliyye bataklığına yöneltemezler. İslam, bir bütündür. Şiar türü ibadetleri, edebi, ahlakı, kanun ve iltizamı bünyesinde toplayan bir bütün... Çünkü bunların tümü davanın içindedir. Akide davasının gerçekleşmesinde ve hepsinin uyum içinde bir tek hedefe yönelmesinde, herbirinin kendisine has bir etkisi vardır. Zaten bu dinin temel yapısına dayanak olan şey de; bu uyum ve bütünlüktür. İslami yapının varlığı, bu uyum ve bütünlüğün varlığına bağlıdır..." [9]

Tevhid ve Sünnet davasına sahip olmak; bir şeref ve ayrıcalıktır. İnsanların çoğu boş ve değersiz şeylere meyil gösterdiklerinden, Allah onları değersiz ve boş işlerle uğraştırmaktadır. Salih amelleriyle değer kazananlarsa -Allah'ın kolaylaştırmasıyla- değerli bir davanın mensubu olurlar. Hayatları yatak odası, lavabo ve yemek masasından ibaret değildir onların.

Allah'ın (cc) bu nimetinin adı *'şahit ümmet'* ya da *'insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmet'* olmaktır.

Müminin en fazla teşekkür etmesi gereken nimet; hidayetten sonra kendisine bahşedilen İslam davasına hizmet şerefidir.

Şükür; nimete orantılı olmalı; nimete yakışır şekilde Allah'a şükredilmelidir. *"Hani melekler şöyle seslenmişlerdi: 'Ey Meryem! Allah seni seçti, temizledi ve dünya kadınlarına üstün kıldı. Ey Meryem! Rabbine gönülden itaatte bulun, secde et ve rükû edenlerle birlikte rükû eyle.' "* [10] Seçilen ve üstün kılınan Meryem'in (as); sürekli ve gönülden bir kullukla Allah'a cevap vermesi istenmiştir.

Malumdur ki; asıl teşekkür, ameli/fiili olarak yapılandır. Bu da Allah'ın (cc) verdiği nimeti korumaya çalışmak, değerini bilmek ve nimeti Allah yolunda kullanmakla olur.

"...Ey Davud ailesi! Allah'ın nimetlerine teşekkür etmek için amel yapınız! Kullarımdan çok azı teşekkür eder..." [11]

Tevhid ve Sünnet davasıyla şerefyab olmuş kimselerin nimete orantılı ve amelî olarak şükür edebilmeleri için:

• Dava adamının yaptığı fedakârlıklar hangi boyutta olursa olsun; şiarı, Allah'ın razı olduğu ve örnek gösterdiği şu insanların sözlerindeki gibi olmalıdır.

"Kendileri, ona duydukları sevgiye rağmen yemeği; yoksula, yetime ve esire yedirirler. 'Biz size sadece Allah rızası için yediriyoruz. Sizden bir karşılık ve teşekkür istemiyoruz. Çünkü biz suratların asılacağı, zorlu bir gün dolayısıyla Rabbimizden korkarız'. Allah da onları Bugünün kötülüğünden korumuş ve kendilerine bir yüz parlaklığı ve sevinç vermiştir.Sabretmelerinden dolayı onları cennet ve ipekle mükafatlandırmıştır. Orada koltuklara dayanırlar. Ne (yakıcı) güneş ne de dondurucu soğuk görürler...." [12]

Yapılan işlerde takdir beklemek ve insanların teşekkürüyle motive olmak; gerçek övgüyü ve sahibini

9. *Fi Zilali'l Kur'an'da Davet Yolu 210-212 (Kısaltılarak)*

10. *3/Âl-i İmran 42-43*

11. *34/Sebe, 13*

12. *76/İnsan, 8-13*

Bir dava uğruna ömür eskitmek insana ayrıcalık kazandırır. Batıl ve dünyevi davalarda bu ayrıcalık menfaat ve dünyevi imtiyazlar şeklinde; hak ve uhrevi davalardaysa örneklik ve fedakârlık şeklinde olur.
Nimete şükretmek isteyenler davada sabit kadem oldukça daha fazla adanmışlık örneği göstermelidiler.

unutmaya sebep olur. Kalp, insanların övgüsü ve iltifatıyla sevinç duymaya başladığında; kalp sıhhatinin özü olan ihlas zedelenmeye başlar. Önce Allah katındaki değer, buna bağlı olarak da kullar nezdindeki değerini kaybetmeye başlar insan. Dava adamı, ihlasını kaybettiğinde tüm sermayesini kaybetmiş demektir. Dünyada yaptıkları boşa gitmiş, ahirete ise koca bir *'hiç'* kalmıştır.

Bu sebeple en önemli gündem maddemiz ihlas ve Allah rızası olmalıdır. İhlası hatırlatan kitap, makale, ders, bireysel nasihatler en değer verdiğimiz ve yanımızdan ayırmadığımız şeyler arasında olmalıdır.

• Davanın bir kervan olduğunu, sonradan kervana eklenenlerin önden gidenleri rol model kabul ederek davalarına hizmet ettikleri unutulmamalıdır. Önden gidenlerde ciddiyet, adanmışlık, disiplin ve fedakârlık görenler; davalarına sıkı sıkıya sarılacak, ellerinden gelenin en güzelini ortaya koyacaklardır. Aksi hâlde ilklerin yanlışları sonlara doğru katlanarak artacak ve davaya zarar verecektir.

Sahabe toplumunun büyümesine rağmen kalitenin düşmemiş olmasının sebebi; öncü olanların geriden gelenlere örneklik vazifesini hakkıyla yerine gtirmiş olmalarındandır.

"Öne geçen Muhacirler ve Ensar ile onlara güzellikle uyanlar; Allah onlardan hoşnut olmuştur, onlar da O'ndan hoşnut olmuşlardır ve (Allah) onlara, içinde ebedi kalacakları, altından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte büyük 'kurtuluş ve mutluluk' budur." [13]

• Kişi, davayı sahiplenmeli, düşünmeli ve kendisine bir şey söylenmeden davasının ihtiyaçları için elinden geleni yapmalıdır. Hicret için hazırlanan Nebi'nin *(sav)*, Ebu Bekir *(ra)* geldiğinde hicret ihtimaline binaen yol için deve satın almış olması ve yol hazırlıkları yapmış olması örneğinde olduğu gibi davranmalıdır.

Bunun yolu, davasını her şeyden önemli görmek ve davanın maslahatını şahsi, ailevi vb. tüm maslahatların önüne almakla mümkündür.

• Bir dava uğruna ömür eskitmek insana ayrıcalık kazandırır. Batıl ve dünyevi davalarda bu ayrıcalık menfaat ve dünyevi imtiyazlar şeklinde; hak ve uhrevi davalardaysa örneklik ve fedakârlık şeklinde olur. Nimete şükretmek isteyenler davada sabit kadem oldukça daha fazla adanmışlık örneği göstermelidiler. Dava adamına yakışmayan lakırdılardan uzak durmalı, nefislerini böyle basit düşüncelerden korumalıdırlar.

'Biz çok çalıştık! Biraz da yeniler fedakârlık yapsın' düşüncesi Allah'ın hoşnut olmadığı ve tehlike olarak isimlendirdiği bir ahlaktır. Savaş esnasında atını düşman saflarının arasına süren, kardeşlerine hücum fırsatı sunmak için nefsini feda eden bir mücahidin bu davranışı arkadaşları tarafından kınandı. *'Kendi eliyle kendini tehlikeye attı'* dediler. Bu manazaraya şahit olan Ebu Eyyub El-Ensari şöyle itiraz etti:

"Ey müminler! Bu ayet; biz, Ensar hakkında nazil oldu. Allah, Peygambere yardım edip dinini galip kıldığında biz: 'Artık mallarımızın başında durup onların ıslahı ve nemalanmasıyla meşgul olalım.' demiştik. Bunun üzerine: 'Allah yolunda harcamada bulunun ve kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın. İyilik edin. Şüphesiz Allah iyilik edenleri sever.' " [14] ayeti indi.

13. 9/Tevbe, 100

14. 2/Bakara, 195

• Söz ve davranışlarının sadece kendisini bağlamadığını; kendisiyle beraber dava arkadaşların da mal edileceğini bilerek hareket etmelidir. Dava adamının vakar ve sükûnetine yakışır şekilde düşünerek ve danışarak iş yapmalıdırlar. Cemaat, İslam'ın yasakladığı ve şeytana av olmak olarak açıkladığı bireysellikten kurtulmak içindir. Cemaat hayatı içerisinde bireysel davranmak; nimete nankörlüktür.

Bunun gibi yaptıkları hataların manevi cezasının sadece kendi şahıslarına değil; koca İslam cemaatine zarar vereceğini ve onları Allah'ın yardımından mahrum bırakacağını bilmelidirler.

"Size Kadir gecesini (hangi gün olduğunu) haber vermek için çıktım. Şu iki adam tartıştılar ve bunun bilgisi kaldırıldı. Onu Ramazan'ın son on gününde arayınız." [15]

• Günü birlik söylemler, sezonluk parlamalar, şeriat ve hikmet terazisinde değeri olmayan projelerle ilgilenmemeli; vaktini ve enerjisini boşa harcamamalıdır dava adamı.

Yolu kısa, çilesiz ve kestirmeden netice elde ettiren programlar; süslü cümlelerle ifade edildiğinde insanlar meyil gösterebilir. Dava adamı; yürüdüğü yolu tanıdığından, edebi değeri yüksek hakikat değeri düşük söylemlere prim vermez. Yol, yolcu ve netice Allah tarafından belirlenmiş ve yüz binlerce Peygamber hayatında pratiğini bulmuştur. Yol; Tevhid yoluysa; yaşanacaklar ve elde edilecek netice değişmeyecektir. Seyyid Kutub *(rh)* der ki:

'Rasûlullah'tan sonraki İslam davetçilerinin yol ve görevleri en açık çizgileriyle belirlenmiştir. Zaferin;yolun sonunda, yani yoldaki zorluk ve engelleri aştıktan sonra kendilerini beklediği de bildirilmiştir. Davalara ilişkin 'Sünnetullah', Kur'an'da açık bir şekilde zikredilmiştir. Davanın çoğunluk tarafından yalanlanması... Dava adamlarının eziyetlere uğraması... Davetçilerin yalanlama ve eziyetlere sabretmesi... Ve Sünnetullah... Yani sonuçta zafer... Görülüyor ki; Allah'ın yardımı, belirlenmiş vaktinde gelir. Muhlis, iyi ve suçsuz davetçilerin yalanlama ve eziyetlerle karşılaşması veya sapan ve saptıran mücrimlerin durmadan müminleri yalanlayıp eziyete uğratmaları, bu yardımı öne almaz. Allah'ın yardımı, belirlenmiş vaktinden önce gelmez. Canından ve arzularından vazgeçen fedakâr ve muhlis dava adamının, olanca arzusuyla kavminin hidayetini istemesi, dalâlet ve azgınlıkları nedeniyle, dünya ve ahirette kendilerini bekleyen azap ve çöküşten dolayı üzüntü duyması da yardım vaadini çabuklaştırmaz. Evet ilahî yardım bu sebeplerden hiçbiri için acele etmez. Çünkü Allah , yarattıklarından biri istedi diye acele etmez. Ama O'nun kelimeleri de(buyrukları) asla değişmez. İster bu buyruklar muhakkak zafere ilişkin olsun, isterse de ezelden belirlenmiş (yardım) zamanına ilişkin olsun...

Sabra davet ve sabra yöneltmek; tüm davetlere eşlik eden bir olgu, her Peygamber ve Peygamberi izleyen her mümin için tekrarlanan bir buyruktur. Sabır, bir zarurettir. Dava yükünü taşımayı ve yol zorluklarında dayanmayı sağlayan bir zaruret... Davetçileri uzak; ama ufuktaki hedeflerine bağlayıp dayanışmalarını sağlayan bir zaruret... Yani Allah'ın (cc) tedbirini alıp zamanını takdir buyurduğu nihai hüküm gelinceye kadar sabretmek...

'Rabbinin hükmü (gelinceye kadar) sabret.' [16]

Davetin asıl meşakkati, Allah'ın (cc) vaktini tayin ettiği hükmü sabırla bekleme meşakkatidir. Çünkü davet yolunda pek çok meşakkatler vardır. Yalanlama, işkenceler, kaypaklıklar, inatçılık, batılın güçlenmesi, dış görünüşüyle batılı galip gören insanların yoldan çıkması ve tüm bunlara karşı nefse hakim olma zorlukları... Nefsin ilahî hükmü huzurla karşılaması... Yolun zorlukları ne olursa olsun Allah'ın hak vaadinden hiç bir kuşku ve tereddüde kapılmadan gönül huzuruyla yolculuğa devam etmek... Bu da Allah'tan sabır, başarı, yardım ve azim isteyen bir iştir:

'Güzelce bir sabırla sabret.' [17] ' [18]

Allah *(cc)*, bizleri yürüdükleri yolu tanıyan, hazırlıklarını en güzel şekilde yapan, ihlas ve sadakatten ayrılmayan, Allah'ın bir an dahi nefisleriyle baş başa bırakmayıp rahmetiyle desteklediği bahtiyar dava adamlarından eylesin! Allahumme Âmin.

---

15. *Buhari*

16. *76/İnsan, 24*
17. *70/Mearic, 5*
18. *Fi Zilali'l Kur'an'da Davet Yolu 216-217.*

Mu'la bin Fadl *rahimehullah* kendisinden önce selef alimlerinin Ramazan ayı ile alakalı şöyle dediklerini aktarır:

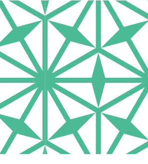
'Onlar altı ay boyunca kendilerini Ramazan'a ulaştırması için Allah'a dua ederlerdi. Geri kalan altı ayda da Ramazanlarını kabul etmesi için yalvarırlardı.'

Yahya bin Kesir şöyle der:

'Bizden öncekiler şöyle dua ederlerdi: 'Allah'ım beni Ramazan'a ulaştır. Onu benden kabul buyur.' ' [1]

1. *Ğurbetu Saim, Halid Raşid, s. 2.*

Bir insan ticaretindeki yoğunluğu nedeniyle namazlarını her gün ceme bırakırsa veya haftanın birkaç günü bu ruhsata başvurursa; bu kimsenin rızkı tayyib olmaz; zira bu rızka Sünnete muhalefet ve kerahet bulaşmıştır. Buna da dikkat etmek gerekir.

Ticaret Ehli Müslümanlara Nasihatler

Faruk FURKAN

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla...

Değerli tacir kardeşim! Bir önceki yazımızda sana borçların kayıt altına alınmasının ve şahitlendirilmesinin öneminden bahsetmiş, daha sonra bu meselenin hükmünü ele almış ve en sonunda da Rasûlullah'ın *sallallahu aleyhi ve sellem* bu konuda bizlere öğrettiği birkaç duayı zikrederek yazımızı noktalamıştık. Bu sayı ki yazımızda ise öncelikle peşin ticaretin önemine kısaca dikkat çekecek, sonrasında ticarethanelerimizi Daru'l-Erkam'a çevirmenin gerekliliğinden bahsedecek, en sonunda da ticaretin Allah'ı zikretmeye ve namaza mani olmasının kötülüğünü anlatacağız. Rabbim şimdiden nasip almayı müyesser eylesin.

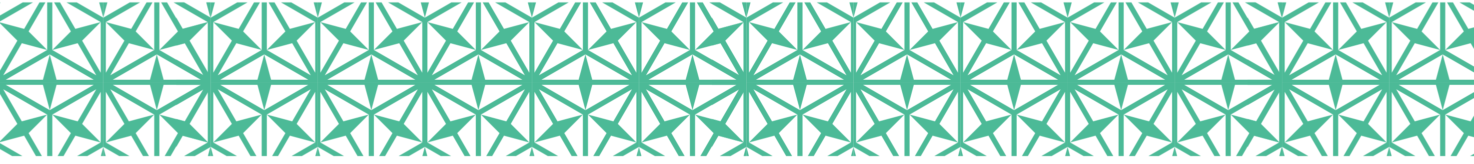
◆ ◆ ◆

18. Ticaretini Peşin Döndürmeye Çalış

İslam'ın öngördüğü ve tavsiye ettiği ticaretin işleyişinde asıl olan, bu ticareti *'peşin'* olarak çevirmektir. İslam her ne kadar belirli kurallar çerçevesinde borçlanmaya müsaade etmişse de, müntesiplerine ticaretlerini *'al gülüm, ver gülüm'* esası üzere yapmayı, yani peşin olarak ticaretlerini çevirmeyi dolaylı olarak tavsiye buyurmuştur. Yani dinimizde borçlanmak caiz, borçsuz ticaret ise asıldır.

Ticareti peşin çevirmenin saymakla bitmeyecek faydaları vardır. Bunların en başında, yatağa girdiği zaman kimseyle alacak-verecek derdinin olmaması nedeniyle, insanın kalbinin mutmainliğe ermesi ve gönül huzuruyla uyuyabilmesi gelir. Dünyada en rahat insan kimdir diye sorsak, buna hiç tereddüt etmeden Rabbine ve insanlara karşı sorumluluklarını yerine getirdiği için gönül rahatlığıyla kafasını yastığa koyabilen insandır, diye

cevap verebiliriz. Bu, gerçekten de büyük bir nimettir. Bu büyük nimetin yanı sıra borcun zilletinden uzak olmak, alacaklı ve vereceklilerle yüz-göz olmamak, kul haklarından soyutlanmak, insanların diline pelesenk olmaktan uzak kalmak ve cenaze namazının gönül rahatlığıyla kılınmasına olanak sağlamak da bu faydalardan bazılarıdır. Sırf bu gibi nedenler bile ticareti peşin çevirmek için yeterli sebeplerdir.

Ayrıca insan, ticaretini peşin olarak yapmaya çalıştığında birçok hayra ve inanılmaz maddi-manevi kazanımlara da nail olur. İşinin bereketini ve ticaretinin kârını görmesi ise cabasıdır. Bu nedenle ticarette peşin alım-satım yapmaya gayret etmek ve bunun için elimizden geleni ortaya koymak bizim en öncelikli vazifelerimizdendir.

Müslüman bir tacir olarak senin borç ile mal almamaya ve borç ile mal vermemeye dikkat etmen gerekir. Eğer bu noktada çaresiz kalır ve bir sebebe binaen borçlanmaya veya borç ile mal vermeye mecbur olursan, önce Allah'a karşı sorumluluklarını, sonrasında da karşı taraftaki insanlara karşı görevlerini hakkıyla yerine getirmeye çalış.

Bugün ticaretle uğraşan nice kardeşimizin maddi anlamda sıkıntı çekmesinin en büyük nedenlerinden birisi, ticaretlerini peşin çevirememeleridir. Bu da onları hem mal alırken, hem de mal satarken zora sokmaktadır.

Mal alırken peşin alamamalarının neticesi olarak iki noktada sıkıntıya düşmektedirler:

a. Malı daha pahalıya alma sıkıntısına,

b. İstediği ürünü seçememe sıkıntısına.

Bu kardeşlerimiz; eğer mal alırken peşin paranın verdiği güçle hareket edebilselerdi, satıcıya paranın sıcak yüzü sayesinde daha çok indirim yapma olasılığına sahip olurlardı. Ayrıca vadeden kaynaklanan fiyat farkının önüne geçmeleri de yanlarına ekstradan bir kâr olarak kalırdı.

Yine bu kardeşlerimiz; eğer mal alırken peşin paranın gücünü kullanabilselerdi, vade ile alışveriş yapanların birçoğuna tanınmayan *'istediğin malı seç'* hakkına sahip olurlar ve bu sayede hızla eritebilecekleri malları alırlardı. Bu da onların ticaretlerinin hızlı akışını sağlar ve paralarını sadece giden mallara bağlamış oldukları için daha bereketli mal alım-satımı yapmalarının önünü açardı.

Mal satarken peşin satamamanın da birçok sıkıntısı ve maddi anlamda oldukça büyük riski ve kaybı vardır. Özellikle de bu kayıp, günümüz insanının ticaretle uğraşan birisinin vadeli verdiğini bildiği zaman bunu süistimal ettiği ve adamı zora soktuğu şu dönemde daha da çok açığa çıkmaktadır. Çünkü bizim toplumumuz *'borç yiğidin kamçısıdır'* terennümüyle borçlanmayı fazilet kabul eden bir toplumdur. Bu nedenle de borç ile yaşamaya ve borcun yükü altında ezilmeye alışmıştır. Eğer bir esnaf, bu inkâr edilemez gerçeği göz ardı ederek borç ile mal vermeye başlar ve bu noktada gereken tedbirleri almayarak vurdumduymazlık yaparsa; bu, sonun başlangıcını kendi eli ile başlatması anlamına gelir. Ve böylesi bir hata –Allah'ın rahmet etmesi müstesna– o esnafın akıbetini hüsranla sonuçlandıracak bir hatadır. Yaşanan tecrübeler bunun böyle olacağının en büyük delilidir.

İşte bundan ötürü Müslüman bir tacir olarak senin borç ile mal almamaya ve borç ile mal vermemeye dikkat etmen gerekir. Eğer bu noktada çaresiz kalır ve bir sebebe binaen borçlanmaya veya borç ile mal vermeye mecbur olursan, önce Allah'a karşı sorumluluklarını, sonrasında da karşı taraftaki insanlara karşı görevlerini hakkıyla yerine getirmeye çalış. Yazacaksan yaz, ahitleşeceksen ahitleş, günleşeceksen günleş; ama asla İslam'ın sana yüklemiş olduğu ticari ahlak ilkelerinden taviz verme. Bu, bir kardeş olarak ticari tecrübelerimize dayanarak sana yapacağımız bir nasihatimizdir. Tutarsan kârlı çıkman umulur; tutmazsan ne diyelim, Allah yardımcın olsun...

19. Dükkanını Daru'l-Erkam'a Çevir

Bir Müslüman, meşru sınırlar içerisinde bulunduğu her yer ve mekanda Allah'ın razı olacağı bir ortam oluşturarak, kulluğunu ve davetini icra etmeyi bilmelidir. Müslümanın davet yapabilmesi veya ilim tahsil edebilmesi için zaman ve mekan faktörünün çok da önemi yoktur. Azim sahibi olduğu müddetçe her yer onun için *'medrese'* ve *'Daru'l-Erkam'* hükmündedir. Bu nedenle bir Müslüman, Allah'ın arzının her yerinde; evinde, iş yerinde, tarlasında, arabasında, dolmuşta, otobüste, çay ocaklarında, park alanlarında ve zindan köşelerinde ilim tahsil etmekten ve öğrendiği bu ilmi insanlara ulaştırmaktan geri durmaz. O, ortamlardan etkilenen değil, aksine ortamları etkileyen biridir. Müteessir değil, müessirdir. Bunun için de gittiği her yerde veya bulunduğu her ortamda ilmini artıracak vesilelere sarılır, içerisinde bulunduğu her ânı davete elverişli hâle getirir. İşte, bilinçli bir Müslüman böyledir veya böyle olma hedefine kilitlenmiştir.

Mevcut şartlardan dolayı bugün insanımızın geneli, vakitlerinin büyük bir kısmını iş yerlerinde geçirmek zorundadır. Kimileri sekiz saat, kimileri on saat, kimileri de on iki saat iş yerlerinde çalışmak durumundadır. Bu nedenle insanlığın hidayetini arzulayan bilinçli Müslümanların, bu mekanlarda ilim ve davet meşaleleri yakarak onları aydınlatmaları ve tıpkı selefleri gibi ticarethaneleri hidayete götüren birer köprü hâline getirmeleri gerekmektedir.

Efendimiz'in *aleyhisselam* davetin ilk dönemlerinden itibaren bir medrese olarak kullanmış olduğu *'Daru'l-Erkamı'*nın iki temel fonksiyonu vardı:

a. Bu mekân; Allah'ın ayetlerinin ve Rasûlü'nün sözlerinin öğrenildiği, yani ilim tahsil edildiği bir yerdi.

b. Yine bu mekân; insanların Allah'ın dinine davet edildiği, yani tebliğ yapıldığı bir yerdi.

Buradan hareketle şunu çok rahatlıkla söyleyebiliriz ki: Bu iki fonksiyonun işletildiği her yer ve mekân, bu çağın Daru'l-Erkamı'dır ve Müslümanların buralarda tıpkı önderleri Muhammed *aleyhisselam*'ın yaptığı gibi ilim ve davet görevini yapmaları gerekmektedir.

Eğer sen de Müslüman bir tacir olarak dükkanını veya çalıştığın iş yerini *'Daru'l-Erkam'*a çevirmek istiyorsan o zaman buralarda yapacağın şey, öncelikle sana faydası olacak hayırlı bir ***'ilim tahsil etmek'***, sonrasında da gerek beraberinde çalışan insanları gerekse oraya gelen müşterileri Tevhid'e ve İslam'ın güzelliklerine ***'davet etmek'***tir. Bu iki ameliyeyi gerçekleştirdiğinde, sen de çağdaş Daru'l-Erkamların kutlu bir ferdi olmuş olursun.

Bugün Müslümanlar ilim tahsili denilince hep bir medresede okumayı anlamaktadırlar. Oysa ilim –üstte de ifade ettiğimiz gibi– meşru olan her yerde tahsil edilebilir. Hele hele dükkanların bu konudaki elverişliliği, diğer yerlerin elverişliliğine nazaran çok daha etkindir. Kişi sabahtan akşama kadar masasının başında ya gazete okuyarak ya televizyon seyrederek ya da internet sayfalarında gezerek vaktini yiyip bitirmektedir. Böyle yapacağına Allah'ın ayetlerini, onların mealini ve Rasûlullah'ın *sallallahu aleyhi ve selem* hadislerini dinlese veya güvenilirliği ispatlanmış hocalardan bir sohbete kulak verse; hem heba olan vaktini hayırlı bir şeyle değerlendirmiş olur hem de ilmine ilim katar. İş yerleri ve dükkanlar bu bakımdan ilmimizi artırmaya çok müsait yerlerdir. Bu nedenle buraları en iyi şekilde değerlendirmemiz gerekir.

Ama hemen şunu da belirtelim ki; bu söylediğimiz, her iş yeri ve dükkan için geçerli değildir. Bazı iş yerleri vardır ki, kişinin orada işinden başka bir şeyle meşgul olacak bir ânı bile yoktur. Kimi zaman bir sohbete kulak verecek en ufak bir imkân bile bulamaz. Hatta bazı iş yerlerinde işverenler, eleman alacaklarında onlardan mesai süresi zarfında telefon kullanmama veya biraz önce zikrettiğimiz türden faaliyetler yapmama noktasında söz almaktadırlar. İşe girerken böylesi anlaşmaya *'evet'* diyen Müslümanların, şartlar ne olursa olsun anlaşmalarına sadık kalmaları, şayet kalamayacaklarsa o zaman daha hayırlı bir işe bakmaları gerekmektedir. Sohbet dinleyeceğiz, ilim tahsil edeceğiz veya insanlara davet yapacağız diye asla verdikleri sözü bozmamalı helal olan kazançlarına karşı tarafın rızası olmayan bir şeyi karıştırarak haram bulaştırmamalıdırlar. Eğer bu şart kendilerine ağır geliyorsa, bu durumda anlaşmalarına riayet edebilecekleri daha başka bir iş aramalı ve rızıklarını başka kapılardan temin etme kavgası vermelidirler. Bizim üstte söylediğimiz şeyler, bu tür işyerleri ve böylesi pozisyonda olan kardeşlerimiz için geçerli değildir. Böylesi iş yerlerinde çalışan Müslümanlara –eğer işlerini bırakma imkânına sahip

İslam, kimi ülkelere ancak kılıç yardımıyla ulaştırılabilmişken; Afrika, Endonezya ve Malezya gibi ülkelere ise dürüst ve emin 'tacirler' vasıtasıyla ulaştırılmıştır.
Bu belde halkları, kendilerine gelen emin tacirlerin hassasiyetlerini, dürüstlüklerini ve dinlerini ticaretlerinden daha önde tuttuklarını görünce sergiledikleri mallardan önce; temsil ettikleri dinlerine merak sarmışlar ve bu sayede İslam ile tanışma imkânı bulmuşlardır.

değillerse– sırf helal lokma peşinde koşturdukları için ecirlerini Allah'tan beklemelerini ve ilim tahsili, sohbet dinleme ve davet çalışması gibi faaliyetlerini daha farklı mekânlarda yapmaya çalışmalarını tavsiye ederiz. Ama imkânı olan Müslümanların dükkan ve iş yerlerinde muhakkak dinlerini öğrenmeleri ve vakitlerini iyi değerlendirerek ilimlerini artırmaları gerekmektedir. Bu noktada gevşeklik göstererek vakitlerini heba etmeleri hesabı gerektireceği gibi, gün gelir bu nimetin ellerinden alınmasına da sebebiyet verebilir.

Daru'l-Erkam'ın ikinci fonksiyonu olan, insanların Allah'ın dinine davet edilmesi meselesine gelince; bu noktada iş yerinde yapabileceğin çok şey var.

• Gücün yetiyor, anlatma kabiliyetin el veriyorsa; dükkanına gelen insanlara bizzat tebliğ yapabilirsin.

• Eğer anlatma kabiliyetin el vermiyorsa; masanda bulunduracağın davet broşürlerinden veya kitapçıklardan yardım alarak onlara bunları okumalarını söyleyebilirsin.

• Veya bir CD yahut küçük bir belleğe önceden faydalı olacağını düşündüğün dersler yükleyerek samimi gördüklerine hediye edebilirsin.

• Şayet buna da gücün yetmiyorsa; müşterilerine kendilerini düşünmeye sevk edecek ve kafalarında soru işareti bırakacak kaliteli sorular sorabilirsin.

• Bunu da yapamıyorsan; o zaman Yasin Suresi'nde *"Ey kavmim! Şu Peygamberlere uyun. Uyun şu sizden hiçbir ücret istemeyenlere!..."* [1] diye Allah'ın kendisinden övgüyle bahsettiği sâlih adam gibi onlara İslam davetçilerini dinlemelerini öğütleyebilirsin.

• Yahut güvenilir Müslüman davetçilerin internet adreslerini kartvizit şeklinde bastırarak her müşterinin poşetine bir tane koyabilirsin...

İşte saydığımız bütün bu metotların hepsi, İslam'ı insanlara ulaştırmada başvurabileceğin yolardandır. Bunların haricinde de elbette birçok yol, onlarca farklı metot vardır. Şunu unutma ki; akıllı insan, dert edindiği davası için en güzel metotları bulmaya çalışarak hizmetten geri kalmayan insandır. İnanıyorum ki sen, davanı insanlara ulaştırmak için zikredemeyeceğimiz daha nice güzel ve faydalı yollar bulabilirsin. Bu noktada Allah'tan hem kendimiz için hem de sen değerli kardeşimiz için yardım isteriz.

Bu konuyla alakalı son olarak şunu demek isteriz: İslam, kimi ülkelere ancak kılıç yardımıyla ulaştırılabilmişken; Afrika, Endonezya ve Malezya gibi ülkelere ise dürüst ve emin ***'tacirler'*** vasıtasıyla ulaştırılmıştır. Bu belde halkları, kendilerine gelen emin tacirlerin hassasiyetlerini, dürüstlüklerini ve dinlerini ticaretlerinden daha önde tuttuklarını görünce sergiledikleri mallardan önce; temsil ettikleri dinlerine merak sarmışlar ve bu sayede İslam ile tanışma imkânı bulmuşlardır. Yani bu ülke halklarının İslamlaşması, davetçi tacirlerin eli ile olmuştur.

Sen de Daru'l-Erkam'ın ikinci fonksiyonu olan davet görevini ticaretin aracılığıyla geçekleştirerek dinini insanlara ulaştırabilir, bu sayede para kazanmanın yanı sıra Rabbinin de rızasını kazanmanın bir yolunu bulmuş olursun.

1. 36/Yasin, 20-21

20. Ticaretin Allah'ı Anmaya ve Namazına Mani Olmasın

Ticaretle uğraşan kardeşlerimizin karşı karşıya kaldığı en büyük problemlerden birisi, uğraşmış oldukları ticaretlerinin Allah'ı anmaya, faydalı ilme ve namazlarını vaktinde kılmaya mani olmasıdır. Oysa ticaret Müslümanlar için hiçbir zaman hayırlı amellere engel teşkil etmemeli, onları bu tür sâlih amellerden alıkoymamalıdır. Allah'ın kendilerinden övgüyle bahsettiği ve kendilerine ittiba etmeyi bizlere tavsiye buyurduğu sahabe nesli, hiçbir zaman ticaretlerini namazlarının ve Allah'ı zikirlerinin önüne geçirmemiştir. Böyle olduğu için de Allah onların bu tavrını kitabında zikretmiş ve kendilerinden sonra gelen Müslümanlara onları örnek göstermiştir. Rabbimiz şöyle buyurur:

"Onlar öyle erlerdir ki, ne ticaret ne alışveriş kendilerini Allah'ı zikretmekten, dosdoğru namazı kılmaktan ve zekâtı vermekten alıkoymaz. Ve onlar, kalplerin ve gözlerin (dehşetten) allak bullak olacağı bir günden korkarlar." [2]

Rabbimiz bu ayetiyle sahabeyi övmekte ve dinlerini her daim ticaretlerinin önünde tuttukları için tüm insanlığa onları örnek göstermektedir. Rivayetlere baktığımızda onların bu noktadaki hassasiyetine hayret etmemek ve gerçekten övülen nesil olmalarına şahitlikte bulunmamak elde değildir. Şöyle ki; Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* döneminde iki kişi vardı. Bunların birisi satıcı olup, namaz için ezan okunduğunu işitir işitmez eğer terazi elinde bulunuyorsa onu atıverirdi, güzel bir şekilde dahi koymazdı. Şayet terazi yerinde bulunuyorsa, onu oradan kaldırmazdı. Diğeri ise demirci idi, ticaret maksadıyla kılıç yapardı. Eğer çekici, örsün üzerinde bulunuyor ise onu yerinde bırakırdı, şayet kaldırmış ise ezanı işittiği takdirde arkasına atardı. İşte yüce Allah, onları ve onlara uyan herkesi övmek üzere bu ayeti inzal buyurdu.[3]

İşte, onları örnek almak isteyen ve gittikleri kutlu yolda adım adım kendilerini takip etmeyi şeref bilen biz Müslümanların da aynı hassasiyetle davranması ve şartlar ne olursa olsun hiçbir zaman ticaretimizi dinimizin önüne geçirmemesi gerekmektedir.

2. 24/Nur, 37
3. el-Câmi'li Ahkâmi'l-Kur'ân, 12/260

Zikrettiğimiz ayeti dikkatle tefekkür ettiğimizde Rabbimizin; Allah'ı anmaktan, namazı gereği gibi kılmaktan ve zekâtı vaktinde vermekten alıkoyan şeyin temelde *'ticaret'* olduğunu vurgulayarak, biz kullarına ince bir mesaj verdiğini görürüz. Tecrübeyle sabittir ki, gerçekten de durum tıpkı Rabbimizin işaret ettiği gibidir. İnsanlarımız sayılan bu ibadetleri sırf ticaretleriyle uğraştıkları için gereği gibi eda edememektedirler. Bu nedenledir ki müfessirlerimiz şöyle demiştir:

'Burada ticaretin özellikle anılmasının sebebi, onun namazlardan ve taatlerden en çok alıkoyucu oluşundandır.' [4]

Bugün yaşadığımız ticari hayattan yakinen biliyoruz ki, bizleri namazlarımızı vaktinde kılamamaktan ve onda hakkıyla huşuyu yakalayamamaktan alıkoyan yegane sebep; ticaretimizdir. Ticaretimizi hak ettiği yere koymayı bilerek hareket etmeli ve asla onu kulluğumuzun önüne geçirmemeliyiz. Bu noktada zikrettiğimiz ayeti dükkanlarımıza *'serlevha'* yapmayı ve her daim onu okuyarak, namazlarımıza daha bir önem göstermeyi tavsiye ederiz.

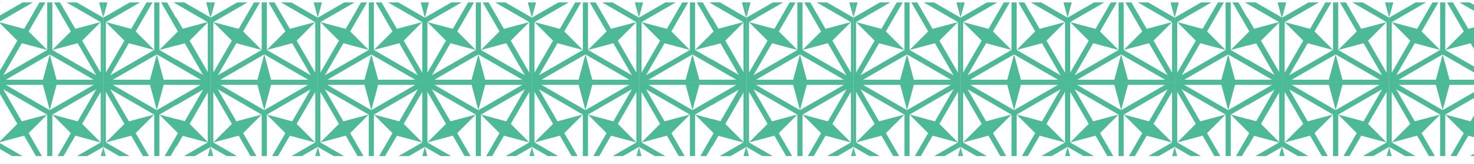
Şunu hiçbir zaman hatırımızdan çıkarmamalıyız ki; namazlarını vaktinde kılmayan bir Müslüman, asla namazı *'ikame'* etmiş sayılmaz. Allah *subhanehu ve teâlâ* bizlere namaz kılmayı değil, namazı ikame etmeyi emir buyurmuştur. Kur'ân'a baktığımızda hep *"namazı ikame edin, zekâtı verin..."* [5] buyrulduğunu görürüz. Bu da bize göstermektedir ki, namaz kılmak başka bir şey, namazı ikame etmek başka bir şeydir. Eğer namazı ikâme edenlerden olmak istiyorsak; evvela onun vakitlerine riayet etmeliyiz. Huşusuna, tadil-i erkânına ve mesnûn olan vird ve zikirlerine riayet ederek de onu güzelleştirmeliyiz.

İmam Beğavî *rahimehullah* tefsirinde der ki:

'Her kim (ticaret ve benzeri sebeplerle) namazını vaktinde kılmazsa; o, namazı ikame edenlerden sayılmaz.' [6]

Namazları vaktinde kıldığımızda, namazı ikame etmenin yanı sıra bir de daha çok ecir kazanma imkânını elde etmiş olacağız. İşin aslına bakıldığında vaktin

4. Bkz. Meâlimu't-Tenzîl, 6/51; el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân, 12/259
5. Bkz. 2/Bakara, 43; 22/Hac, 78; 24/Nur, 56.
6. Meâlimu't-Tenzîl, 6/51

evvelinde de kılsak, ahirinde de kılsak harcayacağımız zaman aynı olacaktır. Örneğin, bir vakti on dakikada kılıyorsak her iki vakitte de bu zamanı doğal olarak harcayacağız. Ama evvelinde kıldığımızda daha çok ecir kazanacakken, ahirinde kıldığımızda bu ecirden mahrum olacağız. Bir insan size gelip bir elinde 100 TL, diğer elinde de 1 TL para uzatsa ve ikisinden birisini almanızı söylese hangisini alırsınız? Elbette ki 100 TL'yi alırsınız değil mi? Çünkü 100 TL, 1 TL'ye nazaran hem daha değerli hem de daha çoktur. İşte namazı ilk vaktinde kılmanın örneği de tıpkı bunun gibidir. Siz namazınızı ilk vaktinde kıldığınızda 100 TL'yi almış gibi olacakken, son vakte bıraktığınızda 1 TL'yi almış gibi olacaksınız. Aklı olan, her zaman daha kârlı ve daha kazançlı olanı tercih edendir...

Ayrıca namazımızı geciktirmeye sebep olan ticaret bizim için sevap değil, vebaldir. Bir insan sürekli böyle davrandığında, bundan hesaba çekilir.

Rabbimiz Kitab-ı Kerimi'nde bizleri sadece helal kazanç yemeye değil, aynı zamanda tayyib kazanç yemeye teşvik etmektedir:

"Ey insanlar! Yeryüzündeki şeylerden helal ve tayyib/tertemiz olarak yiyin! Şeytanın izinden yürümeyin. Çünkü o sizin için apaçık bir düşmandır." [7]

"Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden helal ve tayyib/tertemiz olarak yiyin ve kendisine iman etmekte olduğunuz Allah'a karşı gelmekten sakının." [8]

Helal kazanç ile tayyib kazanç arasında ne gibi bir fark vardır?

Helal; Allah'ın yasaklarından uzak olarak ve meşru çerçevede elde edilen her türlü mubah kazançtır. Tayyib ise; bu helal kazanca bulaşması muhtemel olan her türlü kerahetten arındırılarak elde edilen kazançtır. Yani tayyib olan kazançta şeriatın mekruh kabul ettiği hiçbir şey yoktur. Tamamıyla arı-duru bir kazançtır. Ondan hem Allah razıdır hem de Rasûlü... İşte bir kazanç bu kadar saf, temiz ve kendisinden razı olunan bir kazanç olursa, o kazanç *'tayyib'* bir kazanç olur. Allah bize helalin yanında kazançlarımızın bir de tayyib olmasını emretmektedir. Yani her türlü kerahetten uzak bir kazanç...

7. 2/Bakara, 168
8. 5/Maide, 88

Bu iki kelime arasındaki farkı konumuzla alakalı olan yönü ile zikredecek olursak şunu söyleyebiliriz: Bir insan, yapmış olduğu ticareti sebebiyle namazını son vakte bırakarak kılarsa; bu ticaretinden elde edeceği gelir haram değil helaldir, ama tayyib değildir. Çünkü bu kişi namazını geciktirerek ibadetine kerahet karıştırmıştır ki, bu da onun gelirini tayyiblik seviyesinden helallik seviyesine düşürür. Ama namazını ilk vaktinde kılar ve ticaretini namazına engel yapmazsa, elde edeceği bu gelir hem helal hem de tayyib olacaktır. İşte, Allah'ın razı olduğu ve bizlere tavsiye ettiği kazanç bu kazançtır.

Dolayısıyla, bizlerin ticaret yaparken kazançlarımızı tayyib yollarla elde etmemiz gerekmektedir. Bunun için de namazlarımızı vaktinde kılmalı, daha fazla kazanalım diye onları asla meşru vaktinin dışına çıkarmamalıyız.

Burada önemli gördüğümüz bir iki noktaya daha temas etmek istiyoruz: Sırf ticari meşguliyetlerimiz sebebiyle revâtib sünnetleri sürekli bir şekilde terk ederek namazlarımızın sadece farzlarıyla iktifa etmemiz de, rızkımızı tayyib bir şekilde elde etmemize manidir. Bilinmelidir ki; bir Müslüman, işi nedeniyle sünnet namazlarını genel itibariyle terk ederse rızkına kerahet karıştırmış olur. Bu da o rızkın tayyib olmasına manidir. Bazen şahit oluyoruz; kardeşlerimizden kimileri sırf daha çok iş çıkarma veya daha fazla işle meşgul olma adına genel itibariyle sünnet namazları ihmal ediyor ve namazların sadece farzlarıyla yetiniyorlar. Bu, caiz olmadığı gibi, Rasûlullah'ın *sallallahu aleyhi ve sellem* sünnetine de terstir. Tamam, insan ara sıra sünnet namazlarını kılamayabilir; bu sorun değildir. Ama asıl sorun, bunu sürekli bir hâle getirmesi ve sünnetleri sanki yokmuş edasıyla değerlendirmesidir. Bir Müslüman sünnetleri sürekli terk etmeyi âdet hâline getirirse kazancına kerahet karıştırmış olacağı için rızkını tayyib bir yolla elde etmemiş olur.

Bazı kardeşlerimiz de, yine sırf işlerindeki yoğunluk nedeniyle namazlarını daimî bir şekilde cem etmektedirler. Belki de bu ruhsata haftanın üç veya dört günü başvurmaktadırlar. Onların bu yaptığı dinde bilinen ve uygulaması olan bir şey değildir. Dolayısıyla bu şekliyle caiz de olmaz. Çünkü namaz, müminlere belirli vakitlerde farz kılınmış bir ibadettir. Bu ruhsatı nadiren kullanmak gerekirken, sırf daha fazla iş çıkarabilme adına asılmış gibi telakki etmek

Sünnet-i Muhammediye'ye ters olduğu gibi, rızkın tayyib olmasına da manidir. Sünnetin bize öğrettiğine göre; bu ruhsata ihtiyaç hâlinde veya nadiren başvurulabilir. Ama bunun nadirattan olduğu bilinciyle hareket etmek gerekir. Bazı kardeşlerimizin yaptığı gibi, haftada üç veya dört gün yapılacak bir şey değildir. Bir insan ticaretindeki yoğunluğu nedeniyle namazlarını her gün ceme bırakırsa veya haftanın birkaç günü bu ruhsata başvurursa; bu kimsenin rızkı üstte de dediğimiz gibi tayyib olmaz; zira bu rızka Sünnete muhalefet ve kerahet bulaşmıştır. Buna da dikkat etmek gerekir.

Namazları vaktinde kılmanın önemini kavradığımız gibi, buna mukabil olarak bir de namazları vaktinde kılmamanın günahını bilmemiz ve bunun zamanla bizleri namazı külliyen terk etmeye götürecek bir sebep olduğunun farkında olmamız gerekmektedir. Rabbimiz şöyle buyurur:

"Onlardan (o Peygamberlerden) sonra bir nesil geldi ki; namazı zayi edip, şehvetlerin peşine düştüler. Onlar (bu tutumlarından ötürü) 'ğayya' ile karşılaşacaklardır." [9]

Seleften bazı müfessirlerimiz, burada zikredilen namazı zayi etmekten kastın; onu vaktinde kılmamak olduğunu söylemişlerdir.[10]

Allah *subhanehu ve teâlâ* namazlarını zayi edenleri *'ğayya'* ile cezalandıracaktır ki; bununla kastedilen ya çetin bir azaptır ya hüsrandır ya da cehennemde bir vadidir. Hangisi olursa olsun, bunlardan hiçbirisi dayanılacak gibi şeyler değildir ve kişiyi çok zor durumda bırakacak azap türlerindendir.

Ayette bu insanların namazı zayi etmelerinden hemen sonra şehvet ve tutkularına tabi olduklarının vurgulanması; sanki namazlarını geciktirmeye sebep olan en temel şeyin nefsani arzular olduğunu ifade etmek içindir. Yani bu insanlar tutku ve nefislerine hoş gelen şeylerin peşinden koşuşturdukları için namazlarını zayi etmişlerdir. Bu tutkuların başında da insanın para kazanma ve daha çok mal elde etme isteği gelmektedir.

9. *19/Meryem, 59*

10. *Bkz. Tefsîru Ibni Kesîr, 5/243*

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve selem* birçok hadisinde namazı vaktinde kılmanın oldukça faziletli bir amel olduğundan bahsetmiş ve bu fazileti sürekli gündemde tutarak ümmetini ona yönlendirmiştir. İbn Mesud'un *radıyallahu anh* sormuş olduğu şu sorulara cevap verirken, namazı ilk sırada zikretmesi; bunun en açık delillerindendir. İbn Mesud *radıyallahu anh* der ki:

Rasûlullah'a *sallallahu aleyhi ve sellem*:

'— Allah'a en sevimli gelen amelin hangisi olduğunu sordum.

İlahî bakışla beşerî bakış birbirinden çok farklıdır. Allah'ın nazarında gerçek ticaret; içerisinde Allah'ın kitabının okunduğu, namazın ikame edildiği ve elde edilen gelirden gizli-açık infak edildiği ticarettir.

— Vaktinde kılınan namazdır, buyurdu.

— Sonra hangisidir? Dedim.

— Anne babaya iyilik etmektir, buyurdu.

— Sonra hangisidir? Dedim.

— Allah yolunda cihad etmektir, buyurdu.' [11]

Görüleceği gibi, namazın vaktini muhafazaya gösterilecek önem; Allah'a sevimli gelen amellerin en başında yer almaktadır. Bu da bu konuda bizim daha hassas olmamız gerektiğini göstermektedir.

11. *Buhari, Müslim.*

Gerçek Ticaret Nedir?

Biz insanoğluna: *'zararı olmayan gerçek ticaret nedir?'* diye bir soru sorulsa, vereceğimiz cevap bellidir: Daha çok kazandıran, en çok kazandıran, en fazla kâr getiren ticarettir! Ama bu sorunun cevabı, Allah katında böyle değildir. İlahî bakışla beşerî bakış birbirinden çok farklıdır. Allah'ın nazarında gerçek ticaret; içerisinde Allah'ın kitabının okunduğu, namazın ikame edildiği ve elde edilen gelirden gizli-açık infak edildiği ticarettir. Bu gerçeği Rabbimiz Fatır Suresi'nde bizlere şöyle haber verir:

"Şüphesiz, Allah'ın kitabını okuyanlar, namazı kılanlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden gizlice ve açıktan Allah yolunda harcayanlar, asla zarar etmeyecek bir ticaret umabilirler." [12]

Yapmış olduğunuz ticaret çok para getiren ve size fazlaca kâr bırakan bir ticaret olsa bile, eğer içerisinde bu sayılan maddeler yoksa; o ticaret, Allah katında makbul bir ticaret değildir. Çünkü Allah katında gerçek ticaret; ancak içerisinde namazın, Kur'an'ın ve infakın olduğu bir ticarettir. Bu nedenle ey Müslümanlar! Ne yapın edin, ama asla ticaretinizi yaparken bu sayılan maddeleri ihmal etmeyin. Yani ticaretinizi namazınıza, Kur'an okumanıza ve Allah yolunda infak yapmanıza engel kılmayın. Eğer böyle yaparsanız, Allah katında gerçek ticaretle uğraşan insanlar sınıfından olmamış olursunuz.

Ticaretimiz Zikirle İç İçe Olmalıdır

Rabbimiz Cuma Suresi'nde, ticaretin insanı genellikle Allah'ı zikirden ve namazdan alıkoyduğu gerekçesiyle; özellikle Cuma namazı esnasında bırakılması gerektiğini emir buyurmuş, sonrasında da gerçek ticaretin Allah'ı zikirle iç içe olan ticaret olduğuna dikkat çekmiştir. Rabbimiz şöyle buyurur:

"Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman; hemen Allah'ın zikrine koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilirseniz bu, sizin için daha hayırlıdır. Namaz kılınınca artık yeryüzüne dağılın, Allah'ın lütfundan nasibinizi arayın ve Allah'ı çokça zikredin ki kurtuluşa eresiniz." [13]

Burada özellikle ayette yer alan *"Namaz kılınınca artık yeryüzüne dağılın, Allah'ın lütfundan nasibinizi arayın ve Allah'ı çokça zikredin ki kurtuluşa eresiniz."* ifadesi üzerinde durmak ve düşünmek gerekir. Yani Cuma namazını kılıp, rızık temini için yeryüzüne dağıldığımızda; nasibimizi ararken, Rabbimiz kendisini çokça zikretmemizi emir buyuruyor. Bu da bize gösteriyor ki; ticarette ve para kazanmada asıl olan, bunun Allah'ı anmakla iç içe olmasıdır. Allah'ın zikrinden uzak olan bir ticaret, Allah'ın razı olduğu bir ticaret değildir. Bilmek gerekir ki; gerçek müminler, bir yandan para kazanırken, öte yandan da Rablerinin rızasını kazanmayı becerebilen ve bir işin içerisinde iki kârı elde etme bahtiyarlığına eren insanlardır. Bu bağlamda Rabbimizden bizi ve seni ticaretimizle meşgul olurken kendisini zikretmekten gafil olmaktan muhafaza etmesini temenni ediyoruz. Bu son noktayı inceden inceye düşünmeyi ve ticaretimizi bu esas üzere inşa etmeyi ihmal etmememiz gerekir. Bu kıvam yakalanırsa ticaretimiz gerçekten bir anlam kazanacaktır.

Burada son olarak mal kazanma derdinin insana Allah'ı unutturabileceği gerçeğini ifade eden bir ayetin mealini zikrederek yazımızı tamamlamak ve sizleri bu ayet ile baş başa bırakarak birazcık üzerinde düşünmenizi sağlamak istiyoruz. Ne olur az biraz gözlerinizi yumun ve bu ayeti içinizden tekrar ederek anlamı üzerinde tefekkür edin. Bakın Rabbimiz ne buyuruyor:

"Ey iman edenler! Ne mallarınız ne çocuklarınız (sakın ha) sizi Allah'ı zikretmekten alıkoymasın. Kim böyle yaparsa, artık onlar zarara uğrayanların ta kendileridir." [14]

◆ ◆ ◆

Değerli tacir kardeşim! Bu yazımızda da ticaret noktasında dikkat etmen gereken bazı hususlarda sana nasihatlerde bulunmaya çalıştık. Rabbim bu nasihatlerden önce bizleri, sonra da sen değerli tâcir kardeşimizi faydalandırsın. Kolay O'nun kolaylaştırdığı, zor O'nun zorlaştırdığıdır. Rabbim hepimizin işlerini ve amellerini kolay kıldığı gibi, onların zorluklarından bizleri muhafaza etsin. (Allahumme âmin.)

Bir sonraki yazımızda buluşmak dileğiyle, fî emânillâh...

12. 35/Fatır, 29
13. 62/Cuma, 9-10
14. 63/Münafikun, 9

Kafirler ile münafıkların İslam toplumu içerisindeki durumu da buna benzemektedir. Kafirler küfürlerini ve düşmanlıklarını izhar ettikleri için onlara karşı önleyici tedbirler her daim masadadır. Fakat münafıklar ne zaman patlayacağı belli olmayan serseri mayın gibidirler. Allah'ın bize yönelik 'Asıl düşman onlardır. Onlardan sakının' buyruğunu bu yönden değerlendirdiğimizde anlam daha çok belirginleşmektedir.

Münafıklarla Mücadele Metodu

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.net

Allah'a hamd, Rasûlü'ne salât ve selam olsun...

5. Onlardan Sakınmak

Allah *subhanehu ve teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

"Onlar asıl düşmandır. Onlardan sakın" [1]

Allah *subhanehu ve teâlâ* münafıkların durumları ile ilgili hususi olarak indirmiş olduğu surenin bağlamında, bu emri müminlere buyurmaktadır. Ayete bakıldığında bu kısımda hasr ifadesi söz konusudur. Bir başka deyişle ayette düşmanın sadece onlar olduğu ifade edilmektedir. Aslında burada kastedilen hasr-ı tam değildir. Kastedilen; düşmanlığa daha hak sahibi ve evla olan onların olduğunu göstermektir.

İmam Kurtubi şöyle der: *'Allah'ın: 'onlardan sakın' buyruğu iki şekilde açıklanmıştır: Birincisine göre onların sözlerine güvenmekten yahut sözlerine meyletmekten sakın. İkincisine göre senin düşmanlarını meylettirmelerinden (aleyhine kışkırtmalarından) ve ashabını sana yardım etmekten uzaklaştırmalarından sakın.'*

Seyyid Kutub ayetin tefsirinde şöyle demiştir: *'Onlar gerçek düşmandırlar. Ordunun içine gizlenmiş, askerlerin safları arasına sızmış sinsi düşmandırlar. Bunlar açık ve dış düşmanlardan daha tehlikelidirler. 'Onlardan sakın' Fakat Peygambere onları öldürmesi emredilmiyor. Tam tersine Peygamber Efendimiz, onlara karşı hikmet dolu, uzun vadeli, onların hilelerinden kurtulmayı garantileyen bir başka yol izliyor.'*

1. 63/Munafikun, 4

İbni Kayyım Tariku'l Hicreteyn isimli eserinde Münafıkların sıfatlarından bahsederken bu ayet ile ilgili şu tespitleri yapmıştır:

'Bu tür cümleler hasr ifade eder. Daha açık ifade ile onlardan başka düşmanın olmadığı anlamına gelir. Ancak burada bu mana kastedilmemiştir. Düşmanlık sadece münafıklara nispet edilmemiştir. Onlardan başka Müslümanların düşmanı olmadığı ifade edilmemiştir. Aksine burada bu vasfın herkesten çok onlara yakıştığı ifade edilmiştir. Onların görünüş itibariyle Müslümanlara mensup olduklarına, onlara dostluk besledikleri ve onlarla birlikte yaşamlarına bakarak münafıkların düşman olmadığı zannına kapılmak yanlış olur. Aslında onlar farklı topraklarda yaşayan, açıkça düşmanlıklarını gösteren ve yüksek sesle bunu ifade eden inkarcılara göre düşman bilinmeyi daha çok hak ederler. İç dünyaları bakımından Müslümanlardan farklı olan münafıkların, iman edenlerle birlikte yaşamalarının yol açtığı zarar, açıkça düşmanlık eden kimselerin zararından daha büyük ve süreklidir. Çünkü düşmanlığını açıkça dışa vuran insanlarla yapılan savaş, bir an veya bir gün sürer ve biter. Sonunda galibiyet ve zafer vardır. Münafıklar ise Müslüman toplum ile sabah akşam aynı mekânda yaşayan kimselerdi. İslam düşmanlarına Müslümanların zayıf yönlerini haber veriyorlardı. Onların başına felaket gelmesini bekliyorlardı. Üstelik Müslümanların bu kimselerle Savaşma imkânı da yoktu. Bu nedenlerden dolayı münafıklar farklı topraklarda yaşayan ve düşmanlığını açıkça yansıtan kimselerden daha çok düşman olarak tanınmalıydı. Bundan dolayı Allah (cc) böyle buyurmuştur: "Onlar düşmandır, onlardan sakın". Yoksa bu ifade ile Müslümanların onların dışında düşmanlarının olmadığını ifade etmemiştir. Doğrusu şu ki; bu ayette münafıkların açıkça Müslümanlara düşmanlıklarını yansıtan kimselere göre daha çok onların düşmanı olduğu belirtilmiştir.' [2]

Onlar için önemli olan; gücü elinde bulunduran kişi ve kurumların kendilerinden razı olmasıdır. Muhataplarının razı olmaları için inkar, aldatma ve yalan yere yemin etme eylemine dahi girişebilirler. Çünkü onlara göre asıl razı edilmesi gereken Allah değil, dünyevi gücü elinde bulunduran kimselerdir.

İbni Kayyım'ın da belirttiği gibi onlardan sakınmanın lügat yönüyle daha belirgin ve en üst perdeden belirtilmesi, onların Müslümanların içerisinde yaşamasından ötürüdür. Şurası bir gerçektir ki; içteki yıkıcı ve yıpratıcı faaliyetler, dıştaki faaliyetlerden çok daha tehlikelidir.

Bunu bir bedene kıyas ederek söyleyecek olursak; bedenin içinde oluşan her hangi bir hastalık, dışında oluşan hastalıklara göre daha korkutucudur. Çünkü kökü, nedeni ve tahmini olacakların kestirilmesi çok zordur. Fakat dış hastalık ayan beyan ortada olduğu için kişinin bundan emin olabilme olasılığı daha fazladır.

Kafirler ile münafıkların İslam toplumu içerisindeki durumu da buna benzemektedir. Kafirler küfürlerini ve düşmanlıklarını izhar ettikleri için onlara karşı önleyici tedbirler her daim masadadır. Fakat münafıklar ne zaman patlayacağı belli olmayan serseri mayın gibidirler. Allah'ın bize yönelik *'Asıl düşman onlardır. Onlardan sakının'* buyruğunu bu yönden değerlendirdiğimizde anlam daha çok belirginleşmektedir.

Münafıkların bu yönüyle İslam davasında hedeften alıkoyan ve her olayda daima engel olan kimseler olduğunu unutmamamız ve daima göz önünde bulundurmamız gerekir.

6. Onlardan Razı Olmamak

"Onlardan razı olasınız diye size yemin edecekler. Fakat siz onlardan razı olsanız bile Allah fâsıklar topluluğundan asla razı olmaz." [3]

---

2. Tariku'l Hicreteyn, s. 374
3. 9/Tevbe, 96

"Rızanızı almak için size (gelip) Allah'a and içerler. Eğer mümin iseler; Allah ve Rasûlü'nü razı etmeleri daha doğrudur." [4]

Ayetlere bakıldığında münafıkların psiko-sosyal durumunun bir sonucunu görmekteyiz. Münafıklar, İslam toplumu içinde şahsiyetlerini koruma altına almak ve toplumda ötekileştirilmemek için yeminlerinin arkasına sığınırlar. Tipik iki yüzlü kişileri resmeden bu ayetler; bu kişilerin önceliklerinin Allah ve Rasûlü'nü razı etmek olmadığını, içinde yaşadığı toplumdaki insan odaklı bir eyleme girişip onları razı etmek adına çabaladığını da göstermektedir. Onlar için önemli olan; gücü elinde bulunduran kişi ve kurumların kendilerinden razı olmasıdır. Muhataplarının razı olmaları için inkar, aldatma ve yalan yere yemin etme eylemine dahi girişebilirler. Çünkü onlara göre asıl razı edilmesi gereken Allah değil, dünyevi gücü elinde bulunduran kimselerdir.

'Evet, sizi razı etmek için Allah'a yemin ederler. Bu, münafıkların her zaman ki halidir, metodudur. Onlar yapacaklarını perde arkasında yaparlar. Söyleyeceklerini insanın arkasında söylerler. Ayrıca yüzyüze gelmekten korkarlar. Apaçık olarak konuşma karşısında etkisiz kalırlar. İnsanların gönlünü kazanmak için küçülürler, alçalırlar.' [5]

'İnsanların hoşnutluğu bu tür durumlarda Allah'ın onlara öfkelenmesini değiştiremez. Ve onlara zerre kadar fayda sağlayamaz. İsterse bu insanlar Müslüman insanlar olsun farketmez. Allah'ı razı etmenin tek yolu; bu sapıklıktan dönüş yapmaktır. Allah'ın sapasağlam dinine dönmektir!' [6]

Vahiy aslında bu tip ruh hastası olan insanlara bir ölçü koymaktadır:

"Eğer mümin iseler Allah ve Rasûlü'nü razı etmeleri daha doğrudur." [7]

Onları rıza-i ilahiden fersah fersah uzaklaştıran ve bu hastalığa düçar eden şey içlerinde besleyip büyüttükleri envai haset olmuştu.

'İnsan ne yapabilir ki? İnsanların kuvveti nereye varabilir ki? Fakat normalde Allah'a inanmayan ve O'na boyun eğmeyen biri, kendisi gibi bir insana boyun eğer ve ondan korkar. Halbuki eğer insan herkese eşit ve adil davranan Allah'a boyun eğseydi, daha iyi olurdu. Çünkü; Allah'a boyun eğen insan, alçalmaz. Allah'ın kullarına boyun eğen insan, alçalır. Allah'tan korkan insan küçülmez. Allah'dan yüz çeviren, O'ndan değil de kullarından korkan insan küçülür.' [8]

Allah *subhanehu ve teâlâ* başka bir yerde yine onların bu durumlarından bahsetmektedir:

"Onlar, sizden olduklarına dair Allah'a yemin ederler. Onlar sizden değillerdir. Aksine onlar korkak bir toplumdur. Bir sığınak, mağara veya girecek bir delik bulsalar kaçarak oraya yönelirler." [9]

'Onlar korkaktırlar... Kur'an'ın ifadesi bu korkaklığın bir manzarasını çizmekte ve onu hareket içinde canlandırmaktadır. İçlerindeki ve kalplerindeki bu hareket, bedenin hareketini ve gözler önündeki hareketi ortaya çıkartmaktadır.

Pekiştirme edatlarının hepsini kullanarak yemin ederler ki, içlerindeki planlarını gizlesinler, niyetlerinin meydana çıkmasından sakınsınlar, kendi canlarını güven altına alsınlar... Bu ise ödlekliğin, korkunun, kaypaklığın ve ikiyüzlülüğün en çirkin şeklidir. Kur'an'ın hayret verici üslubundan başka bir ifade şekli onu anlatamaz. Kur'an'ın anlatım üslubu, derin etki sahibi, mesaj verici edebi tasvir metodunu kullanarak; insanın iç alemini duyu organlarıyla algılanabilecek biçimde somutlaştırarak anlatır.' [10]

Seyyid Kutub'un *rahimehullah* ayetlere ve nifak ehlinin iç dünyasına dair yaptığı mülahazalardan sonra diyebiliriz ki: Nifak ehline karşı yaklaşım metotlarından bir tanesi de; kendilerini hangi yönden tezkiye ederlerse etsinler, onlardan asla razı olmamaktır. Müslümanların sahada onların davete verdiği zarar boyutunu da göz önünde bulundurarak hareket etmeleri gerekir.

Bir sonraki sayıda kaldığımız yerden devam edeceğiz inşaallah.

'Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun' duamız ile...

4. 9/Tevbe, 62
5. Fi Zilal
6. Fi Zilal
7. 9/Tevbe, 62
8. Fi Zilal
9. 9/Tevbe 56-57
10. Fi Zilal

Yolumuzdaki Engeller

Eski zamanlarda bir Kral, saraya gelen yolun üzerine kocaman bir kaya koydurmuş, kendisi de pencereye oturmuştu. Bakalım neler olacaktı?

Ülkenin en zengin tüccarları, en güçlü kervancıları, saray görevlileri birer birer geldiler; sabahtan öğlene kadar. Hepsi kayanın etrafından dolaşıp saraya girdiler. Hatta pek çoğu Kralı yüksek sesle eleştirdi: Halkından bu kadar vergi alıyor, ama yollardaki engelleri kaldırmıyordu. Sonunda bir köylü çıkageldi. Saraya meyve sebze getiriyordu. Sırtındaki küfeyi yere indirdi, iki eli ile kayaya sarıldı ve ıkına sıkına itmeye başladı.

Kan ter içinde kaldı; ama sonunda kayayı da yolun kenarına çekti.

Tam küfesini yeniden almak üzereydi ki, kayanın eski yerinde bir kesenin durduğunu gördü. Açtı...

Kese altın doluydu. Bir de Kral'ın notu vardı içinde... *'Bu altınlar, kayayı yoldan çeken kişiye aittir.'* diyordu Kral. Köylü, bugün dahi pek çoğumuzun farkında olmadığı bir ders almıştı.

Her engel, hayat şartlarımızı daha iyileştirecek bir fırsattır...

'Ey kardeşim! Sen çok güzel konuşan bir davetçi olmayabilirsin! Hıfzın ve fehmin tavan yapmış bir ilim talebesi de olamayabilirsin! Allah sana yerin ve göğün hazinelerinden fazla fazla vermemişte olabilir! Ama sen tüm bu vb. amelleri yapanların yardımcısı ol ki ecirden sana düşen paydan mahrum olma!'

Taif Seferi

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.net

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam, O'nun Rasûlü'ne olsun.

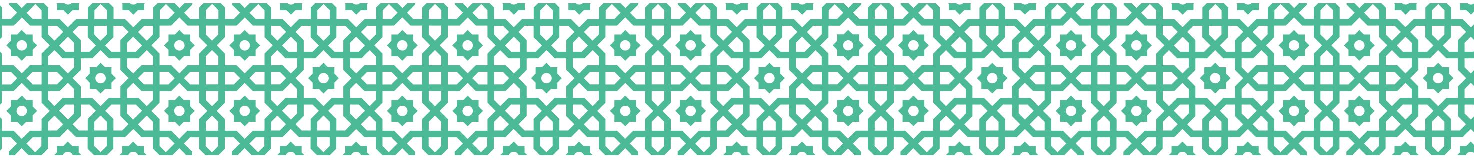
Allah Rasûlü Mekke'de davetin sıkışması nedeniyle yeni merkez arayışlarına girişti ve Taife bu amaçla bir yolculuk başlattı. Yanına evlatlılığı Zeyd'i de alıp Taifteki akrabalarını ziyaret eden Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* orada umduğunu bulamadı. Allah Rasûlü'nün davet için yeni bir soluk olacağını düşündüğü Taif ona kapılarını kapatmakla kalmadı, birçok eziyet ile Allah Rasûlü'nün sıkıntılarını daha da artırdı.

"Peygamber, Taifte aradığı desteği bulamadı. Mekkelilerin durumdan haberdar olmasını istemeyen Peygamber, Taiflilerden şehirlerine gelişini gizli tutmalarını rica etti.

Taifin ileri gelenleri Peygamberden şehirlerini hemen terk etmesini istediler. Sokak çocuklarını ve köleleri kışkırtarak O'nu ve yol arkadaşı Zeyd bin Harise'yi taşlattılar. Resûlullah her adım atışında O'nun ayaklarına taş atarak ezip kanlar içinde bıraktılar. Resûlullah'a taş değdiğinde yere otururdu. Onlar da kolundan tutup ayağa kaldırırlardı. Yürüyünce de gülüşerek taşlamaya devam ederlerdi. Zeyd bin Harise O'na kendini siper ediyordu. Hatta başından ciddi yaralar aldı. Tâiflilerden kurtulduklarında Peygamberin ayaklarından kanlar akıyordu." [1]

Allah Rasûlü'nün Taif seferinin bu bölümü ile ilgili olarak dikkatimizi çeken ilk husus, Peygamberin *sallallahu aleyhi ve sellem* propagandadan daveti

1. *İbni İshak*

korumak için gösterdiği çabadır. O *sallallahu aleyhi ve sellem* Taiflilerin davete yönelik olumsuz tavırlarının Mekkelileri daha da azdıracağını düşündüğü için bunun önüne geçmek amaçlı bir teklifte bulunmuştu.

Daveti olumsuz propagandadan muhafaza İslam davasının gelişimi ve geleceği için gerçekten çok önemli bir husustur. Öncelikli olarak şunun net bir şekilde bilinmesi gerekir. Davanın neferleri davetlerine leke gelmemesi için ne kadar uğraşırsa uğraşsın; kafirler insanların kafalarında soru işaretleri oluşturmak için yalan ve iftiralarla karalama kampanyaları yürüteceklerdir. Elbette bu kara propagandadan en fazla davetin öncüleri etkilenecektir. Bu, sünnetullahın bir gereğidir ve Kur'an'da geçmiş Peygamberlerin kıssalarında açıkça görülmektedir.

"İşte böyle; onlardan öncekiler de bir elçi gelmeyiversin, mutlaka: 'Büyücü ve cinlenmiş' demişlerdir. Onlar bunu (tarih boyunca) birbirlerine vasiyet mi ettiler? Hayır; onlar, 'azgın ve taşkın (tağiy)' bir kavimdirler." [2]

" 'Siz ikiniz (Musa ve Harun), bizi atalarımızı üzerinde bulduğumuz (yol)dan çevirmek ve yeryüzünde büyüklük sizin olsun diye mi bize geldiniz? Biz, sizin ikinize inanacak değiliz' dediler." [3]

"Firavun: 'Ben size izin vermeden önce O'na iman ettiniz, öyle mi? Mutlaka bu, halkı burdan sürüp-çıkarmak amacıyla şehirde planladığınız bir tuzaktır. Öyleyse siz (buna karşılık ne yapacağımı) bileceksiniz.' " [4]

"Andolsun, Biz Musa'yı ayetlerimizle ve apaçık bir delille gönderdik; Firavun'a, Haman'a ve Karun'a. Ama onlar: '(Bu,) Yalan söyleyen bir büyücüdür' dediler." [5]

" 'Bu, düzüp uydurulmuş bir büyüden başkası değildir. Biz geçmiş atalarımızdan bunu işitmedik' dediler. Musa dedi ki: 'Rabbim, kimin kendisinden bir hidayetle geldiğini ve bu (dünya) yurdun(un) sonucunun kime ait olacağını daha iyi bilir. Gerçekten, zulmedenler, felah bulmazlar.'

Firavun dedi ki: 'Ey önde gelenler, sizin için benden başka ilah olduğunu bilmiyorum. Ey Haman, çamurun üstünde bir ateş yak da, bana yüksekçe bir kule inşa et, belki Musa'nın ilahına çıkarım. Çünkü gerçekten ben onu yalancılardan (biri) sanıyorum.' " [6]

"(Firavun) Dedi ki: 'Şüphesiz size gönderilmiş bulunan elçiniz, gerçekten bir delidir.' " [7]

"Ergelik çağına erişince, kendisine hüküm ve ilim verdik. İşte Biz, iyilik yapanları böyle ödüllendiririz. Evinde kalmakta olduğu kadın, ondan murad almak istedi ve kapıları sımsıkı kapatarak: 'İsteklerim senin içindir, gelsene' dedi. (Yusuf) Dedi ki: 'Allah'a sığınırım. Çünkü O benim efendimdir, yerimi güzel tutmuştur. Gerçek şu ki, zalimler kurtuluşa ermez.' Andolsun kadın onu arzulamıştı, -eğer Rabbinin (zinayı yasaklayan) kesin kanıt (burhan)ını görmeseydi- o da (Yusuf da) onu arzulamıştı. Böylelikle Biz ondan kötülüğü ve fuhşu geri çevirmek için (ona delil gönderdik). Çünkü o, muhlis kullarımızdandı. Kapıya doğru ikisi de koştular. Kadın onun gömleğini arkadan çekip yırttı. (Tam) Kapının yanında kadının efendisiyle karşılaştılar. Kadın dedi ki: 'Ailene kötülük isteyenin, zindana atılmaktan veya acı bir azaptan başka cezası ne olabilir?' " [8]

"(Yusuf) Dedi ki: 'Rabbim. Zindan, bunların beni kendisine çağırdıkları şeyden bana daha sevimlidir. Kurdukları düzeni benden uzaklaştırmazsan, onlara (korkarım) eğilim gösterir, (böylece) cahillerden olurum.' Böylece Rabbi, duasını kabul etti ve onların hileli düzenlerini kendisinden uzaklaştırdı. Çünkü O, işitendir, bilendir." [9]

"Kavminin önde gelenlerinden inkar edenler dediler ki: 'Gerçekte biz seni 'aklî bir yetersizlik' içinde görüyoruz ve doğrusu biz senin yalancılardan olduğunu sanıyoruz.' (Hud:) 'Ey kavmim!' dedi. 'Bende 'akıl yetersizliği' yoktur; ama ben gerçekten alemlerin Rabbinden bir elçiyim' dedi.' " [10]

" 'O, kendisinde delilik bulunan bir adamdan başkası değildir, onu belli bir süre gözetleyin.' Rabbim dedi (Nuh). 'Beni yalanlamalarına karşılık, bana yardım et.' " [11]

Kırk yıl boyunca doğru sözlü dedikleri, ağzından hiç şiir duymadıkları, kahinleri asla sevmediğini bil-

---

2. 51/Zariyat, 52-53
3. 10/Yunus, 78
4. 7/A'raf, 123
5. 40/Mümin, 23-24
6. 28/Kasas, 36-38
7. 26/Şuara, 27
8. 12/Yusuf, 22-25
9. 12/Yusuf, 33-34
10. 7/A'raf, 66-67
11. 23/Müminun, 25-26

dikleri Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* Peygamberliğini ilan edince yalancı, şair ve kahin oldu.

"Ya da kendi elçilerini tanımadılar mı ki, şimdi onu inkar ediyorlar? Yahut: 'Onda bir delilik var' mı diyorlar? Hayır, o, onlara hak ile gelmiş bulunmaktadır ve onların çoğu hakkı çirkin karşılıyorlar. Eğer hak, onların heva (istek ve tutku)larına uyacak olsaydı hiç tartışmasız, gökler, yer ve bunların içinde olan herkes (ve herşey) bozulmaya uğrardı. Hayır, Biz onlara kendi şan ve şeref (zikir)lerini getirmiş bulunuyoruz, fakat onlar kendi zikirlerinden yüz çeviriyorlar." [12]

"Onlar: 'Ey kendisine kitap indirilen (Muhammed)! Gerçekten sen cinlenmiş (bir deli)sin,' dediler." [13]

"Ey Rasûlüm! Sen irşad ve nasihatine devam et! Sen Rabbinin ihsanı sayesinde kâfirlerin iddia ettikleri gibi kâhin de değilsin, deli de değilsin." [14]

"Çünkü onlara 'Allah'tan başka ilah yok!' denildiğinde, kibirlenip kafa tutarlar ve: 'Deli bir şairin sözüne bakarak biz hiç ilahlarımızı bırakır mıyız, olacak iş mi bu?' derlerdi. Hayır! O deli değildir. O size gerçeğin ta kendisini getiren ve bütün Peygamberleri tasdik eden bir Rasûldür." [15]

Dolayısıyla İslam davetçilerinin bu tarz kötü propagandalara maruz kalmaması düşünülemez.

Allah *subhanehu ve teâlâ* kimseye gücünden fazlasını yüklemez. Müslümanların bu vb. eylemlerin hepsinin önüne geçmek gibi bir sorumluluğu yoktur. Çünkü bu imkanları aşan bir durumdur.

Peki, bir Müslüman davetçi, insanların davetine kulak vermelerinin önüne engel olacak propagandalar karşısında tedbir olarak ne yapabilir?

Öncelikle her Müslüman kendisini ve inandıklarını insanlara doğru bir şekilde tanıtmalı ve anlatmalıdır. Bunun için meşru her yola başvurmalıdır. Bizim kendimizi anlatamadığımız meclislerde elbette insanlar başkalarına kulak verecek ve onlardan etkilenecekler dir. Hiçbir Müslüman *'Benim anlatmam ne işe yarar ki?'* dememeli ve bereketin Allah'ın elinde olduğunun şuuru ile tüm çabasını ortaya koymalıdır.

İkinci olarak ise; her bir fert temsil ettikleri davanın ne kadar yüce olduğunu akıllarından çıkartmayarak temsilcilik vazifelerinin hakkını vermelidir. İslamın genel ahlak prensiplerine aykırı fiil ve sözleri terketmeli İslamın emrettiği haricinde örfe muhalif davranışlardan sakınmalıdır. Ayrıca İslam'a beraber hizmet edeceği kardeşlerini ve yapıları seçerken özenli davranmalıdır. Böylece davete muhatap kitlelerin zihinlerinde en ufak bir kapalılığa dahi sebebiyet verecek şüphelerin önüne geçmelidir.

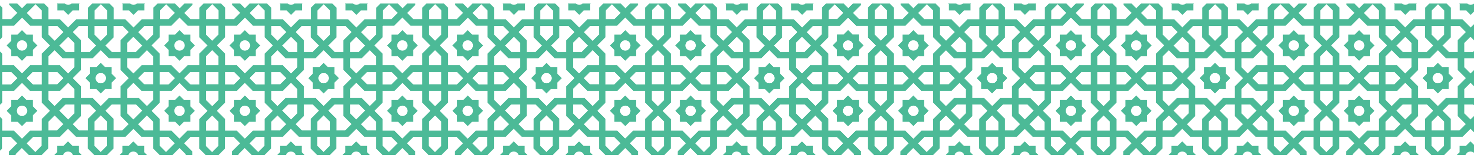
Allah subhanehu ve teâlâ insanın göğsünde iki kalp yaratmamıştır. Kişi hakiki manada tek bir şeyi sevebilir ve ona yönelebilir. Müminin kalbinde bu sevgi sadece Allah'a ve Allah'ın sev dediklerine yönelik olmalıdır.

Taif seferinin bu bölümü ile alakalı dikkatimizi çeken ikinci bir nokta ise Zeyd Bin Harise'nin pozisyonudur.

İlk Müslümanların arasında sayılan bir sahabedir. Küçük yaşlardan itibaren Allah Rasûlü'nün *sallallahu aleyhi ve sellem* evinde yetişmiş, orada gördüğü güzel muamelenin neticesinde kendi ailesiyle beraber gitmeyi tercih etmeyip Peygamber'in *sallallahu aleyhi ve sellem* evinde kalmıştır. Sonrasında da İslam ile tanışınca hemen Allah Rasûlü'ne *sallallahu aleyhi ve sellem* tâbi olmuştur.

Her Müslümanın İslam davasına katabileceği muhakkak bir fayda vardır. Kimi dili, kimi bedeni, kimi de maddi kuvvetiyle hizmete dahil olur. Nasipsiz kimse bu davaya hiçbir şekilde katkısı olmayandır. Zeyd bin Harise buradaki ameli ile hizmetten çeşitli bahaneler ile uzak duranlara bir mesaj vermektedir:

12. *23/Müminun, 69-71*
13. *15/Hicr, 6*
14. *52/Tur, 29*
15. *37/Saffat, 35-37*

'Ey kardeşim! Sen çok güzel konuşan bir davetçi olmayabilirsin! Hıfzın ve fehmin tavan yapmış bir ilim talebesi de olamayabilirsin! Allah sana yerin ve göğün hazinelerinden fazla fazla vermemişte olabilir! Ama sen tüm bu vb. amelleri yapanların yardımcısı ol ki ecirden sana düşen paydan mahrum olma!'

Peki insanları davaya hizmete dahil edecek bu yardımcılık pozisyonundan mahrum eden etkenler nelerdir?

En birincil sebep şeytanın insanın gözünde amelleri kategorilere ayırması ve onun gözünü sürekli en tepedeki amellere dikmesini sağlamasıdır. Şeytan Müslümana çok iyi bir alim, mücahit, zengin olmasını söyler durur. Zamanla Müslümanın zihninde davaya hizmet yollarının bunlarla sınırlı olduğu algısı oluşmaya başlar. Bu amelleri beceremeyince de hepten İslami mücadeleden kopar.

Rızıkları kullarına dağıtan Allah *subhanehu ve teâlâ* amelleri ve yetenekleri de insanlara farklı oranlarda dağıtmıştır. Her insan nasibine düşen oranda bunlardan pay alır. Müslüman imkanlar el vermediği için beceremediği amellere niyet eder, o amellerin sahiplerine gıpta ile bakar ama yerinde saymaz. Kendi gücü nispetinde İslami mücadeleye katkı sağlamak için çaba gösterir. Gıpta ettiği bu kişilerin hayatlarını kolaylaştıracak şekilde onlara yardımcı olmanın da bu katkının bir parçası olduğunu aklından çıkartmaz.

Davaya hizmet edenlere yardımcı olarak mücadeleye katkıda bulunmanın önündeki ikinci büyük engel ise; kişinin ayaklarındaki dünyevi prangalardır.

İslami hareketin neferlerinin baş koydukları bu yolda tek bir endişeleri vardır. O da Allah'ı razı edip edemeyecekleri hususudur. Bunun dışında yaşayacakları mahrumiyetler, ellerinden çekilip alınacak dünyevi nimetler, onları asla endişeye sevk etmez.

Davaya aktif ya da yardımcı olarak katkıda bulunan fertler bazı dünyevi endişeler yaşamaya başladıkları anda geriye doğru meylederler. O yüzden kendisi iyi bir yardımcı olan ve Hızır *aleyhisselam* ile buluşmasında Musa'ya *aleyhisselam* eşlik eden Yuşa ibni Nun bir sefere çıkacağı zaman yol arkadaşlarına şöyle seslendi:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh* anlatıyor:

"Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki: 'Peygamberlerden (aleyhimusselam) biri, gazveye çıktığında kavmine: 'Nikahla bağlanıp, gerdeğe girmek istediği hâlde henüz gerdek yapmadığı kadını olan benimle gelmesin. Bina yapıp henüz çatısı atılmamış inşaatı olan da gelmesin. Gebe koyun veya develer satın alıp doğurmalarını bekleyeniniz varsa o da gelmesin' dedi.

Gazveye çıktı. Derken tam ikindi namazı sırasında veya buna yakın bir zamanda (fethedeceği) beldeye yaklaştı. Güneşe: 'Sen bir memursun, ancak ben de bir memurum' dedi ve Allah'a yönelerek: 'Ey Rabbim!, Şu güneşi bize durdur.' diye dua etti. Güneş, o yerlerin fethini Allah müyesser kılıncaya kadar durduruldu. Sonra elde edilen ganimetleri topladılar. Toplanan ganimetleri yemek üzere ateş geldi. Fakat ateş tatmadı bile. Bunun üzerine Peygamber:

'İçimizde ganimetten çalan bir hırsız var, her kabileden bir kişi bana biat etsin!' dedi. İnsanlar ona biat etmeye başladılar. Derken bir adamın eli Peygamberin eline yapışıp kaldı. 'Hırsız bu kabilede. Kabilenin her ferdi bana teker teker biat etsin!' dedi.

Biat etmeye başladılar. İki veya üç kişinin eli onun eline yapıştı kaldı. 'Ganimet hırsızı sizde.' dedi. Öküz başı kadar iri bir altın getirdiler. Ganimet yığınının içine o da atıldı. Ateş gelip ganimeti yedi.'

Bilesiniz ki bizden önce hiçbir ümmete ganimet helal kılınmamıştır. Ganimetleri Allah sadece bize helal kıldı. Bu da, bizde gördüğü acizlik ve zaaf sebebiyledir." [16]

Bu komutanın yol arkadaşlarına söyledikleri, davaya gönül bağlamış herkese yapılan bir çağrıdır aslında. Allah *subhanehu ve teâlâ* insanın göğsünde iki kalp yaratmamıştır. Kişi hakiki manada tek bir şeyi sevebilir ve ona yönelebilir. Müminin kalbinde bu sevgi sadece Allah'a ve Allah'ın sev dediklerine yönelik olmalıdır. Dolayısıyla İslam davasına hizmetkar olmaya aday herkes kalbini diğer sevgilerden ayıklamakla işe başlamalıdır. Yola çıktıktan sonra kişiyi arkaya baktıracak, zihnini meşgul edecek her türlü dünyevi sevgi davaya hizmetten alıkoyacak bir etkendir.

Davamızın sonu; âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamddır.

---

16. *Buhari, Müslim.*

İbni Kudame el-Makdisi der ki;

'Bil ki, riyanın açık olanı, gizli olanı vardır;

Açık olanı; insanı harekete geçiren ve onu ibadete sevk eden riyadır. Bundan az gizli olan riya; yalnız riya için yapılmayan ameldeki riyadır. Fakat bu riya, kendisi ile Allah'ın rızasının kast edildiği ameli kolaylaştırır. Mesela, her gece teheccüde kalkmayı adet hâline getirdiği hâlde yine de bu iş kendisine ağır gelen kimseye, bir misafir geldiği zaman teheccüde canla başla ve kolayca kalkar. Bundan daha gizli olanı ise, amelde ve onu kolaylaştırmasında etkisi olmamakla beraber, yine de kalpte gizlenmiş olan riyadır. Amele çağrıya etki etmediği zaman onu ancak alametleri ile tanıma mümkün olur. En açık alameti ise, insanların onun ibadetini bilmesinden mutlu olmasıdır. Nice ihlaslı kul vardır ki, hiçbir riya kastı yoktur, hatta riyadan hoşlanmaz ve ibadetini de bu şekilde yapar, fakat daha sonra insanlar onu ibadetini duydukları zaman buna sevinir ve memnun olur. Bu memnuniyet ve sevinç, kalbinden ibadetin yorgunluğunu giderir. Bu sevinç gizli riyaya alamettir sevinç ondan sızar. Kalbinin insanlara iltifatı olmasaydı, insanlar kendisinden haberdar olduğu zaman sevincini izhar etmezdi...

Bazen daha da gizli olabilir; üstü kapalı veya açıkça sözünü etmez, fakat zayıflık, sararma, solgunluk, dudakların kuruluğu ve uzun teheccüde delalet eden ağır uykusuzluk gibi emarelerle insanların onun ibadetinden haberdar olmalarından gizli bir memnuniyet duyar.

Bundan daha gizlisi de vardır. Öyle bir gizlenir ki, ne başkalarının kendisinden haberdar olmasını ister, ne de onların haberdar olmasından dolayı sevinir. Fakat, o, bununla beraber insanlar kendisini gördüklerinde selama onların başlamasından, onları güleryüz ve saygıyla karşılamasından, onun ihtiyaçlarını karşılamak için koşuşturmalarından, muamelede kendisine müsamaha göstermelerinden ve kendisine yer vermelerinden hoşlanır. Birisi bu konuda kusur işlese, bu kalbine ağır gelir. Gizlediği ibadetinden dolayı saygı beslediği için bu adamın kendisine uzak olduğunu hisseder.' [1]

1. *Muhtasar Minhac El-Kasidin, s. 328*

Terk Edilmiş Sünnetler: Peygamberimizin Uyku Adabı

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.net

Bugün birçoğumuzun dikkat etmediğimiz sünnetlerden biri de sağ tarafa yatmamak ve yanağı sağ elinin üzerine koymamaktır. Genellikle ya sol tarafımıza ya sırt üstü veya yüz üstü yatmaktayız. Fakat bu yatma şekilleri bizim sağlığımıza zararlıdır. Tıp da, bu şekillerde uyumanın sağlığa zarar verdiğini tespit etmiştir.

Geceyi dinlenme, gündüzü çalışma olarak takdir eden Allah'a hamdolsun. Uykusunu Rabbimizin razı olacağı şekilde ifa eden ve bizleri bu konuda bilinçlendiren Rasûlullah'a salât ve selam olsun.

Değerli kardeşim!

İslam, hayatın her alanına bir adap koymuştur. Ve bizden de bu adap üzere yaşamamızı istemiştir. Bu, İslam'ın insanoğluna değer vermesindendir. Gündüzü İslam adabı ile geçirdik, akşam yatağa girdiğimiz zaman *'Artık serbestim, istediğim gibi uyuyabilirim'* diyerek ilkesiz uyuyamayız. Gündüz de gece de adap kurallarına riayet etmeliyiz. Ki bu, Müslüman oluşumuzun bir gereğidir.

O zaman, gün içerisinde yapacağımız her amele başlamadan önce *'Allah ve Rasûlü bu ameli nasıl ve hangi adaplar çerçevesinde ifa etmemizi istiyor?'* diye soralım ve bunu kendimizde ahlak hâline getirelim.

Allah Rasûlü uyurken nelere dikkat ederdi?

Değerli kardeşim! Allah'tan yardım istedikten sonra Peygamberimizin uyku adabını maddeler hâlinde şöyle sıralayabiliriz:

1. Uyumadan Önce Dikkat Edilmesi Gereken Edepler:

a. Erken uyumak

Peygamberimizin en fazla dikkat ettiği husus, erken uyumadır. Bu sebeple Peygamberimiz yatsıdan sonra oturup konuşmayı yasaklamıştır.

Ebû Berze şöyle buyurur: *"Rasûlullah yatsı namazından önce uyumayı, yatsı namazından sonra da konuşmayı hoş karşılamazdı."* [1]

Yatsıdan önce uyumanın yasak olmasının hikmeti, uykuda kalıp yatsı namazını kaçırma ihtimalidir. Yatsıdan sonra konuşmanın yasaklamasının hikmeti ise, geç uyuyup gece namazını ve sabah namazını kaçırmaktır. Yani ikisinin de yasaklanmasının illeti, kulluğumuza zarar vermesindendir.

Yasaklanan bu iki noktaya baktığımızda sanki Peygamberimiz asrımızın durumunu görerek bu nasihati yapmıştır. Birçok kişi, işten gelir; yemeğini yer, çayını içer sonra *'Üzerime bir yorgunluk geldi biraz dinleneyim'* der ve kanepeye uzanır. Sonrası zaten hepimizin malumudur. Aile bireyleri saat on iki, birde, o zatı namaza kaldırmaya çalışır. Zor bela namazını kılar.

Birçok kişi de vardır ki, tandır başındaki kadınlar misali dünyanın bütün gündemini, cemaatlerin ve Müslümanların bütün sıkıntılarını, âlimlerin bile konuşmadığı ihtilaflı, hükmü kesin olmayan bütün meselleri masaya yatırırlar. Sonrasındaki manzara senin de tahmin ettiğin manzaradır. Gece bir-ikide uyurlar. Ne gece namazı kılarlar ne de sabah namazını vaktinde eda ederler. Güneş üzerine doğmuş, şeytan da yanı başında uyumuş bir hâlde kalkar namazını kılar. Bu insanların başkalarının sorunlarını konuşmak yerine kendi ibadetlerini muhasebe etmeleri onlar için daha hayırlı olurdu. Fakat şeytan insanları kandırmaktadır. Rabbim bizleri şeytanın tuzaklarından korusun. (Allahumme âmin)

b. Uyumadan önce yemek yememek

Peygamberimiz, uyumaya yakın bir vakitte yemek yemezdi. Erken uyuduğu için yemek yemeyi de erken bırakırdı.

Böyle yapmasının sebebi, uyumadan önce yemek yemenin zararlı oluşundandır. Bu tıbben de ispatlanmıştır. İslam zararlı olan her husustan uzak durmayı emretmiştir. Hakeza uyumadan önce yemek yemek, gece ve sabah ibadetine kalkmanın önünde de engeldir. Vücutta ağırlık ve hantallık oluşturmaktadır.

Fakat bu husus, insanların dikkat ettiği bir nokta değildir. Genellikle yemeği geç yemek tercih edilir. Bu toplumda alışkanlık hâline gelmiştir. Bunun sebebi ise, insanların uyku düzenlerinin bozuk olmasındandır.

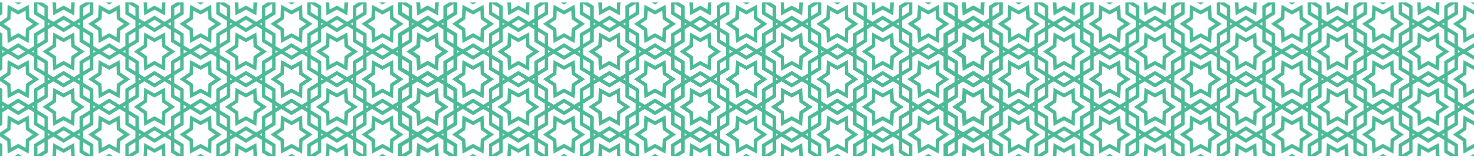
Ebu Hureyre aktarıyor; Peygamberimiz şöyle buyurdu: "Sizden biri yatağına girdiğinde izarının kenarıyla üç defa yatağını silsin." Uyumadan önce yatağın silinmesinin hikmetini Peygamberimiz şöyle izah eder: "Çünkü sizden biriniz, kendinden sonra oraya neyin girdiğini bilemez."

Yukarda da yazdığımız üzere erken uyuma maddesi tatbik edilebilirse, yemeği geç yeme alışkanlığı ortadan kalkmış olur. Peygamberimizin gece yemek yemesine rastlamamamızın sebebi de budur.

c. Kapıların kapatılması, ateş ve lambaların söndürülmesi

Uyuyacak olan kişi uyumadan önce kapılarını kapatmalıdır. Bunun hikmeti ise şeytanın eve girip ev halkına zarar vermemesidir.

1. *Buhari*

Peygamberimiz şöyle buyurur: *"Kapıları kapatın, Allah'ın adını zikredin. Çünkü şeytan kapalı bir kapıyı açmaz."* [2]

Bununla beraber uyuyacak kişi uyumadan önce ateşi ve lambayı söndürmelidir. Bunun hikmeti ise kaza çıkıp ev halkının zarardan kurtarmaktır.

Rasûlullah şöyle buyurur: *"Geceleyin yattığınızda kapıları kapatın, lambaları söndürün. Çünkü fare fitili çeker ve ev halkını yakar."* [3]

İslam'ın koruma altına aldığı beş şeyden bir; de insanın canıdır. Evinde şöminesi olup ateş yakanlar, elektrikli battaniye kullananlar, ufo gibi ısıtıcılar kullananlar bu konuya çok dikkat etmelidir. Hatta annelerin yemeği ocağa koyup, *'Biraz uyuyayım. Ben uyanıncaya kadar anca yemek pişer.'* deyip yatıyor olması, tedbirsizliktir. Bu tedbirsizlikten dolayı birçok eve ateş düştüğünü haberlerde duymaktayız.

Hakeza evimizin olmazsa olmazlarından olan lambalar da böyledir. Lambalar uzun süreli açık kaldığında çok ısınarak patlayabilir. Bu da yangına sebep olmaktadır. Bu sebeple uyumadan önce bunların söndürülmesine dikkat etmemiz gerekir.

Ancak şuan teknoloji ilerlemektedir. Eğer lamba, fırın vb. şeyler daha korunaklı hâle getirilmiş ise lamba, fırın vb. şeyler açık kalabilir. Bunda bir beis yoktur.

d. Yatmadan önce abdest almak

Peygamberimiz uyumadan önce abdest alırdı. Bu adabı ümmetine de emretmiştir.

"Yatağına vardığın zaman abdest al." (Buhari)

Uyumadan önce abdest almanın sebebini, İmam Nevevi şöyle anlatır: *'Bundan maksat; O gece ölme korkusu ile temiz olarak yatması, rüyanın sadık olması, şeytanın uykusunda kendisi ile oynamasından ve onu korkutmasından uzak olmasıdır.'* [4]

e. Üzerine yatmadan önce, yatağın silinmesi

Peygamberimizin alışkanlıklarından biri de uyumadan önce yatağını izarının (bir çeşit giysi) kenarıyla üç defa silmesidir. Bunu ümmetine de tavsiye etmiştir.

Ebu Hureyre *radıyallahu anh* aktarıyor; Peygamberimiz şöyle buyurdu: *"Sizden biri yatağına girdiğinde izarının kenarıyla üç defa yatağını silsin."* [5]

Uyumadan önce yatağın silinmesinin hikmetini Peygamberimiz şöyle izah eder: *"Çünkü sizden biriniz, kendinden sonra oraya neyin girdiğini bilemez."* [6]

2. Uyurken Dikkat Edilmesi Gereken Edepler:

Değerli kardeşim! Peygamberimiz'in uyurken dikkat ettiği edepleri şöyle sıralayabiliriz:

a. Kur'an'dan bir miktar okumak

Peygamberimiz, şeytanın kendisine yaklaşıp uğraşmaması için Kur'an'dan bir parça okumadan uyumazdı. Peygamberimiz Kur'an-ı Kerim'den bazı sureleri okuyarak, kendini kötülükler ve zararlardan koruma altına alırdı.

Peygamberimiz şu sureleri okurdu:

- Ayete'l Kursi Suresini okurdu;

Peygamberimiz şöyle buyurdu: *"Yatağına girdiğinde ayetel kursiyi sonuna kadar oku. Senin üzerinde devamlı Allah tarafından bir koruyucu bulunur ve sana sabaha kadar hiçbir şeytan yaklaşamaz."* [7]

- İhlas, Nas ve Felak Surelerini okurdu;

Aişe annemiz anlatır: *"Peygamberimiz her gece yatağa girince iki elini birleştirir. Sonra İhlas, Nas ve Felak sürelerini okur ve avucuna üflerdi. Sonra elleri ile vücudunun yetişebildiği yerleri sıvazlardı. Sıvazlamaya, baş ve yüzünün üzerinden başlar ve vücudunun ön kısmını da sıvazlardı. Bunu üç defa yapardı."* [8]

- Kâfirun Suresini okurdu;

Peygamberimiz Nevfel'e şöyle dedi: *"Kafirun suresini oku, sonra yat! Bu, şirkten beri olmak demektir."* [9]

2. *Müslim*
3. *Buhari*
4. *Şerhu Müslim 9/17/29*
5. *Buhari*
6. *Buhari*
7. *Buhari*
8. *Buhari*
9. *Buhari*

• Bakara Suresinin son iki ayetini okurdu;

Rasûlullah şöyle buyurur: *"Kim Bakara Suresinin son iki ayetini okursa bunlar ona yeter/ onu korurlar."* [10]

İmam Nevevi: *' 'Onu korurlar' sözünü şöyle şerh eder. 'Gece kalkmadan, şeytan ve afetlerinden onu korurlar demektir.' '* [11]

b. Bazı dua ve zikirleri okumak

Peygamberimiz, gününün son vaktini Rabbini hatırlamak ve razı etmek için dua ve zikir ile sonlandırırdı. Ve ümmetini de bu konuda uyarmıştır.

"Yüce Allah'ın adını anmadan yatağa yatan kimse kıyamet günü kusurlu bir hâlde olur..." [12]

Peygamberimizin yaptığı dua ve zikirler ile alakalı çok rivayet varit olmuştur. (Bunların tafsilatını zikir kitaplarına bakıp bulabiliriz.) Birkaç örnek verecek olursak şunları yazabiliriz:

بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنْبِي، وَبِكَ أَرْفَعُهُ، فَإِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا، وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ.

"Senin isminle Rabbim, yanımı (vücudumu) bıraktım ve senin iradenle onu kaldırırım. Ruhumu alırsan, ona rahmet et. Eğer geri gönderirsen (öldürmezsen), salih kullarını koruduğun gibi, onu da koru." [13]

اَللَّهُمَّ إِنَّكَ خَلَقْتَ نَفْسِي وَأَنْتَ تَوَفَّاهَا، لَكَ مَمَاتُهَاوَمَحْيَاهَا إِنْ أَحْيَيْتَهَا فَاحْفَظْهَا، وَإِنْ أَمَتَّهَا فَاغْفِرْ لَهَا. اَللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ.

"Allah'ım! Ruhumu sen yarattın ve onu sen öldürürsün. Ruhumun ölümü ve yaşaması senin elindedir. Eğer yaşatırsan, onu koru, öldürürsen onu bağışla. Allah'ım! Senden âfiyet dilerim." [14]

c. Sağ tarafa yatmak ve yanağı sağ elin üzerine koymak

Huzeyfe anlatır: *"Peygamber geceleyin yatağına yatınca elini yanağının altına koyardı."* [15] Başka bir rivayette şöyle geçmektedir: *"O yatağına girince sağ elini yanağının altına koyardı..."* [16]

Bugün birçoğumuzun dikkat etmediğimiz sünnetlerden biri de sağ tarafa yatmamak ve yanağı sağ elinin üzerine koymamaktır. Genellikle ya sol tarafımıza ya sırt üstü veya yüz üstü yatmaktayız. Fakat bu yatma şekilleri bizim sağlığımıza zararlıdır. Tıp da, bu şekillerde uyumanın sağlığa zarar verdiğini tespit etmiştir.

"Güzel rüya Allah'tandır, kötü rüya ise şeytandandır. Hoşuna gitmeyen bir rüya gören kimse, sol tarafına tükürsün ve şeytandan Allah'a sığınsın. Bu suretle o rüya, sahibine zarar vermez. Onu kimseye haber vermesin. İyi bir rüya görürse ona sevinsin ve sadece sevdiği kimseye haber versin."

Sağ tarafa uyumanın ise vücuda faydaları vardır. Kişinin organlarının doğru bir şekilde çalışmasını sağlar, nefes alıp vermesini kolaylaştırır ve erken uyanmasına yardımcı olur.

Buradan da şunu anlamaktayız ki, İslam insana zarar verecek hiçbir şeyi emretmez. Bilim olarak yıllar sonra tespit edilen bu güzellikler, İslam'ın insana değer vermesinin en güzel işaretlerindendir.

10. *Buhari*
11. *Şerhu Sahihi Müslim 3/6/76*
12. *Ebu Davud*
13. *Buhari*
14. *Müslim*
15. *Buhari*
16. *İmam Ahmed*

3. Uyandıktan Sonra Dikkat Edilmesi Gereken Edepler

a. Uykuyu gözden ovalayarak silmek

Peygamberimiz uyandığı zaman uykuyu kendisinden uzaklaştırmak için, eliyle gözlerini ovar ve yüzünü sıvazlardı.

İbn Abbas teyzesi Meymune annemizin evinde kalmış ve geceleyin Peygamberimizin halini şöyle anlatmıştır: *"Gecenin yarısında yahut ondan az önce veya az sonra Peygamberimiz uyandı. Yüzünden uykuyu gidermek için oturdu..."* [17]

b. Uyandıktan sonra Âl-i İmran suresinin son on ayetini okumak ve namaz kılmak

Peygamberimiz uyandığı zaman, uykuyu gözünden sildikten sonra Âl-i İmran Suresinin son on ayetini okurdu.

İbn Abbas'ın rivayet ettiği hadisin devamında şöyle geçer: *"Gecenin yarısında yahut ondan az önce veya az sonra Peygamberimiz uyandı. Yüzünden uykuyu gidermek için oturdu. Sonra Âl-i İmran Suresinin son on ayetini okudu. Sonra kalkıp asılı bir su tulumuna yöneldi, onun suyuyla güzel bir abdest aldı ve namaza durdu."* [18]

c. Uyandıktan sonra dua ve zikir yapmak

Peygamberimiz uyandığı zaman Rabbini zikrederdi. Bu zikirler ile ilgili çok rivayet vardır. Bunlar zikir kitaplarında bulunabilir. Biz bazı zikirleri vermekle yetinelim inşallah

اَلْحَمْدُ لِلهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ.

"Bizi öldürdükten (uykudan) sonra dirilten Allah'a hamdolsun. Dönüş (Kıyamet günü yeniden diriliş), yalnızca O'nadır." [19]

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَشَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَ هُوَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ، وَلاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ،
وَاللهُ أَكْبَرُ، وَلاَحَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، رَبِّ اغْفِرْ لِي.

" 'Allah'tan başka hak ilah yoktur. O birdir ve ortağı yoktur. Mülk O'nundur ve hamd da O'nadır. O, her şeye gücü yetendir. Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd Allah'adır. Allah'tan başka hak ilah yoktur ve Allah en büyüktür. Güç ve kuvvet, ancak yüce ve büyük olan Allah'a aittir. Rabbim! Bana mağfiret eyle (günahlarımı ört)!' Kim uyandıktan sonra bu zikri yaparsa o bağışlanır, dua edere duası kabul edilir ve (bu zikirden sonra) abdest alıp namaz kılarsa makbuldür." [20]

Uyandıktan sonra Allah'ı zikretmenin, abdest alıp namaz kılmanın hikmetini Peygamberimiz şu hadisinde izah etmiştir:

"Biriniz uyuyunca şeytan ensesine üç düğüm atar. Her düğümü atarken, düğüm attığı yere eliyle vurarak 'üzerine uzun bir gece olsun, yat' dileğinde bulunur. İnsan uyanır ve Allah'ı zikrederse bir düğüm çözülür,abdest alırsa ikinci düğüm çözülür ve bir de namaz kılarsa bütün düğümler çözülmüş olur. Böylece kul canlı, hoş bir halet-i huriye ile sabaha erer. Aksi hâlde böyle yapmazsa habis ruhlu, içi kararmış ve uyuşuk bir hâlde sabaha erer" [21]

d. Güzel rüyayı anlatmak, kötü rüyayı anlatmamak

Peygamberimiz şöyle buyurur: *"Güzel rüya Allah'tandır, kötü rüya ise şeytandandır. Hoşuna gitmeyen bir rüya gören kimse, sol tarafına tükürsün ve şeytandan Allah'a sığınsın. Bu suretle o rüya, sahibine zarar vermez. Onu kimseye haber vermesin. İyi bir rüya görürse ona sevinsin ve sadece sevdiği kimseye haber versin."* [22]

Değerli kardeşim! Buraya kadar yazdıklarım Peygamberimizin uykuda rivayet ettiği edeplerdir. Rabbim bizleri uyurken de uyanıkken de kendisini razı eden kullarından kılsın. Hayatın her alanında Peygamberimizin sünnetine uyan, onu hayatın parçası kılan sünnet ehlinden eylesin. Allahumme âmin.

Davamızın sonu âlemlerin Rabbine hamd etmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme ümidi ile...

17. *Buhari*
18. *Buhari*
19. *Buhari*
20. *Buhari*
21. *Buhari*
22. *Müslim*

Günümüzde bayramı tam manâsıyla idrâk edip yaşamak büyükler için tam olarak mümkün olmasa da küçükler açısından değişen pek bir şey olmaz. Zira çocuk bayramın tek bir yüzünü tanır. O da, enerjisi ve harçlığı bitene dek oynamak, eğlenmek, gezip tozmaktır. Bu yönüyle bayramda büyüklere tahmil olunan bir görev de, bayram yapmaktan ziyade bayram yaptırmaya çalışmaktır.

Ramazan, Kur'an ve Bayram

Kerem ÇAĞLAR
keremcaglar@tevhiddergisi.net

Zaman, güneşin secdeye varacağı âna kadar emrolunduğu gibi akıp gitmektedir. Zaman bu şekilde akıp giderken insan da yaşadığı salih günlerin önemli hatıralarını yâd etmektedir. Kimi hatıraları, kendisi için ileriki hayata (ahirete) yönelik salih amellerini çoğaltma istikametinde şevkini arttırıcı güçlü bir etkide bulunmaktadır. Bu da bize bundan sonrası için teselliden de öte sevinilecek salih ve muslih zamanların yaşanması gerektiği hakikatını göstermektedir.

Ramazan-ı Şerif de, insan hayatında salih ve muslih zamanların yaşanabileceği en münbit ve en münasip mevsim olarak dua, tazarru, zikir, tilavet ve kulluğun diğer çeşitleriyle kalbin Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* rızasına müteveccih kılınması gereken **eşref ayı**dır.

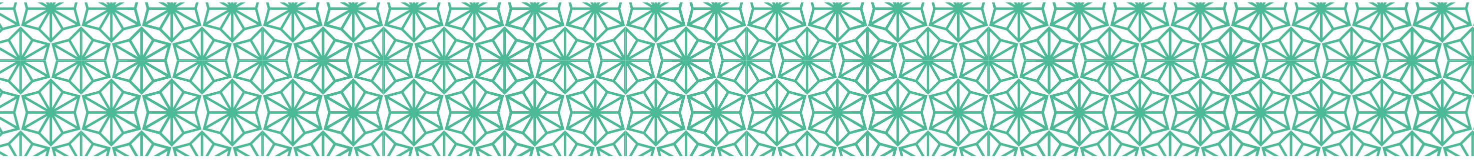
Ramazan-ı Şerif her bir mümin için bundan sonra yaşanılacak zamanın nasıl daha hayırlı, bereketli, güzel ve insanın yaratılış amacına uygun bir şekilde yaşanılacağı hususunu yeniden hatırlatan bir ihtar ve ihyâ mevsimidir.

Ramazan-ı Şerif mevsimi; orucu, teravihi, Kadir gecesi, Kur'ân-ı, tilaveti, ibadeti, mükemmelleştirilmeye çalışılan ubudiyeti ve adetâ Reyyan kapısına varmış olmanın tadımlık bir sevinç efiltisini de barındırmaktadır.

Ramazan-ı Şerif ayı, geçen on bir ay boyunca 'Kur'an ve Sünnet'e ittiba' söylemini dilinden düşürmeyenlerin Kur'an'a ve Sünnet'e karşı vefasızlıklarını da ortaya koyan bir **Şehr-î Fadıha**'dır.

Bağışlanmak ve kulluğu güzelleştirmek için birçok vesileyi ihtiva eden Ramazan-ı Şerif ayı; Kur'an'ı gereği gibi anlamayı, Kur'an'ı okurken bizzat kendi öz nefsini muhatap kılmayı, Ramazan orucunu bütün azalara hakkıyla tutturabilmeyi, her geceyi **Leyletu'l Qadr** bilmeyi, namaz ve duadaki

tevazuyla Allah *subhanehu ve teâlâ* katında izzetlenmeyi, kalbi cennet ehlinin mesrûriyetiyle muştulayan hakiki sevincin ancak ve yalnızca yüce Allah'a kulluk sonrasında yaşanabileceğini anlatır bize.

Kur'an ayı Ramazan; gecesiyle, gündüzüyle kazanç ve fırsatlarla dolu bir aydır. Biraz daha dikkat ettiğimizde şunu görürüz ki, bu ayda sair insanlarla olan ilişkilerimiz aslında göründüğünden daha farklıdır. Ramazan ayının mânevî atmosferi zahiren müşahade edilen olay ve hadiselerin ruhumuza fısıldadığı uhrevîliği ve mânâ dolu ihtişamı da göstermekte, Allah'a *subhanehu ve teâlâ* daha yakın olabilmek için atılan adımlar her bir müminin ruhunda daha derinden hissedilmektedir.

Ramazan-ı Şerif ayı, artık kurumaya, çatlamaya ve akîm (neticesiz) kılınarak hayırlardan mahrum kalmaya yüz tutmuş gönülleri adetâ sulamakta, yeniden yeşertmekte ve faydalı meyveler verir hâle getirmektedir.

Ramazan-ı Şerif ayı, Tevhid ve Sünnet nizâmını hayatın merkezine koyan ve hayata Tevhid ve Sünnet nizâmının içinden bakan bir mümin için, İslam'ı hayatlarının birçok alanından çıkaran/kovan kara kalabalıkların dipsiz gayya kuyusu misâli tatminsizlikleri ve tanımlamakta zorlandıkları tedirginlikleri müşahade etmekle; hidayetin şu dünya hayatında en büyük nimet olduğu şuuruyla ân be ân şükrünü arttırarak *"Hatırlayın ki Rabbiniz size : Eğer şükrederseniz, elbette size (nimetimi) arttıracağım..."* şeklindeki rabbanî vaade mazhar kılınmakla beraber *"...ve eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir!"* [1] uyarısını da tüm benliğinde hissettiren ve mümin için ayrıca motivasyon kaynağı olan bir aydır.

Ramazan-ı Şerif'in zihinleri berraklaştıran ve ruhları terbiye eden eğiticiliği, mümin kişide her biri tuğla kalınlığında onlarca cilt kitap okumanın oluşturduğu etkiden daha sahih, daha öğretici, daha kalıcı ve doğrudan fıtrata hitap ettiği için daha doğaldır.

Rasûlullah'ın *sallallahu aleyhi ve sellem* Kur'an ve cömertliği ön plana çıkardığı Ramazan ayında orucu nasıl anlattığına ve oruçtaki gizli hikmetlere muttali olmaya yönelip yoğunlaşma zamanıdır, Ramazan. Geçmişteki sahur hatıralarının şimdiki çocuklara aktarıldığı, iftar heyecanının yaşandığı, teravih namazında mümin topluluklа beraber bulunma saadeti, şeytan ile enis-u cenisleri için daralan fakat mümin için genişleyen zamanda esaslı bir nefis muhasebesinin yapılması ve bir dahaki Ramazan'a kavuşmayı ümid ederek ilerideki on bir ayın da nasıl ramazanlaştırılabileceğinin hesabının yapıldığı bir muhasebe ve murâkabe ayıdır Ramazan.

1. *14/İbrahim, 07*

Tevhid ve Sünnet nizâmına gönül vermiş Muvahhidlerin Ramazanı'nda yeryüzündeki bütün müminler arasındaki uzaklıklar yakınlaşır, sınırlar kayboluverir, her mümin kendisini adetâ aynı saftaymış gibi hisseder, müminlerin biri diğerinden habersiz aynı ayetleri terennüm eder, aynı duygu seline kapılır... Öyle ki, mümin kişi Allah'a *subhanehu ve teâlâ* takdim ettiği kulluğun güzelliği, ümidi ve hayalleriyle muvazî (paralel) olarak melekût âleminde göklerin sırlarına açık ruhlarla murafakat (arkadaşlık) etmeye başladığını zanneder.

Muvahhidlerin Ramazanı'nda hayatın tümüne renk veren ve hiçbir zaman tamamen bitmeyen bir uhrevîlik heyecanı çağlar.

Ramazan ayındaki orucun üç yönü vardır:

1. Aşırı ihtiraslardan uzak bulunmak ve tam bir kanaat sahibi olmakla elde edilebilen ruhsal dinginlik.

2. Heva ve heveslere aykırı hareket etmekle birçok afetten korunmayı sağlayan aklî olgunluk.

3. Yeme, içme ve her türlü harama karşı emrolunan meşru ve makul sınırı koruyup perhizkâr olmakla ulaşılması umulan nefsî tezkiye.

Ramazan'da Kur'an ve Biz

Şüphesiz ki Kur'an-ı Kerim bir öğüt, bir zikir ve bir uyarıcıdır. Kur'an-ı Kerim'in ölü kalplere dahi hayat veren faydalarından istifade edebilmek için, gönüllerin Kur'an'a karşı açık olması zorunludur. Göz eğer Kur'an'a dikilmiş ve kulak da pür dikkat ona kesilmişse gönüle giden yol da açık tutuluyor demektir. Allah *subhanehu ve teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

"Şüphesiz ki bu Kur'an, kalbi ona açık olanlar ve gözünü ona dikip kulak verenler için bir öğüttür." [2]

Özellikle içinde bulunduğumuz Ramazan ayının fıtratı coşturan mânevî atmosferinde okunan Kur'an,

2. *50/Kaf, 37*

damardan yapılan iğnenin kısa sürede kana karışması gibi kalbin en derin kıvrımlarına nüfûz etmelidir. Kur'an-ı Kerim'i okuyan yahut dinleyen kimse, okunan ayetler üzerinde düşünmeli ve ondan bir takım esintiler duyabilmelidir.

Davetçi olsun ya da olmasın, her bir müminin günlük vird olarak, telefonla konuşma süresi veya internette geçirdiği vaktin bir kısmı yahut mesaj yazarken harcadığı zamanın bir bölümü kadar dahi olsa insanlar için hidayet rehberi ve kalplere şifa olan Kur'an-ı Kerîm'i tertil üzere okuması gerekir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur :

"İki kimseye gıbta edilir. Birisi Allah'ın kendisine Kur'an verdiği kimsedir ki, gece gündüz onunla meşgul olur. Diğeri de, Allah'ın kendisine mal verdiği kimsedir ki, gece gündüz onu (Allah yolunda) sarfeder." [3]

"Kur'an'ı seslerinizle süsleyiniz." [4]

Ramazan ikliminde okunan Kur'an, kişinin bizzat kendisinde fevkalâde bir mesruriyetin neşv-û nemâ bulmasına vesile olur. Kalplere şifa olan Kur'an, okunduğu yere huzur ve mutluluk getirir ve oraya Allah'ın rahmeti iner.

Gam ve tasalarını dağıtmak, umutsuzluklarını silmek ve ümidini canlı tutmak, şeytanın vesvese ve telbisatlarından sıyrılarak cinnî ve insî şeytanların şerrinden korunmak isteyen kimse şu Ramazan-ı Şerif ayında her zamankinden birkaç kat daha fazla Kur'an'la vakit geçirmeli, Kur'an'ı sesiyle ve zamanını da Kur'an'la süslemelidir.

Anlayarak, anlamlandırarak, özümseyerek ve ihlas üzere yaşayarak okunuyorsa Kur'an, o kalpte ve her nerede okunuyorsa o yerde hayır ve bereket vardır. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Kur'an okunan evin hayrı artar. Böyle evlere melekler toplanır, şeytanlar uzaklaşır. İçinde Kur'an okunmayan evlerin hayır ve bereketi az olur." [5]

Allah *subhanehu ve teâlâ* katında ecrinin artmasını ve değerinin yükselmesini arzulayan bir mümin için Ramazan-ı Şerif ayının konumunu geride kalan diğer on bir aya göre şu misalle örneklendirebiliriz. Yılın on bir ayı çok basamaklı bir merdiven olarak düşünülecek olursa Ramazan ayı da bu merdivene göre adetâ bir asansör hükmündedir. Mümin kul Allah'ın rıza ve hoşnutluğunu elde etmeye çalışırken yoğunlaştırılmış kısa bir sürede çok daha fazla meratip kat eder ve büyük ecirler kazanıp yüksek dereceler elde etme imkânına kavuşur. O hâlde insanlığın hidâyet rehberi, sözlerin en güzeli, en kuvvetlisi ve en etkileyicisi olan Kur'an'la, bir aylık kısa zamanda yewmud'dîn'de lehimizde hüccet olacak ve bir ömre bedel salih ve muslih günlerimiz geçsin,

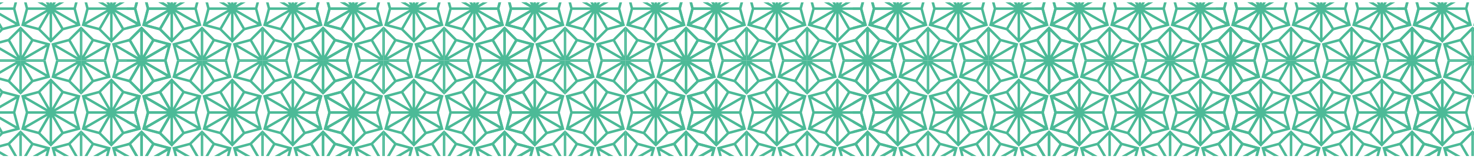
Bir mümin, bayramı tüm benliğiyle yaşayabilmek için Ramazan ayını tam manasıyla idrak ederek geçirmiş olmalıdır.
Kalben ve ruhen kendisini daha hafif ve mücehhez hissetmesi ve sünnete ittiba ile hayırlı işlere her zamankinden daha çok iştiyak göstermesi de bayram yapmayı hak ettiğinin delilidir.

murafakatımız olsun. Bu arkadaşlık, gönülden kirleri ve gözlerden de günahların izlerini silip süpürsün. Bu arkadaşlık düşüncelere hikmet tohumları saçıp, kalbi semâlar ötesi alemlere revan eylesin.

O Kur'an ki, iki cihan saadetinin yol göstericisidir. Hakkın, hukukun, adaletin, huzurun ve mutluluğun yegâne anahtarı O'nun elindedir. Bütün bir ölü ve donuk alemi tertemiz nefhasıyla canlandıran Kur'an, gönüllerden şüphe ve imansızlık zulûmatını da giderendir.

Ramazan'da veya diğer aylarda olsun, Kur'an'ın olmadığı bir dünyada tek başına ilim dahi bir ukalâlıktır. Böyle bir dünyada iradenin kolu kanadı kırık, beşerî duygular darmadağın, muhakemeler tutarsız ve kuru akıl yalnız başına pek mahir bir aldatıcıdır. Kıraatiyle ve davetiyle yeryüzündeki insanları *'velveleye'* verir

3. Buhari, Muslim, (İbni Ömer'den).
4. Ebu Davud, Nesei, İbni Mace, (Berâ bin Azib'den).
5. Dârîmî, Sünen, 2/429-430

Kur'an. Bu öyle bir **velvele**dir ki, gaflet uykusunda olanları irkilterek uyandırır, tersinden kalkan egoist/bencil ruhlar ile modern dünyanın konforunda çöl serabı misali beyhude bir surette cennetleri arayanlardan (bahtiyarlıktan nasibi olanları) kendine getirir.

Bayram; Cennetin Dünya Hayatındaki Tadımlık Bir Sevinç Efiltisi

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bayramı bize şöyle tarif etmektedir:

"Bayram günleri yeme, içme ve Allah'ı zikir günleridir." [6]

Bayramın yeme ve içme günü olması elbette ki şer'î şerifin izin verdiği helal dairesi çerçevesindedir. Bir kısım ulema; bayramlarda sevinci dışa vurmanın İslam'ın şiarlarından olduğunu bildirmişlerdir.

Bir mümin, bayramı tüm benliğiyle yaşayabilmek için Ramazan ayını tam manasıyla idrak ederek geçirmiş olmalıdır. Kalben ve ruhen kendisini daha hafif ve mücehhez hissetmesi ve sünnete ittiba ile hayırlı işlere her zamankinden daha çok iştiyak göstermesi de bayram yapmayı hak ettiğinin delilidir.

Mümin bir fert, fıskı, fücuru, üniformalı ya da üniformasız insî şeytanların telkinlerini, ayartmalarını ve iblisi dahi hayretler içerisinde bırakan ayak oyunlarını iğrençlik olarak görüyor, kendisine yönelik bu türden bir tacizden Allah'a sığınıyor ve böylesi bir aşağılıktan mümin kardeşlerini de haberdar etmek suretiyle doğal bir korunma mekanizmasını faaliyete geçirme iradesini gösterebiliyorsa, bayram onun için de, diğer müminler için de o zaman gerçek anlamda bayram olur.

Her bir mümin, şahsî hayatı adına; zamanını eğer **ibadet** ve **hizmet** anlayışı içerisinde geçiriyorsa dünya hayatı genel olarak huzur ve saadet içerisinde geçer. Bunun tabiî bir neticesi olarak akıbeti hayr ve ahiret hayatında da ebedî bayram olan Firdevslere varis olacaktır, biiznillah.

Özellikle de çocuklar bayramın hep bir yönünü bilir ve tanırlar. Birçok İslam beldesinin adetâ mezbahaneye döndüğü günümüzde bayramı tam manâsıyla idrâk edip yaşamak büyükler için tam olarak mümkün olmasa da küçükler açısından değişen pek bir şey olmaz. Zira çocuk bayramın tek bir yüzünü tanır. O da, enerjisi ve harçlığı bitene dek oynamak, eğlenmek, gezip tozmaktır. Bu yönüyle bayramda büyüklere tahmil olunan bir görev de, **bayram yapmaktan** ziyade **bayram yaptırmaya çalışmaktır**.

İnsan hatıra arşivine dalıp da çocukluğundaki bayramları anımsadığında, ne ölçüde darlık ve sıkıntı içerisinde olurlarsa olsunlar büyüklerimizin bizlere **bayram yaşatma** adına gösterdikleri tatlı telaşı ve göze aldıkları külfeti takdirle ve şükranla yâd ediyor.

Her insan için güzel bir hayat yaşamak ilâhî bir lütuftur. Bununla beraber hayatı Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* razı ve hoşnut olduğu bir istikamette güzelleştirmek gibi bir vazifemizin de olduğunu hiçbir zaman unutmamalıyız. İşte bayram günleri de bu vazifenin yerine getirilmesi için çok önemli bir başlangıç olarak görülmelidir.

Bayram günlerinde edinilen mütebessim çehre, ikramda cömertlik, misafirperverlik, müminler arasındaki kardeşlik duygularının en üst seviyeye ulaşması, şefkat ve anlayışın içten olması gibi halleri aynı düzeyde olmasa da geride kalan on bir aya yaymak gibi bir vazifemiz olduğunu da hatırdan çıkarmamalıyız.

Gönülden kaynayan bir bayram sevincine, içten ve kucaklayıcı bir selâma, en kalbî duygularla çehrede beliren bir tebessüme hasret kalmış şehid, mahpus ve esir kardeşlerimizin eşlerine, yetim ve öksüzlere, gariplere, hastalara, çaresizlere, bîkeslere, yeryüzünün doğusunda ve batısında fisebilillah cehd-u gayret içerisinde bulunan muvahhid mücahidlere, ömrü cihad meydanlarında, ilim meclislerinde, zindan hücrelerinde geçen veya cahiliye toplumunun şerâretinden korunmak gayesiyle münzevî bir hayat yaşamak mecburiyetinde kalan tüm mücahid ve müctehid kardeşlerimize tebriklerimizi takdim ederiz.

Bizlere hayat, hidâyet, sağlık ve ebedî esenlik ve mutluluk yurdu cennetin şu geçici dünya hayatındaki tadımlık bir sevinç efiltisi olan bayram nimetini bahşeden Allah'a *subhanehu ve teâlâ* sonsuz hamd ederiz.

Belirsizliğin hakim olduğu bir dünyada,hüzün, yokluk,hasret, endişe, gönül darlığı ve dertlerle kuşatılmışken dahi bizlere melekût âlemine yâr olurcasına ve rüzgâr gibi cömertlikle ferahlık ve inşirah bulma yolunu gösteren efendimiz ve dostumuz Muhammed'e *sallallahu aleyhi ve sellem* salât ve selâm olsun.

---

6. *Muslim, İmam Ahmed (Nubeyşe'den).*

Nihayet Tebuk'a gelmişti ordu. Fakat ortada ne Rumlar ne de onları kışkırtan Hristiyan Araplar vardı... Subhanallah... Savaş olmadan, kan dökülmeden yaşanan bir zaferdi bu. Kafirler kalabalık olmalarına rağmen korkmuş, dağılıp gitmişlerdi.

Saatu'l Usra

Mahi
mahi@tevhiddergisi.net

Zorluk ordusu hazırlıklarını yavaş yavaş tamamlıyordu. Bu savaş öyle önemli bir savaştı ki; insanların gerçek yüzlerini ortaya çıkarmıştı.

Savaşa katılmak için hiçbir aracı olmayan bir grup sahabi, Canım Peygamberime gelmiş, ondan ortaklaşa da olsa binebilecekleri binit istemişlerdi. Rasûlullah: *'Size verecek binit bulamıyorum'* deyince, ağlayarak geri dönmüşlerdi. Çok geçmedi ki bu sahabileri öven ayetler indi:

"Cihada çıkabilmek için binek vermen için sana geldikleri vakit: 'Size verecek bir binit bulamıyorum' dediğinde, savaş araç ve gereçleri bulamadıklarından dolayı üzülüp gözleri yaşla dolu olarak geri dönenlere de bir sorumluluk yoktur." [1].

Yaklaşık seksen kişilik bir grup ise Rasûllullah'a gelerek savaşa katılmamak için izin istediler. Eften püften gerekçeler sunarak mazaretlerini beyan ettiler. Allah bu grubun da gerçek niyetini açığa çıkaran ayetler indirdi:

"Onlardan bazısı Peygamber'e: 'Bana izin ver, beni fitneye düşürme' diyordu. Bilin ki onlar zaten fitne içine düsmüşlerdir. Şüphesiz cehennem, kâfirleri çepeçevre kuşatıcıdır." [2] *"Cihaddan geri kalanlar, Allah'ın Rasûlü'ne muhalefet ederek oturup kalmalarına sevindiler. Allah yolunda mallarıyla*

1. 9/Tevbe, 92
2. 9/Tevbe, 49

Ordu yaklaşık yirmi gün Tebuk'ta kaldı ve yapılan anlaşmaların ardından Medine'ye dönüldü. Müslümanlar orduyu karşılamak için sokaklara dökülmüştü. Zorluk ordusu idi ama Allah onlara hiç beklemedikleri kolaylıklar sağlamıştı... Bu, müminler için bir rahmetti.

canlarıyla cihat etmeyi hoş görmediler. 'Bu sıcakta savaşa çıkmayın' dediler. De ki: 'Cehennem ateşi daha sıcaktır.' Keşke bilseydiler. Yaptıklarının cezası olarak, artık az gülsünler çok ağlasınlar." [3]

Yolculuk neredeyse başlayacaktı. Hiç bir mazereti olmamasına rağmen hazırlıkları ağırdan alan üç kişi daha vardı. Bunlar savaşa katılmamak için izin de istememişlerdi. Fakat herkesin katılması zorunlu olmasına rağmen herhangi bir hazırlık da yapmamışlardı.

Ve ordu yola çıktı...

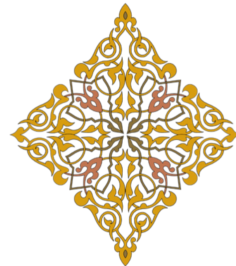
Yol uzun, hava sıcak, ordu kalabalıktı. Tebuk mıntıkasına varıncaya kadar on sekiz yerde konaklamayı planlamıştı Rasûl. Otuz bin kişilik orduyu sevk etmek oldukça zordu. Fakat Allah'ın yardımıyla zafer umutları taşıyan ordu, yolu yarılamıştı. Hicr denilen şehre geldiklerinde Canım Peygamberim burayı hızlıca geçmelerini, aldıkları suları dökmelerini , bu sularla yoğurdukları hamurları develere vermelerini emretti. Bunun sebebine gelince de, burada Salih Peygamberin kavminin yaşadığını, onların Peygamberlerine isyan etmeleri sonucu helak edildiğini, bu şehrin toprağına dahi hüzün ve kötülüğün sindiğini söyledi.

Oradan uzaklaşınca uygun bir yer bulup konakladılar. Canım Peygamberim Bilal Habeşi'ye uyumamasını, sabah namazı için orduyu uyandırmasını söyledi. O kadar yorulmuştu ki herkes güneş doğunca vücutlarına değen sıcaklıkla uyandılar. Hemen abdest alarak sabah namazını kıldılar. Uyuyarak ve unutarak geciktirilen namaz, uyanınca ve hatırlanınca kılınmalıydı.

Nihayet Tebuk'a gelmişti ordu. Fakat ortada ne Rumlar ne de onları kışkırtan Hristiyan Araplar vardı... Subhanallah... Savaş olmadan, kan dökülmeden yaşanan bir zaferdi bu. Kâfirler kalabalık olmalarına rağmen korkmuş, dağılıp gitmişlerdi.

Canım Peygamberim bir müddet Tebuk'ta kaldı. Civarda yaşayan küçük Hristiyan toplulukların liderleri gelerek cizye vermeyi kabul ettiler ve Müslümanlarla iyi geçinmeye söz verdiler.

Ordu yaklaşık yirmi gün Tebuk'ta kaldı ve yapılan anlaşmaların ardından Medine'ye dönüldü. Müslümanlar orduyu karşılamak için sokaklara dökülmüştü. Zorluk ordusu idi ama Allah onlara hiç beklemedikleri kolaylıklar sağlamıştı... Bu, müminler için bir rahmetti.

3. *9/Tevbe, 81-82*

1. Ünite: Zaman ve Mekân Açısından Kur'an'ın Nüzulu ile Alakalı Meseleler

Enes DOĞAN

Peygamberin bizzat kendisinden bir sure veya ayetin Mekki ya da Medeni olması ile alakalı rivayet sabit olmamıştır. Çünkü Peygamber kendisine gelen vahyi okuduğunda, okumuş olduğu zamana göre Mekki veya Medeni olması zaten aşikârdır. Bundan dolayı Mekki ve Medeni konusu sahabenin ve tabiinin aktardıklarına dayanmaktadır.

Allah'a hamd, Rasûlü'ne salât ve selam olsun...

Zemzemi, bundan önceki bölümlerde Ulumu'l Kur'an'a has olan bazı meseleleri zikretmişti. Bu bölümde ise, altı ünite ve bunların altında toplanmış olan elli beş bölümü anlatmaya başlayacak. Bu yazımızda birinci ünitenin birinci ve ikinci bölümünü incelemeye çalışacağız. Bunlar Mekki ve Medeni ayetler meselesidir.

Zemzemi der ki:

العِقْدُ الأَولُ: ما يَرجعُ إلى النُّزُولِ زَماناً ومكاناً

وهو اثنا عَشَرَ نوعاً

الأولُ والثاني: المكيُّ والمَدنيُّ

١٧ مَكِّيُّهُ ما قَبْلَ هِجْرَةٍ نَزَلْ ... والمَدَنِي مَا بعدها، وإِنْ تَسَلْ

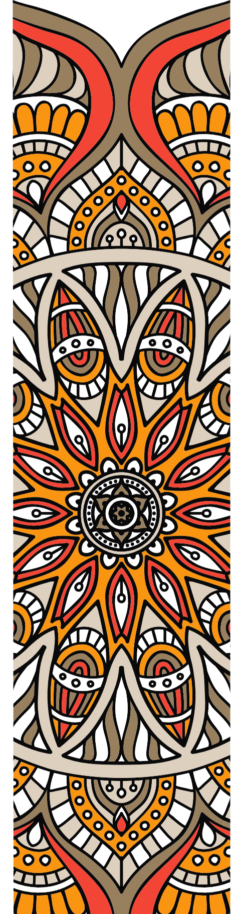
١٨ فالمَدَنِي أَوَّلَتَا القُرْآنِ مَعْ ... أُخَيْرَتَيْهِ، وكذا الحَجُّ تَبَعْ

١٩ مائِدَةٌ، مَعْ مَا تَلَتْ، أَنْفَالُ ... براءَةٌ، والرَّعْدُ، والقِتَالُ

٢٠ وتَالِيَاها والحَدِيْدُ، النَّصْرُ ... قِيامَةٌ، زَلْزَلَةٌ، والقَدْرُ

٢١ والنُّورُ، والأَحْزَابُ، والمُجَادِلَهْ ... وَسِرْ إلى التَّحْرِيمِ وَهْيَ داخِلَهْ

٢٢ وما عَدا هَذا هُوَ المَكِيُّ ... على الَّذي صَحَّ بِهِ المَرْوِيُّ

1. Ünite: Zaman ve Mekân Açısından Kur'an'ın Nüzulu ile Alakalı Meseleler

Bu on iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci ve İkinci Bölüm: Mekki ve Medeni

17. O'nun (Kur'an'ın) Mekki olanları hicretten önce inenlerdir.

Medeni ise, hicretten sonra inendir. Şayet sorarsan;

18. Medeni; Kur'an'ın ilk iki suresi (Bakara ve Âl-i İmran) ile birlikte,

Mekki, hicretten önce; Medeni ise, hicretten sonra inen sure veya ayetlerdir. Hicretten sonra Rasûllullah Mekke'de iken nazil olan sureler de Medeni olarak isimlendirilir. Bu görüş Ulumu'l Kur'an konusunda çalışmaları bulunan eski âlimlerin cumhuruna aittir. Son dönemde âlimlerin üzerinde karar kılmış olduğu görüş budur. Bu âlimlere göre ölçü, hicrettir.

Son iki suresi (Nas ve Felak), aynı şekilde Hac Suresi buna tabidir.

19. Maide, ondan sonra gelen (Nisa), Enfal,

Berae (Tevbe), Rad, Kıtal (Muhammed),

20. (Kıtal'den) sonra gelen iki sure (Fetih ve Hucurat), Hadid, Nasr,

Kıyamet, Zelzele (Zilzal), Kadr,

21. Nur, Ahzab Mücadele,

(Mücadele'den) Tahrim'e doğru ilerle, o da (Tahrim de) buna dahildir.

22. Bunun dışında kalanlar Mekki'dir,

Rivayet edilenlerden sahih olanlara binaen.

Şerh

Birinci ve İkinci Bölüm: Mekki ve Medeni

Yukarıdaki beyitlerde Zemzemi, Mekki ve Medeni'nin tanımını yapmış ve Medeni sureleri zikretmiştir. Bu konularla beraber bu bölümde dört meseleye değinilecektir:

1. Mesele: Mekki ve Medeni'nin tanımı.

2. Mesele: Zemzemi'nin Medeni olarak zikrettiği sureler.

3. Mesele: Mekki ve Medeni Sureleri tespit etmenin yolları.

4. Mesele: Mekki ve Medeni'yi bilmenin faydaları.

1. Mesele: Mekki ve Medeni'nin Tanımı[1]

• Zemzemi dedi ki:
(مَكِّيُّهُ ما قَبْلَ هِجْرَةٍ نَزَلْ ... والمَدَنِيْ مَا بعدها) *'Mekki olanı hicretten önce inenlerdir. Medeni olanlar ise, hicretten sonra inenlerdir.'*

Âlimler Mekki veya Medeni ayetlerin tanımı konusunda ihtilaf etmişlerdir. Bu konuda üç görüş vardır:

1. Görüş: Mekki, hicretten önce; Medeni ise, hicretten sonra inen sure veya ayetlerdir. Hicretten sonra Rasûllullah Mekke'de iken nazil olan sureler de Medeni olarak isimlendirilir. Bu görüş Ulumu'l Kur'an konusunda çalışmaları bulunan eski âlimlerin cumhuruna aittir.[2] Son dönemde âlimlerin üzerinde karar kılmış olduğu görüş budur. Bu âlimlere göre ölçü, hicrettir.

Örneğin; Tarık bin Şihab'ın, Ömer'den aktardığına göre;

أَنَّ رَجُلًا، مِنَ اليَهُودِ قَالَ لَهُ: يَا أَمِيرَ المُؤْمِنِينَ، آيَةٌ فِي كِتَابِكُمْ
تَقْرَءُونَهَا، لَوْ عَلَيْنَا مَعْشَرَ اليَهُودِ نَزَلَتْ، لاَتَّخَذْنَا ذَلِكَ اليَوْمَ

---

1. *Bu konu hakkında şu kaynaklara başvurabilirsiniz; Tefsir Usulü, s. 59 (Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu); el-Mekki ve'l Medeni Fi'l Kur'ani'l Kerim s. 42 (Abdurrezzak Hüseyin Ahmed, Daru İbn Affan baskısı); El-İtkan s. 35; Menahilu'l İrfan 1/159; Dirasat fi Ulumi'l Kur'an s. 139.*

2. *Bu görüşe sahip olan âlimlerden bazıları şunlardır; İbn Kesir, Zerkeşi, Suyuti, İbn Atiyye el-Maliki, Bukai eş-Şafii.*

عِيدًا. قَالَ: أَيُّ آيَةٍ؟ قَالَ: (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلَامَ دِينًا) قَالَ عُمَرُ: قَدْ عَرَفْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ، وَالْمَكَانَ الَّذِي نَزَلَتْ فِيهِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ قَائِمٌ بِعَرَفَةَ يَوْمَ جُمُعَةٍ

"Yahudilerden biri ona şöyle dedi: 'Ey müminlerin emiri! Sizin kitabınızda okuduğunuz bir ayet biz Yahudiler topluluğuna inmiş olsaydı, o ayetin indiği günü bayram edinirdik'. Ömer sordu: 'Hangi ayet?' Yahudi cevap verdi: 'Bugün size dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'dan razı oldum.' " [3] Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: *"Biz bugünü ve bu ayetin Peygambere indirildiği yeri biliriz. Bu ayet Peygamber Arafat'ta ayakta beklerken Cuma günü indirildi."* [4]

Bu rivayete göre, Maide Suresinin 3. ayeti Peygamber Arafat'ta iken, yani, Mekke'de veda haccını yaparken inmiştir. O zaman bu ayet hicretten sonra Mekke'de inmiştir. Ancak bu ayet Medeni bir ayettir.

Medeni bir sure olan Muhammed Suresinin 13. ayeti Veda Hacc'ında yani, Rasûlullah Mekke'de iken indirilmiştir.[5] Fetih suresi ise, Hudeybiye antlaşması dönüşü Mekke ile Medine arasında indirilmiştir.[6] Enfal Suresinin birçok ayeti Bedir bölgesinde inmiştir.[7] Bunlar hicretten sonra indirildiği için Medeni olarak isimlendirilir. Bu konuda Kur'an'ın nazil olduğu mekâna değil, hicretten önce mi yoksa sonra mı indirildiğine itibar edilir.

• Racih olan görüş budur. Çünkü bu tanım; bir kural olarak bütün ayetlere tatbik edilebilir ve oluşması muhtemel sorunları ortadan kaldırır. Bu özelliğinden dolayı da bu görüş, âlimler arasında meşhurdur.

2. Görüş: Bazı âlimler Mekki ve Medeni ayetlerin indiği yere nisbeten belirlenmesi gerektiğini söylemişlerdir. Aynı zamanda bu âlimler Mekke civarına yakın olan Arafat, Mina, Hudeybiye gibi yerleri Mekke'ye; Bedir ve Uhud gibi yerleri ise Medine'ye dahil etmişlerdir. Yani, bir ayet Mekke ve civarında inmişse, ona Mekki; Medine ve civarında inmişse, ona Medeni denir. Bunun hicretten sonra veya önce olmasına itibar edilmez. Örneğin, yukarıda aktardığımız Maide Suresi 3. ayet bu âlimlerin yanında Mekki'dir.

• Bu görüş tercihe şayan bir görüş değildir. Çünkü bu görüşe göre Mekke, Medine ve civar bölgelerinin dışındaki yerlerde inen ayetlerin bir yere nispet edilmesi sorunlu bir hâle gelmektedir. Mesela, Allah şöyle buyurur:

وَسْئَلْ مَنْ أَرْسَلْنا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنا أَجَعَلْنا مِنْ دُونِ الرَّحْمنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ

"Senden önce gönderdiğimiz elçilerimize sor, Rahman'dan başka kulluk edilecek ilahlar var etmiş miyiz?" [8]

Bu ayet İsra gecesinde Peygamber göğe yükseltildiği zaman indirilmiştir.[9] Bu görüşe göre, bu ayetin mekân olarak bir yere nispet edilmesi mümkün değildir.

3. Görüş: Bazı âlimler Mekki ayetlerin Mekke ahalisine hitap eden ayetler olduğunu; Medeni ayetlerin ise, Medine ahalisine hitap eden ayetler olduğunu söylemişlerdir. Yani, muhataba nazaran Mekki ve Medeni tespit edilir. Bu görüşü ise, şu esere dayandırmışlardır:

İbni Mesud dedi ki:

كُلُّ شَيْءٍ نَزَلَ: "يَا أَيُّهَا النَّاسُ" فَهُوَ بِمَكَّةَ، وَكُلُّ شَيْءٍ نَزَلَ: "يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا" فَهُوَ بِالْمَدِينَةِ

'Kur'an'da 'Ey insanlar!' diye indirilen her ayet Mekke'de inmiştir. 'Ey İman edenler!' diye indirilen her ayet de Medine'de inmiştir.' [10]

• Bu görüş iki sebepten dolayı tercih edilmez;

▪ Kur'an'da sadece iki hitap bulunmamaktadır. *'Ey Kitap Ehli...' 'Ey Nebi...' 'Ey Nuh...'* gibi hitaplar da vardır. Aynı zamanda hitap içermeyen ayetler de vardır. Böyle ayetlerin hangi kısma dâhil olacağı nasıl belirlenebilir? Doğal olarak bu tanım kapsayıcı bir tanım değildir. Bir tanımın da kapsayıcı olması gerekir.

---

3. 5/Maide, 3
4. Buhari, 45; Müslim, 3017; Ahmed, 188. Ömer'den.
5. Bk. Tefsiru'l Kurtubi, 16/223.
6. Buhari, 4177; Tirmizi, 3262.
7. Buhari, 4645
8. 43/Zuhruf, 45
9. Bk. Tefsiru'l Kurtubi, 16/95.
10. Bezzar, 1531. Alkame, İbn Mesud'dan. Benzer ibarelerle Hâkim Müstedrek isimli eserinde zikretmiştir.

▪ Kur'an'daki hitaplar bu yönden incelendiği zaman *'Ey İnsanlar!'* diye başlayan bazı ayetlerin Mekki değil, Medeni olduğu; *'Ey İman edenler!'* diye başlayan bazı ayetlerin ise, Medeni değil, Mekki olduğu görülür. Mesela; Allah şöyle buyurur:

يَا اَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذٖى خَلَقَكُمْ وَالَّذٖينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet edin ki, Allah'a karşı gelmekten sakınasınız." [11]

Ayetlerin tertibi tevkifidir. Yani, Allah Rasûlü nazil olan her ayetin yerini söylemiş ve oraya dahil edilmesini sahabeye emretmiştir. Buna binaen Mekki surelerde Medeni ayetler, Medeni surelerde ise, Mekki ayetler bulunmaktadır.

Bakara Suresi ittifakla Medeni'dir. Ancak bu ayet *'Ey insanlar!'* diye başlamaktadır.[12]

يَا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

"Ey iman edenler, rükû edin, secde edin, Rabbinize kulluk edin ve hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz." [13]

Hac suresinden olan bu ayet Mekki'dir. Ancak *'Ey İman edenler!'* diye başlamaktadır.

2. Mesele: Zemzemi'nin Medeni Olarak Zikretmiş Olduğu Sureler

Zemzemi dedi ki:

١٨ فَالمَدَنِيْ أَوَّلَتا القُرْآنِ مَعْ ... أُخِيْرَتَيْهِ، وكذا الحَجُّ تَبَعْ

١٩ مائِدَةٌ، مَعْ مَا تَلَتْ، أَنْفَالُ ... براءَةٌ، والرَّعْدُ، والقِتَالُ

٢٠ وتَالِيَاها، والحَدِيْدُ، النَّصْرُ ... قِيامَةٌ، زَلْزَلَةٌ، والقَدْرُ

٢١ والنُّورُ، والأَحْزَابُ، والمُجَادِلَةْ ... وَسِرْ إلى التَّحْرِيْمِ وَهْيَ داخِلَةْ

٢٢ وما عَدا هَذا هُوَ المَكِيُّ ... على الَّذي صَحَّ بِهِ المَرْوِيُّ

18. Medeni; Kur'an'ın ilk iki suresi (Bakara ve Âl-i İmran) ile birlikte,

Son iki suresi (Nas ve Felak), aynı şekilde Hac Suresi buna tabidir.

19. Maide, ondan sonra gelen (Nisa), Enfal,

Berae (Tevbe), Rad, Kıtal (Muhammed),

20. (Kıtal'den) sonra gelen iki sure (Fetih ve Hucurat), Hadid, Nasr,

Kıyamet, Zelzele (Zilzal), Kadr,

21. Nur, Ahzab Mücadele,

(Mücadele'den) Tahrim'e doğru ilerle, o da (Tahrim de) buna dahildir

22. Bunun dışında kalanlar Mekki'dir,

Rivayet edilenlerden sahih olanlara binaen.

Şerh

Zemzemi bu beyitlerde Medeni olarak 29 sure zikretti ve bunların dışında kalan surelerin Mekki olduğunu söyledi. Şimdi bu sureleri birer birer inceleyelim:

Bakara ve Âl-i İmran Sureleri

Zemzemi'nin (أَوَّلَتا القُرْآنِ) *'Kur'an'ın ilk iki suresi'* sözünden Fatiha ve Bakara sureleri anlaşılabilir. Ancak buradan kast edilen Fatiha'dan sonraki ilk iki suredir. Yani, Bakara ve Âl-i İmran Sureleridir.

11. 2/Bakara, 21
12. Buna şu ayetlerde örnek olarak verilebilir; 2/Bakara, 168; 4/Nisa, 1, 133.
13. 22/Hac, 77

Fatiha Suresinin Mekki mi Medeni mi olduğu konusunda âlimler arasında ciddi ihtilaf yaşanmıştır. Bazı âlimler Fatiha'nın Mekki olduğunu, bazıları Medeni olduğunu, bazıları bir kısmının Mekki bir kısmının Medeni olduğunu, bazıları ise, Fatiha'nın hem Mekke'de hem de Medine'de indirildiğini söylemişlerdir.

Racih olan, Fatiha Suresi Mekki bir suredir. Ebu Said el-Mualla anlatıyor:

كُنْتُ أُصَلِّي فِي المَسْجِدِ، فَدَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ أُجِبْهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي، فَقَالَ: أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ: (اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ). ثُمَّ قَالَ لِي: لَأُعَلِّمَنَّكَ سُورَةً هِيَ أَعْظَمُ السُّوَرِ فِي القُرْآنِ، قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ المَسْجِدِ. ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي، فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ، قُلْتُ لَهُ: أَلَمْ تَقُلْ لَأُعَلِّمَنَّكَ سُورَةً هِيَ أَعْظَمُ سُورَةٍ فِي القُرْآنِ، قَالَ: (الحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ العَالَمِينَ) هِيَ السَّبْعُ المَثَانِي، وَالقُرْآنُ العَظِيمُ الَّذِي أُوتِيتُهُ

"Ben mescitte namaz kılıyordum. Allah Rasûlü beni çağırdı. Ben O'na cevap vermedim. Sonra O'na dedim ki; 'Ya Rasûlullah! Ben namaz kılıyordum.' Peygamber dedi ki: 'Allah; 'Allah ve Rasûlü sizi ihya etmek için çağırdığında icabet edin.'[14] demiyor mu?' Sonra bana dedi ki: 'Bu mescitten çıkmadan önce sana Kur'an surelerinin en büyük ve yüce olanını öğreteceğim.' Daha sonra elimden tuttu. Mescitten çıkacağı esnada dedim ki: 'Kur'an'ın en büyük suresini sana öğreteceğim dememiş miydin?' O; 'Evet, o sure Fatiha Suresidir. O sure, sürekli tekrarlanan yedi ayet ve bana verilen büyük Kur'an'dır.' "[15]

Allah Rasûlü ittifakla Mekki olan şu ayete işaret ediyor:

وَلَقَدْ اٰتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْاٰنَ الْعَظِيمَ

"Andolsun, biz sana tekrarlanan yedi ayeti ve büyük Kur'an'ı verdik."[16]

Demek ki, Mekke'de bu ayet indiğinde Fatiha indirilmiş olan bir sure idi. Bundan dolayı Fatiha Suresi Mekki bir suredir. İbn Abbas, Katade, Ebu'l Aliye ve Kurtubi de bu görüştedir.[17]

Bakara ve Âl-i İmran Surelerine gelince; bu sureler ittifakla Medeni'dir.[18]

Nas ve Felak Sureleri

Âlimler Felak ve Nas surelerinin Mekki mi yoksa Medeni mi olduğu konusunda ihtilaf etmişlerdir. Racih olan, Felak ve Nas surelerinin Medeni olmasıdır. Çünkü bu sureler Yahudi münafık Lebid bin A'sam'ın Rasûlullah'a sihir yapmasından sonra nazil olmuştur ve Allah Rasûlü bu surelerin nazil olması ile iyileşmiştir.[19]

Ukbe bin Amir'in rivayeti de buna delildir.

أَلَمْ تَرَ آيَاتٍ أُنْزِلَتِ اللَّيْلَةَ لَمْ يُرَ مِثْلُهُنَّ قَطُّ، قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ، وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

"Bu gece indirilen ve benzeri kesinlikle görülmemiş ayetleri görmedin mi? Bunlar Felak ve Nas Sureleridir."[20]

Ukbe bin Amir, sadece Medine'de bulunmuştur. Doğal olarak bu sure hicretten sonra inmiştir ve Medenidir.

Hac Suresi

Hac suresinin Mekki mi yoksa Medeni mi olduğu konusunda âlimler arasında ciddi bir ihtilaf vardır. Bu ihtilafın temelinde Hac Suresindeki bazı ayetlerin Medine'de bazı ayetlerin ise, Mekke'de inmiş olması yatmaktadır.

Daha önceden de belirttiğimiz üzere ayetlerin tertibi tevkifidir.[21] Yani, Allah Rasûlü nazil olan her ayetin yerini söylemiş ve oraya dahil edilmesini sahabeye emretmiştir. Buna binaen Mekki surelerde Medeni ayetler, Medeni surelerde ise, Mekki ayetler bulunmaktadır.

14. *8/Enfal, 24*
15. *Buhari, 4474; Ebu Davud, 1458; İbn Mace, 3785; Nesai, 913.*
16. *15/Hicr, 87*
17. *Fatiha Suresi hakkında Bk. El-Mekki ve'l Medeni s. 446.*
18. *Tafsilatlı bilgi için Bk. El-Mekki ve'l Medeni s. 369; 384.*
19. *Beyhaki, Delailu'n Nubuvve isimli eserinde (7/92, Daru'l Kutubi'l İlmiyye) Aişe'den rivayet etmiştir. Lalekai, Şerhu Usul-i İtikad adlı eserinde (2272) aynı anlamda bir nakilde bulunmuştur. Kıssanın aslını Buhari (5763) ve Müslim (2189) rivayet etmiştir.*
20. *Müslim, 814*
21. *Bk. Tevhid Dergisi, 58. Sayı, s. 54.*

كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسًا إِذْ شَخَصَ بِبَصَرِهِ ثُمَّ صَوَّبَهُ حَتَّى كَادَ أَنْ يُلْزِقَهُ بِالْأَرْضِ، قَالَ: ثُمَّ شَخَصَ بِبَصَرِهِ فَقَالَ: "أَتَانِي جِبْرِيلُ فَأَمَرَنِي أَنْ أَضَعَ هَذِهِ الْآيَةَ بِهَذَا الْمَوْضِعِ مِنْ هَذِهِ السُّورَةِ" (إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ)

Osman bin Ebi'l As anlatıyor:

"Ben Peygamber ile beraber oturuyordum. Peygamber gözlerini yukarı dikti. Sonra sanki yere değecekmiş gibi bakışlarını indirdi. Sonra gözlerini dikti ve dedi ki: 'Cibril bana geldi ve şu ayeti şu surenin şu kısmına koymamı emretti; 'Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.' [22] *"* [23]

Nahl Suresi Mekki bir suredir. Hadisin ravisi Osman bin Ebi'l As ise, Sakif Heyeti ile beraber hicretin 9. senesinde İslam'a girmiştir.[24] Doğal olarak Nahl suresi'nin 90. ayeti Medeni olmasına rağmen Mekki bir sure içerisinde yer almaktadır.

Hac Suresi konusunda racih olan Mekki olmasıdır. Ancak bu surede yer alan iki ayet Medeni'dir.

— Allah şöyle buyurur:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللّٰهَ عَلٰى حَرْفٍ فَاِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَاَنَّ بِهٖ وَاِنْ اَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلٰى وَجْهِهٖ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةَ ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ

"İnsanlardan öylesi de vardır ki, Allah'a kıyıdan kenardan kulluk eder. Eğer kendisine bir hayır dokunursa, gönlü onunla hoş olur. Şayet başına bir kötülük gelirse, gerisingeri (küfre) dönüverir. O dünyayı da kaybetmiştir, ahireti de. İşte bu apaçık ziyanın ta kendisidir." [25]

İbni Abbas bu ayet hakkında şöyle demiştir:

كَانَ الرَّجُلُ يَقْدَمُ المَدِينَةَ، فَإِنْ وَلَدَتِ امْرَأَتُهُ غُلاَمًا، وَنُتِجَتْ خَيْلُهُ، قَالَ: هَذَا دِينٌ صَالِحٌ، وَإِنْ لَمْ تَلِدِ امْرَأَتُهُ وَلَمْ تُنْتَجْ خَيْلُهُ، قَالَ: هَذَا دِينُ سُوءٍ

"Bazı kimseler Medine'ye gelirdi. Şayet hanımı çocuk doğurur ve onun hayali gerçekleşirse, 'Bu din salih bir dindir.' derdi. Şayet hanımı çocuk doğurmaz ve hayali gerçekleşmezse ,'Bu din kötü bir dindir.' derdi." [26]

— Allah şöyle buyurur:

هٰذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُسِهِمُ الْحَمِيمُ

"İşte iki hasım taraf ki, Rableri hakkında tartışmaya girmişlerdir. Bunlardan inkar edenler için ateşten giysiler biçilmiştir. Başlarının üstünden de kaynar su dökülür." [27]

Kays bin Ubad der ki:

سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ، يُقْسِمُ قَسَمًا: إِنَّ هَذِهِ الآيَةَ: (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) نَزَلَتْ فِي الَّذِينَ بَرَزُوا يَوْمَ بَدْرٍ: حَمْزَةَ، وَعَلِيٍّ، وَعُبَيْدَةَ بْنِ الحَارِثِ، وَعُتْبَةَ، وَشَيْبَةَ، ابْنَيْ رَبِيعَةَ، وَالوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ

"Ben Ebu Zer'i kasem ederek şöyle dediğini işittim: 'İşte iki hasım taraf ki, Rabbleri hakkında tartışmaya girmişlerdir.' ayeti Bedir günü mübareze[28] *yapanlar hakkında inmiştir. Bunlar; Hamza, Ali, Ubeyde bin Haris, Rebia'nın iki oğlu Utbe, Şeybe ve Velid bin Utbe'dir."* [29]

Maide Suresi

Maide Suresi icma ile Medeni bir suredir. Seleften İbni Abbas, Aişe, Abdullah bin Amr, Dehhak, Katade gibi âlimlerden bu konuda nakiller mevcuttur. Kurtubi bu konuda icma nakletmiştir.[30]

Nisa Suresi

Zemzemi der ki: (مائِدَةٌ ، مَعْ مَا تَلَتْ) *'Kendisinden sonra gelenle beraber Maide...'*

22. 16/Nahl, 90
23. Ahmed, 17918
24. Peygamberimizin Hayatı ve Daveti s. 453. (Safiyyurrahman Mubarek Furi, Risale yayınları)
25. 22/Hac, 11
26. Buhari, 4742
27. 22/Hac, 19
28. Düşman olan taraflardan birer kişinin çıkıp, teke tek çarpışması.
29. Buhari, 3969; Müslim, 3033.
30. Bk. Fethu'l Kadir, 2/5.

Maide Suresinden sonra En'am Suresi gelmektedir. Ancak En'am Suresi ittifakla Mekki bir suredir. İbni Abbas der ki:

أُنْزِلَتْ سُورَةُ الْأَنْعَامِ بِمَكَّةَ

"En'am suresi Mekke'de indirilmiştir." [31]

O zaman burada Müellif'in kastettiği kendisinden sonra olan değil, kendisinden önce olandır. Çünkü kendisinden önce gelen Nisa Suresi ittifakla Medeni bir suredir.

Aişe der ki:

وَمَا نَزَلَتْ سُورَةُ الْبَقَرَةِ وَالنِّسَاءِ إِلَّا وَأَنَا عِنْدَهُ

"Bakara ve Nisa Sureleri ben Peygamberin yanında iken (yani, onun ile evli iken) indirilmiştir." [32]

Peygamber Aişe ile hicretin 1. Yılı, Şevval ayında evlenmiştir. Doğal olarak Nisa Suresi Medeni bir suredir.

Enfal Suresi

Enfal Suresi, Bedir savaşını konu edinen bir suredir ve icma ile Medeni'dir. Bu konuda İbni Abbas, Abdullah bin Zubeyr, Zeyd bin Sabit, Katade gibi Selef ulemasından rivayetler sabit olmuştur.[33]

Berae (Tevbe) Suresi

Tevbe Suresinin isimlerinden birisi de (براءةٌ) Berae'dir. Tevbe Suresi ittifakla Medeni bir suredir. Bu konuda İbn Abbas, Abdullah bin Zubeyr, Ebu Hureyre gibi seleften nakledilen rivayetler vardır.[34] Bera bin Azib der ki:

آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ: (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الكَلاَلَةِ) وَآخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ بَرَاءَةٌ

"En son inen ayet Kelale ayeti,[35] *en son inen sure ise, Berae (Tevbe) suresidir."* [36]

Rad Suresi

Rad Suresinin Mekki ve Medeni olması hakkında ihtilaf edilmiştir. Bu konuda seleften iki görüş nakledilmiştir.

Suyuti nazmın aslı olan İtmamu'd Diraye[37] isimli eserinde Rad Suresi'ni Medeni sureler içerisinde zikrederken, El-İtkan isimli eserinde şöyle der:

"Bu ihtilafın arası şöyle toplanabilir; Rad Suresi bazı ayetleri dışında Mekki bir suredir." [38]

Bu ihtilafın sebebi Rad Suresindeki ayetlerin büyük bir kısmının Mekke'de, büyük bir kısmının da Medine'de inmesidir. Ayrıca seleften bu surenin hem Mekki olduğuna, hem de Medeni olduğuna dair birçok rivayet gelmiştir.

"Rasûlullah'ın Hudeybiye'den dönüşü sırasında Müslümanlar şiddetli bir hüzün ve gönül kırıklığı içerisindeyken, Fetih Suresinin ilk beş ayeti indi. Rasûlullah, Hudeybiye'de kurbanlıkları kesti, sonra da: 'Bana bir ayet indirildi ki, o bana bütün dünyadan daha sevimlidir.' buyurdu."

Bu sebeplerden dolayı Suyuti kesin bir sonuca ulaşamamış, her iki görüşü destekleyen mahiyette konuşmuştur.

Bu konu hakkında net bir delil olmadığı için kesin bir şey söylememiz pek mümkün değildir.[39]

31. *Taberani, Mucemul Kebir, 12930; Ebu Ubeyd, Fedailu'l Kur'an, 797.*
32. *Buhari, 4993*
33. *Bk. El-Mekki ve'l Medeni, s. 425.*
34. *Bk. El-Mekki ve'l Medeni, s. 434.*
35. *4/Nisa 176*
36. *Buhari, 4654*
37. *Bk. İtmamu'd Diraye, s. 23.*
38. *El-İtkan, s. 43.*
39. *Tafsilatlı bilgi için Bk. El-Mekki ve'l Medeni s. 469.*

Kıtal (Muhammed) Suresi

Kıtal, Muhammed Suresinin diğer ismidir. Kıtal, savaşmak anlamındadır. Sure içerisinde savaş izni ile alakalı ayetler bulunduğu için bu sureye Kıtal suresi denmiştir.

Muhammed Suresi ittifakla Medeni'dir. Bu konuda İbni Abbas, Abdullah bin Zubeyr, Ali ve İbni Ömer'den rivayetler vardır.[40]

Fetih ve Hucurat Sureleri

Zemzemi dedi ki: (وتَالِيَاها) *'Ondan (Yani, Kıtal suresinden) sonraki iki sure...'*

Zemzemi'nin burada kastettiği Muhammed Suresinin hemen akabinde yer alan Fetih ve Hucurat Sureleridir.

▪ Fetih Suresi icma ile Medeni bir suredir. Konu olarak Mekke'nin fethedilmesinden bahseder ve Hudeybiye anlaşmasının dönüşünde inmiştir. Hudeybiye antlaşması Hicretin 6. yılında yapılmıştır. Enes der ki:

لَمَّا نَزَلَتْ: (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا لِيَغْفِرَ لَكَ اللهُ) إِلَى قَوْلِهِ (فَوْزًا عَظِيمًا) مَرْجِعَهُ مِنَ الْحُدَيْبِيَةِ، وَهُمْ يُخَالِطُهُمُ الْحُزْنُ وَالْكَآبَةُ، وَقَدْ نَحَرَ الْهَدْيَ بِالْحُدَيْبِيَةِ، فَقَالَ: لَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَيَّ آيَةٌ هِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا جَمِيعًا

"Rasûlullah'ın Hudeybiye'den dönüşü sırasında Müslümanlar şiddetli bir hüzün ve gönül kırıklığı içerisindeyken, Fetih Suresinin ilk beş ayeti indi. Rasûlullah, Hudeybiye'de kurbanlıkları kesti, sonra da: 'Bana bir ayet indirildi ki, o bana bütün dünyadan daha sevimlidir.' buyurdu." [41]

▪ Hucurat Suresi icma ile Medeni bir suredir. İbni Abbas ve İbni Zubeyr'den bu konuda rivayetler vardır. Bu sure hicretin 6. yılında nazil olmuştur.[42]

Hadid Suresi

Bu konuda seleften iki görüş gelmiştir. Racih olan, Hadid Suresi Medeni bir suredir. İbni Abbas ve ibni Zubeyr'den buna dair rivayetler vardır.[43]

Nasr Suresi

İttifakla Nasr Suresi Medeni bir suredir. İbni Abbas ve Ata bu surenin Mekke'nin fethinden sonra Medine'de indirildiğini söylemişlerdir.[44]

İbni Abbas der ki:

"Ömer beni, Bedir'e katılmış bulunan ashabla (istişare meclislerinde) içeriye alırdı. Birileri bundan alınmış olacak ki şöyle dedi: 'Bunun aramızda ne işi var. Bizim de onun gibi çocuklarımız vardır.' Ömer şöyle dedi: 'Sen onu (istişare meclisime) hangi sebepten aldığımı biliyorsun.' Bugün onları davet ettiğinde ona (İbni Abbas'a) yine yanına girmesi için izin verdi. 'Galiba beni onlara göstermek için içeriye aldı.' dedim. Sonra onlara: 'Nasr Suresi hakkında ne dersiniz?' diye sordu. Onlardan bir kısmı şöyle cevap verdi: 'Bize fetih müyesser olup da zafere ulaştığımızda Allah'a hamd edip günahlarımızın affını dilemekle emrolunduk.' Diğerleri hiç ses çıkarmayıp, bir şey demediler. Sonra bana dönüp dedi ki: 'Ey İbni Abbas sen de mi böyle dersin?' 'Hayır' dedim. 'Peki, ne dersin?' dedi. Cevap verdim: 'Bu sure, Allah Rasûlü'nün ecelidir. Allah ona ecelinin geldiğini bildirmiştir. Ve şöyle buyurmuştur: 'Allah'ın yardımı ve fetih geldiği zaman...' Bu, senin ecelinin yaklaştığının belirtisidir. Öyle ise: 'Rabbi'ni hamdiyle tesbih et! O'ndan mağfiret dile! Çünkü O, tevbeleri çokça kabul edendir.' Bunun üzerine Ömer: 'Ben de bunu senin gibi anlıyor ve senin gibi biliyorum.' dedi." [45]

Kıyamet Suresi

Kıyamet Suresi Mekki'dir ve bunda herhangi bir ihtilaf yoktur. İbni Abbas ve İbni Zubeyr'den Mekke'de indirildiğine dair rivayetler vardır. Ayrıca üslup ve içerik bakımından Mekki surelerin özelliğini taşımaktadır. Burada müellifin hatası vardır.[46]

Zilzal ve Kadr Sureleri

Bu surelerin Mekki mi Medeni mi olduğu konusunda ihtilaf edilmiştir. Müellif bu sureleri Medeni olarak kabul etmiştir.

---

40. *Tafsilatlı bilgi için Bk. El-Mekki ve'l Medeni Mine's Suver ve'l Ayat, s. 315 (Dr. Muhammed b. Abdulaziz b. Abdullah el-Falih, Yayın evi yok.)*
41. *Müslim, 1786*
42. *Bk. Buhari, 4367; El-Mekki ve'l Medeni Mine's Suver ve'l Ayat, s. 325.*
43. *Tafsilatlı bilgi için Bk. El-Mekki ve'l Medeni Mine's Suver ve'l Ayat, s. 375.*
44. *Bk. Durru'l Mensur, 8/659.*
45. *Buhari, 4970.*
46. *Tafsilatlı bilgi için Bk. El-Mekki ve'l Medeni Mine's Suver ve'l Ayat, s. 467.*

Zilzal suresinin Medeni olması şu rivayete dayanır:

Ebu Said el-Hudri anlatıyor:

لَمَّا أُنْزِلَتْ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقالَ ذَرَّةٍ خَيْراً يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لَرَاءٍ عَمَلِيَ؟ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ: تِلْكَ الْكِبَارُ الْكِبَارُ. قَالَ نَعَمْ قُلْتُ: الصِّغَارُ الصِّغَارُ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ: وَاثُكْلَ أُمِّي! قَالَ: أَبْشِرْ يَا أَبَا سَعِيدٍ فَإِنَّ الْحَسَنَةَ بعشرة أَمْثَالِهَا- يَعْنِي إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ- وَيُضَاعِفُ اللَّهُ لمن يشاء والسيئة بمثلها أو يعفو اللَّهُ وَلَنْ يَنْجُوَ أَحَدٌ مِنْكُمْ بِعَمَلِهِ قُلْتُ:

وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِيَ اللَّهُ مِنْهُ بِرَحْمَةٍ

" 'Kim zerre miktarı hayır işlerse; onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlerse, onu görür.' ayeti nazil olunca, ben dedim ki: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Ben amelimi görecek miyim?' 'Evet.' dedi. Ben: 'Büyükleri mi?' deyince, 'Evet.' dedi. Ben: 'Küçükleri de mi?' deyince, 'Evet.' dedi. Ben: 'Vay anam.' dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Ey Ebu Said müjdelen! Çünkü iyilik on mislinden yedi yüz katına kadardır. Allah dilediğini daha da katlar. Kötülük ise misli iledir veya Allah onu bağışlar. Sizden hiçbiriniz kendi ameliyle kurtulamaz.' Ben: 'Sen de mi kurtulamazsın ey Allah'ın Rasûlü?' dedim. Buyurdu ki: 'Ben de. Ancak Allah kendi katından bana rahmet etmesi müstesna.' " [47]

İmam Suyuti, Ebu Said el-Hudri'nin Uhud savaşından sonra Medine'ye geldiğini söyler. Ebu Said el-Hudri'nin Zilzal Suresinin nüzulûna şahitlik etmesi bu surenin Medeni olduğunu gösterir.[48]

Nur Suresi

Nur suresi icma ile Medeni bir suredir. Konu olarak hicretten sonra meydana gelen bazı olayları ve hükümleri inceler. Aişe'ye zina iftirasının atılması, Mersed'in Anak ile evlenmek istemesi, Zina, iftira, Mülaene ve müminlerin bu durumlarda yapması gerekenler incelemiş olduğu konulardandır.[49]

47. *İbn Ebi Hatim, Tefsir'inde (19439) rivayet etmiştir.*
48. *Tafsilatlı bilgi için Bk. El-Mekki ve'l Medeni Mine's Suver ve'l Ayat, s. 569; 581.*
49. *Bk. Et-Tahrir ve't Tenvir 18/119; El-Mekki ve'l Medeni Mine's Suver ve'l Ayat, s. 157.*

Ahzab Suresi

İcma ile Medeni olan bir suredir. Konu olarak Hendek savaşı, Peygamberin eşlerinin dünya malı istemesi üzerine; Allah'ın onları dünya malı ya da Allah ve Rasûlü'nü seçmek arasında muhayyer bırakması ve Peygamberin Zeynep annemizle evlenmesi gibi konulardan bahsetmesi de buna işaret etmektedir.[50]

Mücadele Suresi

Bu sure Medeni bir suredir. Evs bin Samit'in eşi Havle'ye zihar yapması[51] ve Havle'nin de bunu Rasûlullah'a şikâyet etmesi üzerine inmiştir.[52]

Mücadele Suresinden Sonraki Sekiz Sure

Zemzemi dedi ki: (وَسِرْ إلى التَّحْرِيمِ وَهْيَ داخِلَةْ) *'(Mücadele'den) Tahrim'e kadar ilerle. Tahrim'de (Medeni'ye) dahildir. '*

Zemzemi'nin burada kastettiği sureler; Haşr, Mümtehine, Saf, Cuma, Münafikun, Teğabun, Talak ve Tahrim sureleridir. Bu sureler Medeni'dir.

- İbn Abbas, Haşr Suresinin Beni Nadir Yahudileri hakkında indirildiğini söylemiştir.[53]

- İbn Abbas[54] ve Ali'den[55] gelen rivayetlere göre, Haşr Suresi, Hatıp bin Ebi Belta'nın Mekke'nin fethinden önce Kureyş'e mektup göndermesi üzerine inmiştir.

- Saf Suresi sahabenin kendi aralarında *'Allah'a sevimli olan amel hangisidir? Bunu bilseydik, onunla amel ederdik.'* diye konuşmaları üzerine inmiştir. Bunu Medine'de Müslüman olan Abdullah bin Selam rivayet etmiştir.[56] Aynı zamanda sure içinde cihaddan bahsedilmesi Medeni olduğunu gösterir.

- Cuma Suresinde Mekke'de farz kılınan ancak, Medine'de kılınmaya başlayan Cuma namazının hükümleri ile alakalı ayetler vardır. Ebu Hureyre ve

50. *Tafsilatlı bilgi için Bk. El-Mekki ve'l Medeni Mine's Suver ve'l Ayat, s. 226.*
51. *Kişinin 'Sen bana annemin sırtı gibisin.' diyerek eşinden uzak durmasıdır.*
52. *Bk. Ebu Davud, 2214; El-Mekki ve'l Medeni Mine's Suver ve'l Ayat, s. 383.*
53. *Buhari, 4882*
54. *Hâkim, Müstedrek, 3802.*
55. *Buhari, 4890; Müslim, 2494.*
56. *Tirmizi, 3363; Darimi, 2395.*

İbni Abbas'tan bu surenin Medeni olduğuna dair rivayetler vardır.[57]

▪ Münafikun Suresi Münafıkların lideri Abdullah bin Ubeyy es-Selül'ün Beni Mustalik gazvesinde *'Besle köpeği yesin seni. Medine'ye döndüğümüzde izzetli olan, zelil olanı oradan çıkaracaktır.'* Sözü üzerine gelişen olaylar hakkında inmiştir.[58] Sure münafıkların özelliklerinden bahseder.

▪ Teğabun Suresi İbni Abbas, Katade gibi seleften gelen rivayetlere binaen Medeni bir suredir.[59]

▪ Talak Suresi İbni Abbas ve İbni Mesud'dan gelen rivayetlere binaen Medeni'dir. Aynı zamanda sure içerisinde talak ile şer'i hükümler vardır. Bundan dolayı ibni Mesud bu sureye *'Kısa Nisa Suresi'* demiştir.[60]

(كَلَّا) Kur'an'da on beş surede, otuz üç defa geçmektedir. Kur'an'ın ilk yarısında değil, ikinci yarısında yer almaktadır. Bu lafız sertliği ve kınamayı içerdiğinden dolayı Allah'ın dinine savaş açan ve inat eden Mekkeli müşriklere hitap edecek bir vakıada kullanılmıştır.

▪ Tahrim Suresi Peygamber ile hanımları arasında bal şerbeti hadisesi yaşandığında inmiş olan bir suredir.[61]

• Zemzemi'nin Medeni olarak zikretmiş olduğu Hac Suresi racih olan görüşe göre, Kıyamet suresi ise, ittifakla Mekkidir. Zemzemi'nin zikrettiği Medeni surelere bunlar dahil değildir.

3. Mesele: Mekki ve Medeni Sureleri Tespit Etmenin Yolları[62]

Bir surenin Mekki mi Medeni mi olduğunu tespit etmenin iki yolu vardır:

1. Nakiller

Sahabe ve tabiin sözlerinden bir surenin veya ayetin Mekki veya Medeni olması tespit edilebilir.

Peygamberin bizzat kendisinden bir sure veya ayetin Mekki ya da Medeni olması ile alakalı rivayet sabit olmamıştır. Çünkü Peygamber kendisine gelen vahyi okuduğunda, okumuş olduğu zamana göre Mekki veya Medeni olması zaten aşikârdır. Bundan dolayı Mekki ve Medeni konusu sahabenin ve tabiinin aktardıklarına dayanmaktadır.

Örnek;[63] Zeyd bin Sabit anlatıyor:

رَجَعَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ، فَكَانَ النَّاسُ فِيهِمْ فِرْقَتَيْنِ: فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَقُولُ: اقْتُلْهُمْ، وَفَرِيقٌ يَقُولُ: لَا، فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: (فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ) وَقَالَ: "إِنَّهَا طِيبَةُ" وَقَالَ: "إِنَّهَا تَنْفِي الْخَبَثَ كَمَا تَنْفِي النَّارُ خَبَثَ الْحَدِيدِ

"Uhud savaşında Rasûlullah'ın ashabından bazıları savaştan çekilmişlerdi. Müslümanlar bunlar hakkında iki taraf oldular; bir kısmı onlar öldürülmeli diyor diğer taraf ise 'Hayır' diyorlardı. Bunun üzerine Nisa 88. ayet indi: 'Size ne oluyor ki, münafıklar hakkında kiminiz onlardan yana kiminiz onlara karşı tutum alarak aranızda iki gruba ayrılıyorsunuz? Oysa yaptıkları işlerden dolayı Allah onları tepe taklak etmiştir. Allah'ın saptırdığını doğru yola iletmek mi istiyorsunuz? Allah'ın sapıklık içinde bıraktıklarına bir çıkış yolu bulamazsın.' Sonra Rasûlullah 'O Medine temiz beldedir.' buyurdu ve şöyle devam etti: 'Ateşin madenlerin kirlerini temizleyip çıkarıp attığı gibi Medine'de Müslümanlar arasındaki kirleri atar.' [64]

57. *Bk. El-Mekki ve'l Medeni Mine's Suver ve'l Ayat, s. 404.*
58. *Buhari, 4900; Müslim, 2772.*
59. *Bk. El-Mekki ve'l Medeni Mine's Suver ve'l Ayat, s. 411.*
60. *Bk. El-Mekki ve'l Medeni Mine's Suver ve'l Ayat, s. 418.*
61. *Buhari, 5267; Müslim, 1474.*
62. *Bu konu ile alakalı Şu kaynaklara müracaat edebilirsiniz; Mebahis fi Ulumi'l Kur'an s. 56 (Menna Halil); El-Muharrer fi Ulumi'l Kur'an s. 112; Dirasat fi Ulumi'l Kur'an s. 137 (Fehd Er-Rumi); Menahilu'l İrfan 1/161; El Mekki ve'l Medeni fi'l Kur'an'il Kerim s. 159.*
63. *2. Meselede zikrettiğimiz bazı rivayetlerde bu konuya örnek kabul edilebilir.*
64. *Buhari, 4589; Tirmizi, 3028.*

Uhud savaşı hicretten sonra vuku bulmuştur. Münafıklar ise Medine'de türemiştir. Bu karineler bu ayetin Medeni olduğunu gösterir.

2. Kıyas ve İctihad

Mekki ve Medeni surelerde bulunan bazı özelliklere dayanarak bir surenin veya ayetin Mekki ve Medeni olduğunu tespit etmektir. Âlimler nakil yolu ile Mekki veya Medeni olduğu sabit olan sureleri inceleyerek Mekki ve Medeni surelerle alakalı bazı özellikler ve kurallar çıkarmışlardır. Daha sonra kendisi hakkında nakil bulunmayan sure ve ayetleri taşıdıkları özelliklere göre Mekki veya Medeni olarak isimlendirmişlerdir. Ancak bu yol ile Mekki ve Medeni sureleri tespit etmek kesin bir hüccet değil, ictihadidir.

a. Mekki Surelerin ve Ayetlerin Özellikleri

• (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) şeklinde başlayan ayetlerin umumu Mekki'dir. Çünkü Mekke'de nazil olan ayetler insanların geneline hitap eder. Medine'de inen ayetler ise, Müminler, Münafıklar, Yahudiler ve Hristiyanlar gibi farklı gruplara hitap etmiştir. İbni Mesud der ki:

مَا كَانَ: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أُنْزِلَ بِالْمَدِينَةِ، وَمَا كَانَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ فَبِمَكَّةَ

"(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) 'Ey iman edenler...' lafzı bulunan ayetler Medine'de, (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) 'Ey insanlar...' lafzı bulunanlar ise Mekke'de indirilmiştir." [65]

Bu kaide genelde bir surenin veya ayetin Mekki olduğunu gösterir. Bütün ayetleri kuşatan ve istisnası olmayan bir kaide değildir. Mesela, Medeni olduğu konusunda ittifak olan surelerden Bakara Suresi 21. ayet ve Nisa suresi 1. ayet (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) *'Ey insanlar...'* şeklinde başlamaktadır.

• (كَلَّا) lafzını barındıran ayetler Mekki'dir.

Lügat âlimlerinden Cevheri der ki; *'(كَلَّا) kınama ve caydırma için kullanılan bir kelimedir.'* [66]

(كَلَّا) Kur'an'da on beş surede, otuz üç defa geçmektedir. Kur'an'ın ilk yarısında değil, ikinci yarısında yer almaktadır. Bu lafız sertliği ve kınamayı içerdiğinden dolayı Allah'ın dinine savaş açan ve inat eden Mekkeli müşriklere hitap edecek bir vakıada kullanılmıştır.

• Bakara Suresi hariç, Âdem ile şeytandan bahseden ayetler Mekki'dir.

• Mukatta'a harfleri ile başlayan sureler Mekki'dir. İttifakla Medeni olan Bakara ve Âl-i İmran Sureleri bundan müstesnadır.

• Mekki sureleri Medeni surelerden ayıran bazı üslup farklılıkları vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

▪ Mekki ayetler kısadır. Mekkeli Müşrikler Kur'an'ın işitilmesine engel olmak için gürültü çıkarırlardı. Böyle bir durumda ayetlerin uzun ve fasılaların az değil, muciz ve anlam yüklü olması uygun olmaktadır.

▪ Mekki ayetler tehdit ve azab yoğunluklu konular içerir.

▪ Mekki ayetlerin birçoğu Tevhid'in ikrarını, şirkin ve müşriklerin ise batıllığını içeren hüccetler içerir.

▪ Mekki ayetlerin tamamında normal bir konu anlatılırken dahi sert bir üslup kullanılmıştır.

b. Medeni Surelerin Özellikleri

• (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ile başlayan ayetler Medeni'dir. Yukarıda bunun ile alakalı İbn Mesud'un sözünü zikretmiştik. Ancak bu genel olarak böyledir. Bunun istisnaları bulunabilir. Mesela, Hac Suresi racih olan görüşe göre Mekki bir suredir. Ancak 77. ayeti (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) şeklinde başlamaktadır.

• Ehli Kitap hakkındaki ayetler Medeni'dir. Çünkü Mekke'de Ehli Kitap ile alakalı ayet inmemiştir.

• Nifak, münafık ve bunların ahkâmı hakkındaki ayetler Medeni'dir. Çünkü nifak Medine'de ortaya çıkmıştır.

• Herhangi bir hükmün tafsilatlandırıldığı bütün ayetler istisnasız Medeni'dir. Tabiin imamlarından Urve bin Zubeyr der ki:

مَا كَانَ مِنْ حَجٍّ، أَوْ فَرِيضَةٍ فَإِنَّهُ نَزَلَ بِالْمَدِينَةِ

"(Konusu) hac ve farziyetten olan ayetler Medine'de indirilmiştir." [67]

---

65. *Hâkim, Müstedrek, 4295; Bezzar, Müsned, 1531.*
66. *Lisanu'l Arab, 15/464.*
67. *İbni Ebi Şeybe, Musannef, 30140.*

• İslam olmuş kimselerin sorunları ile alakalı ayetlerin geneli Medeni'dir. Yalan, doğruluk, güvenilirlik gibi...

• Cihad ile alakalı ayetler Medeni'dir. Çünkü cihad hicretten sonra farz kılınmıştır.

• Medeni ayetlerin kendilerine has bazı üslupları vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

▪ Medeni ayetler yumuşak bir üsluba sahiptir. İnsanları müjdeler ve onları irşad eder.

Peygamber akrabalarının himayesi altındaydı. Maddi olarak müşriklerden fazla bir eziyet görmüyordu. Ashabından bazıları ise, işkenceye maruz kalıyordu. Bilal, Habbab ve Yasir ailesi gibi... Burada Allah, Rasûlullah'ın onların dertleri ile dertlenmesini, onlarla beraber olmasını ve kalbi harab olmuş kâfirlerin teklif ve tehditlerine karşı sabretmesini emrediyor.

▪ Medeni ayetler uzun ve tafsilatlıdır. Çünkü Medine'de insanlar Kur'an'a kulak veriyor ve sanki başlarında bir kuş duruyormuş gibi onu dinlemeye dikkat ediyorlardı. Bu makamda kısa tutulmamış ve konular tafsilatlı anlatılmıştır.

▪ Medeni ayetler Tevhid ve şirk konusunu ele almakla beraber özellikle Ehli Kitab'ın şirkine değinir.

4. Mesele: Mekki ve Medeni'yi Bilmenin Faydaları[68]

Bir surenin veya ayetin Mekki ve Medeni olmasının bazı faydaları vardır.

a. Nasih ve Mensuh'un Tespit Edilmesi

Nesh; sonradan gelen bir ayetin, önceden var olan başka bir ayetin hükmünü veya lafzını ya da her ikisini ortadan kaldırmasıdır. Hükmü ortadan kaldıran ayete Nasih, hükmü kaldırılan ayete ise Mensuh denir.[69] Hâliyle Nesh meselesi ayetlerin hangisinin önce, hangisinin sonra indiğini bilmeye dayalıdır. Buna binaen bir ayetin Mekki veya Medeni olduğunu bilmek bir ayetin Nasih mi yoksa Mensuh mu olduğunu tespit etme konusunda etkilidir.

Örnek; Allah şöyle buyurur:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْاَنْصَابُ وَالْاَزْلَامُ
رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

"Ey iman edenler! İçki (ve benzeri şeyler), kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak, şeytan işi birer pisliktir. Onlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz." [70]

Başka bir ayette ise şöyle buyurur:

وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْاَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا
اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

"Hurma ağaçlarının meyvelerinden ve üzümlerden hem içki, hem de güzel bir rızık edinirsiniz. Elbette bunda aklını kullanan bir toplum için bir ibret vardır." [71]

Bu ayetlerden hangisinin Mekki hangisinin Medeni olduğu bilinmediğinde şöyle bir sonuç çıkarılabilir:

'Allah Nahl Suresinde geçen ayette insanların hurma ve üzümden içki üretmesinin ibret alınması gereken bir ayet olduğunu söylemiştir. Bu içkinin haram olmadığını gösterir. Maide Suresinde ise içki ile beraber başka şeyler de zikretmiş ve bunlardan kaçınılması gerektiğini söylemiştir. Bu ayette içkinin haram olduğu sonucuna varılmaz.'

68. *Bu konu hakkında şu kaynaklara müracaat edebilirsiniz; Mebahis fi Ulumi'l Kur'an s. 55 (Menna Halil); El-Muharrer fi Ulumi'l Kur'an s. 115; Dirasat fi Ulumi'l Kur'an s. 146 (Fehd Er-Rumi); Menahilu'l İrfan 1/161; El Mekki ve'l Medeni fi'l Kur'an'il Kerim s. 142.*

69. *Nesh ve mensuh konusunda tafsilatlı bilgi ilerleyen bölümlerde gelecektir.*

70. *5/Maide, 90*

71. *16/Nahl, 67*

Ancak Maide Suresi ittifakla Medeni, Nahl Suresi ise ittifakla Mekki'dir. O zaman Maide Suresindeki ayet Nahl Suresindeki ayeti nesh etmiştir.

b. Kur'an'ın Şer'i Hükümleri Hayata Yerleştirmesi Konusunda Takip Ettiği Merhalelerin Bilinmesi

Kur'an; hikmet, basiret, hidayet, şifa barındıran bir kitaptır. Bir nesli hikmetle terbiye etmiş, ellerinden tutarak merhale merhale onları karanlıklardan aydınlığa çıkarmıştır. Sonda söylenecek sözü başta söylemediği gibi; başta söylenmesi gerekeni sona ertelememiştir. Terbiye ve ta'limde hikmeti yani aşamalı metodu kullanmıştır. Bu aşamaları bilmek, toplumu ıslah etmek için işe koyulmuş muvahhidlere yol gösterecektir.

Aişe der ki:

إِنَّمَا نَزَلَ أَوَّلَ مَا نَزَلَ مِنْهُ سُورَةٌ مِنَ المُفَصَّلِ، فِيهَا ذِكْرُ الجَنَّةِ وَالنَّارِ، حَتَّى إِذَا ثَابَ النَّاسُ إِلَى الإِسْلاَمِ نَزَلَ الحَلاَلُ وَالحَرَامُ، وَلَوْ نَزَلَ أَوَّلَ شَيْءٍ: لاَ تَشْرَبُوا الخَمْرَ، لَقَالُوا: لاَ نَدَعُ الخَمْرَ أَبَدًا، وَلَوْ نَزَلَ: لاَ تَزْنُوا، لَقَالُوا: لاَ نَدَعُ الزِّنَا أَبَدًا، لَقَدْ نَزَلَ بِمَكَّةَ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنِّي لَجَارِيَةٌ أَلْعَبُ: (بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ)وَمَا نَزَلَتْ سُورَةُ البَقَرَةِ وَالنِّسَاءِ إِلَّا وَأَنَا عِنْدَهُ

"Kur'an'dan ilk nazil olan mufassal surelerden, içinde cennet ve ateş zikrolunan bir suredir. Nihayet insanlar İslam'a döndükleri zaman, helal ve haram nazil oldu. Şayet ilk evvel 'İçki içmeyin.' yasağı inseydi, insanlar: 'Biz kesinlikle içkiyi bırakmayız.' derlerdi. Şayet ilk evvel 'Zina etmeyin' yasağı inmiş olsaydı, insanlar: 'Biz zinayı ebeden bırakmayız.' diyeceklerdi. Ben henüz oyun oynayan bir kız çocuğu iken Mekke'de Muhammed'e: 'Hayır, kıyamet, onların (görecekleri asıl azabın) vaktidir. Kıyamet (azabı) ise daha müthiş ve daha acıdır.' [72] *ayeti inmiştir. Bakara ile Nisa sureleri ise ben Peygamber'in yanındayken inmişlerdir."* [73]

72. 54/Kamer, 46
73. Buhari, 4993

c. Bir Ayetin Doğru Tefsir Edilmesi ve Doğru Anlaşılması

Mesela, Allah şöyle buyurur:

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوٰيهُ وَكَانَ اَمْرُهُ فُرُطًا

"Sabah akşam Rablerine, O'nun rızasını dileyerek dua edenlerle birlikte sabret. Dünya hayatının ziynetini arzu edip de gözlerini onlardan ayırma. Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, boş arzularına uymuş ve işi hep aşırılık olmuş kimselere boyun eğme." [74]

Bu ayetten ilk akla gelen anlam; *'Müslümanların bir arada oturduğunu gördüğünde sen de otur, onlarla beraber Allah'ı zikret ve nefsinin seni arkadan çekmesine sabrederek gafillerden olma.'* şeklindedir.

Ancak bu ayetin Mekke'de inmiş olması göz önünde bulundurulduğunda ayet daha derin anlamlar içermektedir.

Peygamber akrabalarının himayesi altındaydı. Maddi olarak müşriklerden fazla bir eziyet görmüyordu. Ashabından bazıları ise, işkenceye maruz kalıyordu. Bilal, Habbab ve Yasir ailesi gibi... Burada Allah, Rasûlullah'ın onların dertleri ile dertlenmesini, onlarla beraber olmasını ve kalbi harab olmuş kâfirlerin teklif ve tehditlerine karşı sabretmesini emrediyor.

d. Kur'an'ın İ'caz ve Belâgatının Açığa Çıkması

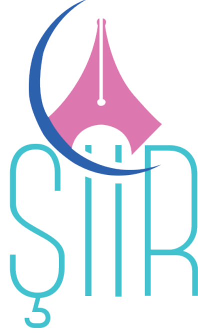
Belâgat, Mukteda'l Hâl ile ortaya çıkar. Mukteda'l Hâl, üslûpta zamana, yere, duruma ve hitap edilen kişilere göre dili ayarlama, sözün söylendiği yerin, zamanın gerçek ve gereklerine uygun olmasıdır.

Kur'an'da Mekki ve Medeni ayetler bilindiğinde Mukteda'l Hâlde tespit edilir ve Kur'an'ın Belâgatı ortaya çıkar. İlk bakışta içerdiği derin anlamları anlaşılmayan bir ayetin indiği dönem, muhatapları, muhatapların ruh hâli anlaşıldığında daha iyi anlaşılır.

Bir sonraki yazımızda buluşmak duası ile...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

74. 18/Kehf, 28

Uyan Artık Yiğidim

Istıraptır yiğidim azığımız, hicrandır
Mirasımız mahkûmdur, mahzundur, perişandır
Gene de ye'se düşme yiğidim; imtihandır
Filizlenen her ölüm, mazlumlara nişandır

Ne gönüllerde sevinç, ruhlarda beyaz kaldı
Ufka bir bak, ilerle; inkılaba az kaldı.

Ülkemden hatırıma hep sefiller geliyor
Bin yüzlü Ebreheler, kara filler geliyor
Şimdi devran değişti; ebâbiller geliyor
İbrahim bahçesinden taze güller geliyor

Âlemde, duyulacak kutlu bir avaz kaldı
Ufka bir bak yiğidim; inkılaba az kaldı.

Çöküyor sırtımızda yükselen vahşi duvar
Heykeller kırılıyor; dökülüyor mumyalar
Toprağın sinesinde umut var, heyecan var
Okşadığın her kökten fışkırıyor bir bahar.

Buzlar çözüldü; kıştan kuru bir ayaz kaldı
Ufka bir bak yiğidim; inkılaba az kaldı.

Gözlerin ayet ayet büyüyen bir bebektir
Ellerin sokaklarda uçuşan kelebektir
Sana rehberlik eden ne cindir, ne melektir
O bir İnsan-ı Kamil, mücella bir dilektir

O'ndan bize ebedi sürecek bir haz kaldı
Ufka bir bak yiğidim; inkılaba az kaldı.

Bulanık akan sular durulacak yeniden
Gökyüzüne direkler vurulacak yeniden
Saadet menziline varılacak yeniden
Çağlar üstü bir nizam kurulacak yeniden

Cehaletin elinde lanetli bir saz kaldı
Ufka bir bak yiğidim; inkılaba az kaldı.

Bu kan kokan coğrafya, bu çığlıklar senindir
Bu gözü yaşlı tarih, hıçkırıklar senindir
Yeryüzünde çiğnenen bütün haklar senindir
Prangalı hükümler, aydınlıklar senindir.

Yıllardır, uygarlıktan sana hep enkaz kaldı
Ufka bir bak yiğidim, inkılaba az kaldı.

Tasalanma yiğidim; zaman bizden yanadır
Külümüzden yükselen duman bizden yanadır
Son durak, son ilahi ferman bizden yanadır
Dünya düşman olsa da, iman bizden yanadır

Kapıları açacak çoşkun bir niyaz kaldı
Ufka bir bak yiğidim, inkılaba az kaldı.

Mahzenlerde beklemek ziyan artık, yiğidim
Fecr-i sadık vaktidir; uyan artık yiğidim
Ateşlere girsen de, dayan artık yiğidim
Hakikate dönüyor rüyan artık, yiğidim

Zalimler için karar verildi; infaz kaldı
Ufka bir bak yiğidim, inkılaba az kaldı.

Nurullah Genç

Mümin yemek için yaşayan değil, yaşayabilmek için yiyendir. Rasûlullah'ın terbiyesiyle yoğrulan sahabeler, (Allah hepsinden razı olsun) hurma yiyerek Bedir'de kılıç salladılar, fetihler elde ettiler.

Ramazanda Beslenme

Dr. Seyfullah İslam
seyfullahİslam@tevhiddergisi.net

Allah'a *subhanehu ve teâlâ* hamd, Rasûlü'ne salât ve selam olsun.

Beslenme; hayati fonksiyonların devam edebilmesi ve canlıların kaliteli yaşayabilmesi için olmazsa olmazlardandır. Nitekim yanlış beslenmenin sağlık üzerinde olumsuz yönleri azımsanmayacak kadar çoktur. Allah Rasûlü: *"Âdemoğlu midesinden daha şerli bir kap doldurmamıştır."* diyerek mideyi doldurma işini çok şerli bir iş olarak nitelendirmiştir.

Allah Rasûlü'nün *sallallahu aleyhi ve sellem* şerli dediği mide doldurma işi günümüzde daha şerli bir hâl almıştır. Çünkü midelerimizi doldurduğumuz gıda; besin değeri kalmamış, genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) ve binlerce kimyasalların kullanıldığı işlenmiş gıdalardan başkası değildir. Çünkü neredeyse organik, tarım ilacı kullanılmadan temin edilebilecek bir mahsul kalmadı veya çok nadir bulunabilmektedir. Dolayısıyla da hastalıkların, şerlerin boyutu da artmıştır. Bundan dolayı müminlerin bu hadisi tam olarak anlamaları ve hayatlarına yön verecek şekilde ele almaları gerekir.

Her şeye bir ölçü getiren şeriat mideleri doldurma işine de bir esas ve ölçü getirmiştir. Ramazan ayını salih amelleri yapmak için fırsatlar ayı olarak değerlendirmeyi umanlar, şeriatın ölçüleri ile uyuşmayan beslenme alışkanlıklarını da değiştirip, Allah'ın razı olduğu şekilde dizayn etmeyi salih ameller babından görmelidir.

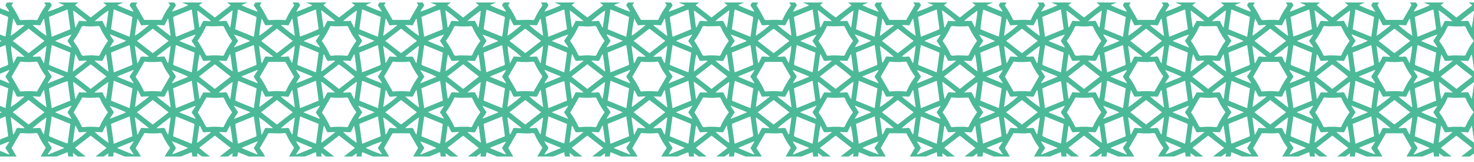
Günümüzde beslenmeden kaynaklanan hastalıklar sadece mide veya bağırsak hastalıkları değil, ismini dahi duymak istemediğimiz ve gittikçe görülme sıklığı artan kanserler bile kötü beslenmeden kaynaklanabilmektedir. Modern tıbbın içinden çıkamadığı veya çoğu zaman tedavisiz dediği birçok vakada, beslenmenin düzeltilmesinden sonra bir iyileşme görülebilmektedir.

Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* :

"Mümin bir mideyle yer/içer, kâfir ise yedi kişinin yediğini yer." [1] buyurmuştur. Bununla çok yemenin mümine yakışmadığını ve kâfirlerin bir sıfatı olduğunu bildirmiş olur. Müminin ölçüsü olmaksızın yemesi ve içmesi

1. Buhari

düşünülemez bir davranıştır. Çünkü sınır tanımayan ve herhangi bir kritere sahip olmayan her yemek yemeyi bir zevk hâline getiren kâfirleri Allah *subhanehu ve teâlâ* *"hayvanlar gibi"* ifadesiyle aşağılamıştır.

Allah *subhanehu ve teâlâ* ayeti kerimede:

"Kâfirler dünyadan öyle faydalanırlar ki, hayvanlar gibi yemek yerler." [2] buyurur.

Hastalıkların, şerlerin en büyük sebebi; mideleri dolduran gıdaların kendileri olduğu kadar ölçüsüz bir şekilde tüketilmesindendir. Çok yeme, mideyi yorduğu gibi bedene de ağırlık bırakır; dolayısıyla insanın hareketliliğini almış olur. Böylece insan tembelleşerek, ibadetlerinde de huşu ve zindeliği yakalayamaz.

Yeme ve içmenin ölçüsünü Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle belirtmiştir; *"Âdemoğlu midesinden daha şerli bir kap doldurmamıştır. Âdemoğluna belini doğrultacağı kadar birkaç lokma yeterlidir. Mutlaka bundan fazlasını yemek icap ederse, midesini üçe bölsün; üçte birini yemek, üçte birini su, üçte birini de nefes alıp vermesine (ayırsın)."* [3]

Âdemoğluna belini doğrultacağı kadar birkaç lokmanın yeterli olmasından; yaşamak için yenilebilecek en asgari miktarı anlamış oluruz. Yani; mümin yemek için yaşayan değil, yaşayabilmek için yiyendir. Rasûlullah'ın *sallallahu aleyhi ve sellem* terbiyesiyle yoğrulan sahabeler, (Allah hepsinden razı olsun) hurma yiyerek Bedir'de kılıç salladılar, fetihler elde ettiler.

Mutlaka bundan fazlasını yemek icap ederse midesini üçe bölsün; üçte birini yemek, üçte birini su, üçte birini de nefes alıp vermesine (ayırsın). İlla ki yemek yenmesi gerekiyorsa da yaklaşık 1,5 litre kapasitesi olan bir yetişkin, midesinin ancak üçte birini yemekle doldurabilir.

Öneriler

Ramazan ayının gelmesi ile iftar saatlerinde hastane acilleri mide kanaması, karın ağrısı, bulantı/kusma şikayetleri ile gelen hastalarla dolu... Bunun temelinde yatan neden ise; uzun süre boş kalmış midenin aceleyle veya fazla doldurulmasıdır. Genelde de çok yemediklerini, susuzluklarını gideremedikleri için çok su içtiklerini iddia ederler. Oysa ki yemenin miktarı ile eş değer tutulan suyun ve boş kalacak kısmın miktarının da göz ardı edilmemesi gerekir.

Orucu açarken çok az bir su (yarım bardak) veya bir hurma ile açmak

Daha sonra çorba veya seçtiğimiz herhangi bir yemeği az olmak kaydıyla (8-9 yemek kaşığı) yemek.

Az yemekten hemen sonra namaza durmak (en azından farz namazı kılmak) daha sonra hala açlık devam ediyorsa yemeğe oturulabilir ama az yemek isteyenler için; ağızda küçük lokmaları çok çiğneyerek (abartılı şekilde ağızda eriyene kadar çiğnemek) doyma hissi oluşabilir. Çünkü bu şekilde yapıldığında belli bir süre sonra (bu genelde 2 haftadan sonra üçüncü haftada olur) ağız içindeki akupunktur noktalarından beyine 10-12 dakikada doyduğunun sinyalini gönderir.

Yaz aylarında vücudun su ihtiyacını karşılayabilmesi için genelde sahurda dopdolu olan mideye alabildiğine su doldurulur. Bu şekilde içilen su midenin genişlemesine sebep olduğu gibi yenilen yemeklerin midedeki sindirimi tamamlanmadan mideyi terk etmesine yol açar. Bu da; reflü, şişkinlik, kabızlık gibi rahatsızlıklara yol açar. Bir anda içilen su vücuttan idrar olarak atılır. Asıl olan ise, iftardan-sahura kadar ara ara (45dk-1 saat) 1'er bardak su içmek veya sulu meyveler tüketmektir.

Siyah çay vücut suyunu attırdığı gibi susatır. Yeşil çay (şekersiz) ise uzun süre susamamayı sağlar.

Sahurda; et, yumurta, tahin, peynir gibi yiyecekler uzun süre tok tutabilmekte iken; şekerli, tuzlu, asitli, kızartılmış gıdalar, çikolata, pizza, poğaça gibi hazır yiyecekler hızlı bir şekilde kan şekerini yükseltip yine hızlıca düşürdüğü için acıkmaya yol açar.

Mide ve bağırsak dostu olmasının yanında kan şekerini uzun süre stabil tuttuğu için sahurdan yaklaşık 45 dakika sonra, bir tatlı kaşığı toz tarçını suyla yutmak faydalı olur inşaallah.

Allah *subhanehu ve teâlâ* bizleri, hayırlara muvaffak kılsın ve bizlerden razı olmuş bir şekilde Ramazan'dan çıkmayı nasip etsin. Rabbim bu ayı, Müslümanların yüzlerinin güldüğü ve şeytanlara galebe çaldığı bir ay kılsın.

Sözümüzün sonu: Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

2. *47/Muhammed, 12*
3. *Tirmizi, İbni Mace.*

"İnsanlar altın ve gümüş biriktirdikleri zaman sizler şu kelimeleri hazine olarak biriktirin: 'Allah'ım! Senden din konusunda sebat ve doğruları yerine getirmede çaba istiyorum. Senden sana güzel bir şekilde kulluk etmeyi ve nimetlerine şükredebilmeyi istiyorum. Senden selim bir kalp ve sadık bir dil istiyorum. Senden bildiğin tüm hayırları istiyor ve bildiğin bütün şerlerden sana sığınıyorum. Bildiğin günahlarımı da mağfiret etmeni istiyorum. Sen gaypleri bilen Allah'sın.' "

Dua, Söylemden Eyleme

Ömer AKDUMAN

Kitap: Dua, Söylemden Eyleme

Yazar: Abdullah Yıldız

Yayınevi: Pınar yayınları

"De ki: Sizin dua ve kulluğunuz olmazsa, Rabbim size ne diye değer versin? Siz onu yalan saydınız, yakında bunun cezasını göreceksiniz." [1]

Kula kıymet, duasıyla biçilir; kula kıymet, fakrıyla biçilir yüce Allah katında. Değerlenmek isteyen, yaratıldığı fıtratla bütünleşmek isteyen insan unutmamalıdır ki Gani olarak, Samed olarak yaratılmamıştır. Fakirdir, muhtaçtır, zaaf ve acziyetle Rabbine boyun eğmek zorundadır. Hakikatini unutan kul, ne olduğunu unutan kul tekebbür ettiğinde ve duadan yüz çevirdiğinde yalnızca kendi öz nefsine zarar verir.

Sen Rabbinin sana indireceği hayırlara muhtaçsın ey kul. Sen Rabbinin senin elinden tutmasına muhtaçsın. Fitnelerle yüzleştiğin zaman sen Rabbine fakirsin. Nefsine terk edildiğin zaman muvaffak olacak değilsin. Kendi nefsi ile baş başa bırakılıp, istikamet üzere kalan tek nefis yoktur. Kendi başına cenneti kazanan tek kul yoktur. İstikamet, sadece bilinerek yürünecek bir yol değildir. Aynı zamanda Allah'ın mutlak kudreti ile kolaylaştırarak yürüyebileceğin bir yoldur. Bu yüzden muhtaçsın Allah'a. Bu sebeple acziyetini ona arzetmeli, bu sebeple için için yalvarmalısın Rabbine.

Kul zafer kapılarının önünde açılmasını istiyorsa dua kapılarını sonuna

1. 25/Furkan, 27

Kul rahatlıkta Rabbini bilmeli ki; Rabbi de darlıkta onu tanısın. Zulmün, fesadın ve fitnenin etrafını çepeçevre kuşattığı zamanlarda El-Basir olan Rabbi onu görsün, Es- Semi' olan Rabbi onu kurtarsın. "İşte şu rahatlıkta beni unutmayan kulumdur. Ben darlıkta seni yalnız bırakmam." desin...

kadar zorlamalıdır. Zaferin her türlüsü mutlak galip olan Allah katındadır. Zaferin tek ve en etkili kapısı duadır. Özellikle de şu içinde olduğumuz dua ayı olan Ramazan ayında. Öyle bir ay ki; rahmet kapıları sonuna kadar açılmış manevi bir zamandır. Temizlenmek, arınmak, güzel kul olmak gibi ya da hayatında şu zamana kadar başarmak isteyip ulaşamadığı bir hedefi olanlar bunu bir hazine gibi değerlendirmek zorundadırlar. Duadan ve dua ayından mahrum olanlar mahrum olmadıkları basit şeylerle sevinmesinler, kaybettikleri bu kadar yüce ve paha biçilmezken.

Müslüman, Rabbinin hangi duadan hoşnut olduğunu bilmelidir. Bilmediğin ve tanımadığın Allah, razı edemediğin ve dua edemediğin Allah demektir.

Kul rahatlıkta Rabbini bilmeli ki; Rabbi de darlıkta onu tanısın. Zulmün, fesadın ve fitnenin etrafını çepeçevre kuşattığı zamanlarda El-Basir olan Rabbi onu görsün, Es- Semi' olan Rabbi onu kurtarsın. *"İşte şu rahatlıkta beni unutmayan kulumdur. Ben darlıkta seni yalnız bırakmam."* desin...

Dua ibadetin özüdür. Dua edebilmek, kul olduğunu hakiki anlamda hissedebilme eylemidir.

Sen Rabbine dua ettiğin zaman Rabbin sevinir. Ama sana muhtaç olduğundan değil hâşâ. Bilakis senin kurtuluş yolunda yürüyüp, kendini cehennemden azad ettiğin için. Allah, kul kendisine tevbe ettiği zaman sevinir. Nasıl ki bir kul çölün ortasında devesini ve onunla beraber yiyecek ve içeceklerini kaybeder. Bir ağaca yaslanır ve ölümü bekler. Derken yiyecek ve içecekleri ile beraber devesini yanı başında bulur. Sevincin şiddetinden ötürü *"Allah'ım! Sen benim kulumsun ve bende Senin Rabbinim"* der. İşte Allah kulunun tevbesine bu kadar sevinir.[2]

Rabbine yalvarmayı bilmeyen, huzurunda secdelerde ağlayamayan adam istikameti istemesin. Nice iyilik ehli olan insanlar Allah'a el açmadıklarından ötürü iman edemediler ve cennet ehlinden de olamadılar. Aişe annemiz Rasûlullah'a sordu: *"Ey Allah'ın Rasûlü! Abdullah bin Cüd'an cahiliyyede sadaka verir ve miskin/fakir olan insanları doyururdu. Bu ona fayda verecek midir? Peygamberimiz şöyle cevapladı: 'Hayır. O hiçbir gün 'Rabbim! Din gününde hatalarımı bağışla' demedi.' "* [3]

Dua kitabına gelince, bu kitap dua konusunda geçekten güzel derlenmiş, toplanmış ve kapsamlı bir kitaptır. Özellikle içerisinde bulunduğumuz Ramazan ayında, dua ayında Müslüman kul böyle bir kitaba daha fazla ihtiyaç duyacaktır. Bu kitap; *'Dua nedir? Niçin ve nasıl yapılmalıdır? Dua ile amel veya mücadele arasındaki ilişki nedir? Kur'an ve sünnetten örnek dualar ve beddua ve mahiyeti'* konularına değinmiş olup genel anlamda kaynakları zikretmiştir. Dua hakkında genel bir malumat isteyenler için faydalanılması gereken bir kitaptır.

Peygamberimizin şu güzel duası ile yazımızı sonlandıralım *"İnsanlar altın ve gümüş biriktirdikleri zaman sizler şu kelimeleri hazine olarak biriktirin: 'Allah'ım! Senden din konusunda sebat ve doğruları yerine getirmede çaba istiyorum. Senden sana güzel bir şekilde kulluk etmeyi ve nimetlerine şükredebilmeyi istiyorum. Senden selim bir kalp ve sadık bir dil istiyorum. Senden bildiğin tüm hayırları istiyor ve bildiğin bütün şerlerden sana sığınıyorum. Bildiğin günahlarımı da mağfiret etmeni istiyorum. Sen gaypleri bilen Allah'sın.' "* [4]

---

2. *Müslim*
3. *Müslim*
4. *Ahmed*

EBU HANZALA HOCA

ile

Röportaj Çok Yakında!

Cemaatinizin Tevhid daveti ve insanların davete rağbetinin artmasını neye bağlıyorsunuz?

Demokrasi nedir? Demokrasi İslam'ı hakim kılmak için araç olarak kullanılmalı mı?

Bir topluma İslam toplumu yada küfür toplumu denilmesi hangi kriterlere göre yapılabilir?

Tevhid ve Sünnet Cemaati'nin davetinde ön plana çıkan "Hakimiyet Allah'ındır" ayetini açıklayabilir misiniz?

Tevhid ve Sünnet ile neyi kastediyorsunuz?

İslam'a davet etmek ne demektir? İslam'ın asıllarını anlatabilir misiniz?

Sünnet'in dindeki yeri Müslümanın sünnete bidata bakış açısı nasıl olmalıdır?

Tekfir nedir? Dinde var mıdır? Sınırları nelerdir?

Dinde cehaletin mazeret olması ne demektir? İslam'ın bunun hakkındaki yaklaşımını açıklayabilir misiniz?

İsim ve Sıfat konusunu izah eder misiniz?

Kaynak sorunundan kastettiğiniz nedir? Kaynak sorunu nelere sebebiyet vermektedir?

Sistem ve medya sürekli sizi bazı yapılarla ilişkilendiriyor. Bu konu hakkında neler söylemek istersiniz?

Tasavvuf nedir? Tarihsel gelişimi ve bugünkü durumu nedir? İslam'ın tasavvufa bakışı nasıldır?

Kimisi sizi cihadçı, kimisi de cihad düşmanı olarak kabul ediyor. Bu konu hakkında neler söylemek istersiniz?

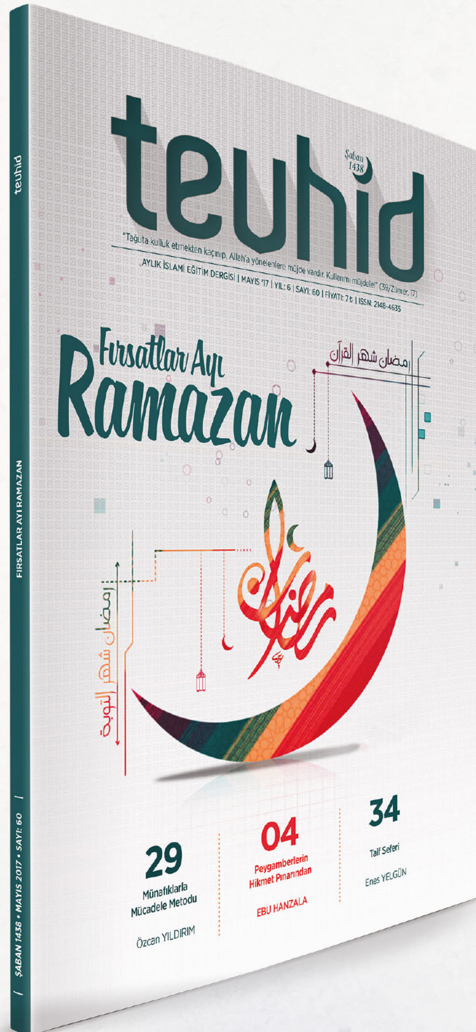
İslam davetinin güzel ve umut verici gelişmeleri yanında sorunları nelerdir?

"Cihadın en faziletlisi, zalim yönetici karşısında 'Kelimetu Hak' (hak olan sözü) söylemektir."
(Nesai)

“Tağuta kulluk etmekten kaçınıp Allah’a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı Müjdele!”
(39/Zümer, 17)

MOBİL UYGULAMA

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİDİ GÜNDEM

RADYO TEVHİD

